

Lagrådsremiss

Kompletterande bestämmelser till den nya Bryssel II-förordningen

Regeringen överlämnar denna remiss till Lagrådet.

Stockholm den 21 februari 2008

Beatrice Ask

Dag Mattsson
(Justitiedepartementet)

Lagrådsremissens huvudsakliga innehåll

Den s.k. Bryssel II-förordningen gäller frågor om skilsmässa och barn i internationella situationer inom EU. Av förordningen framgår vilken medlemsstats myndigheter som får besluta i frågorna. Den reglerar också hur ett beslut i en medlemsstat kan erkännas och verkställas i en annan medlemsstat.

En ny Bryssel II-förordning började tillämpas den 1 mars 2005. Den nya förordningen gäller alla avgöranden om föräldraansvar. Frågor om föräldraansvar kan handla om t.ex. vårdnad, boende, umgänge eller en tillfällig placering av barnet utanför det egna hemmet. Frågan behöver inte ha anknytning till ett mål om skilsmässa. För den som vill ha ett beslut om umgänge verkställt i en annan medlemsstat är förfarandet förenklat i den nya förordningen. Den innehåller också särskilda bestämmelser till skydd för olovligt bortförda eller kvarhållna barn. Nya formulär för intyg om avgöranden finns som bilagor till förordningen.

I lagrådsremissen föreslår regeringen några ändringar i lagen med kompletterande bestämmelser till Bryssel II-förordningen. Ändringarna avser regler om vilken myndighet som ska handlägga ett ärende i vissa fall och om rättelse av intyg enligt förordningen. Andra förslag avser följdändringar av hänvisningar till Bryssel II-förordningen.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2008.

Innehållsförteckning

1	Beslut.....	4
2	Lagtext.....	5
2.1	Förslag till lag om ändring i lagen (2001:394) med kompletterande bestämmelser till Bryssel II-förordningen.....	5
2.2	Förslag till lag om ändring i lagen (1904:26 s. 1) om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap och förmynderskap.....	8
2.3	Förslag till lag om ändring i lagen (1970:375) om utlämning till Danmark, Finland, Island eller Norge för verkställighet av beslut om vård eller behandling	9
2.4	Förslag till lag om ändring i lagen (1973:943) om erkännande av vissa utländska äktenskapsskillnader och hemskillnader	10
2.5	Förslag till lag om ändring i lagen (1977:595) om erkännande och verkställighet av nordiska domar på privaträttens område.....	11
2.6	Förslag till lag om ändring i lagen (1989:14) om erkännande och verkställighet av utländska vårdnadsavgöranden m.m. och om överflyttning av barn	12
3	Ärendet och dess beredning.....	14
4	Den nya Bryssel II-förordningen	15
4.1	Översikt.....	15
4.2	Tillämpningsområde	16
4.3	Behörighetsregler.....	19
4.4	Olovligt bortförda barn	22
4.5	Intyg.....	24
4.6	Verkställighet.....	25
4.7	Centralmyndighet.....	27
4.8	Förhållandet till andra internationella instrument	27
4.9	Övergångsbestämmelser	28
5	Andra bestämmelser om domsrätt, erkännande och verkställighet m.m.	29
6	Behovet av kompletterande bestämmelser till den nya Bryssel II-förordningen	30
6.1	Behörighetsregler.....	30
6.2	Olovligt bortförda barn	33
6.3	Intyg	36
6.4	Verkställighet.....	37
7	Ikraftträdande m.m.	40
8	Kostnader.....	40
9	Författningskommentar.....	41

9.1	Förslaget till lag om ändring i lagen (2001:394) med kompletterande bestämmelser till Bryssel II-förordningen	41
9.2	Övriga lagförslag	44
Bilaga 1	Rådets förordning (EG) nr 2201/2003 av den 27 november 2003	45
Bilaga 2	Sammanfattning av betänkandet (SOU 2004:80).....	90
Bilaga 3	Betänkandets lagförslag	94
Bilaga 4	Förteckning över remissinstanserna	103

1 Beslut

Regeringen har beslutat att inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om ändring i lagen (2001:394) med kompletterande bestämmelser till Bryssel II-förordningen,

2. lag om ändring i lagen (1904:26 s. 1) om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap och förmynderskap,

3. lag om ändring i lagen (1970:375) om utlämning till Danmark, Finland, Island eller Norge för verkställighet av beslut om vård eller behandling,

4. lag om ändring i lagen (1973:943) om erkännande av vissa utländska äktenskapsskillnader och hemskillnader,

5. lag om ändring i lagen (1977:595) om erkännande och verkställighet av nordiska domar på privaträttens område,

6. lag om ändring i lagen (1989:14) om erkännande och verkställighet av utländska vårdnadsavgöranden m.m. och om överflyttning av barn.

2 Lagtext

Regeringen har följande förslag till lagtext.

2.1 Förslag till lag om ändring i lagen (2001:394) med kompletterande bestämmelser till Bryssel II-förordningen

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (2001:394) med kompletterande bestämmelser till Bryssel II-förordningen

dels att 1–4 §§ ska ha följande lydelse,

dels att det i lagen ska införas tre nya paragrafer, 5–7 §§, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §

Denna lag kompletterar rådets förordning (EG) nr 1347/2000 av den 29 maj 2000 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål och mål om föräldraansvar för makars gemensamma barn (Bryssel II-förordningen).

Denna lag kompletterar rådets förordning (EG) nr 2201/2003 av den 27 november 2003 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål och mål om föräldraansvar samt om upphävande av förordning (EG) nr 1347/2000¹ (Bryssel II-förordningen).

2 §

Svea hovrätt är behörig domstol vid förfaranden enligt artiklarna 29–31 och 33.

Vid den handläggning som avses i artiklarna 22–24 skall hovrätten bestå av en lagfaren domare.

Vid den handläggning som avses i artiklarna 29–31 ska hovrätten bestå av en lagfaren domare.

För det förfarande som avses i artikel 26 gäller rättegångsbalkens regler om överklagande av tingsrätts beslut i tillämpliga delar, om inte förordningen föreskriver något annat. En sådan ansökan om ändring som avses i artikel 26.4 skall göras skriftligen. Den skall ha kommit in till hovrätten inom fyra veckor från den dag då beslutet meddelades.

För det förfarande som avses i artikel 33 gäller rättegångsbalkens regler om överklagande av tingsrätts beslut i tillämpliga delar, om inte förordningen föreskriver något annat. En sådan ansökan om ändring som avses i artikel 33.4 ska göras skriftligen. Den ska ha kommit in till hovrätten inom fyra veckor från den dag då beslutet meddelades.

¹ EUT L 338, 23.12.2003, s. 1 (Celex 32003R2201).

En domare som har handlagt ett mål enligt artiklarna 22–24 är jävig att handlägga mål om samma sak enligt artikel 26.

En domare som har handlagt ett mål enligt artiklarna 29–31 är jävig att handlägga mål om samma sak enligt artikel 33.

3 §

För det förfarande som avses i artikel 27 gäller rättegångsbalkens regler om överklagande av hovrätts beslut i tillämpliga delar, om inte förordningen föreskriver något annat. Talan får inte komma under Högsta domstolens prövning utan att Högsta domstolen har meddelat sökanden prövningstillstånd enligt 54 kap. 10 § rättegångsbalken.

För det förfarande som avses i artikel 34 gäller rättegångsbalkens regler om överklagande av hovrätts beslut i tillämpliga delar, om inte förordningen föreskriver något annat. Talan får inte komma under Högsta domstolens prövning utan att Högsta domstolen har meddelat sökanden prövningstillstånd enligt 54 kap. 10 § rättegångsbalken.

4 §

Om en ansökan om verkställbarhetsförklaring bifalls, får det utländska avgörandet verkställas enligt 21 kap. föräldrabalken. *Ett avgörande om rättegångskostnader verkställs dock enligt utsökningsbalken.*

Om en ansökan om verkställbarhetsförklaring bifalls, *eller om en sådan förklaring inte behövs*, får det utländska avgörandet verkställas

1. enligt 21 kap. föräldrabalken om det avser ett barns person och

2. enligt utsökningsbalken om det avser ett barns egendom eller rättegångskostnader.

Verkställigheten får ske först när den frist för att ansöka om ändring som avses i artikel 26.5 har löpt ut eller när ett beslut har meddelats med anledning av att ändring har sökts.

Efter verkställbarhetsförklaring får *verkställighet* ske först när den frist för att ansöka om ändring som avses i artikel 33.5 har löpt ut eller när ett beslut har meddelats med anledning av att ändring har sökts.

För verkställigheten gäller vad som är föreskrivet om verkställighet av svensk domstols avgörande i motsvarande fall.

5 §

Om ett intyg som har utfärdats med stöd av Bryssel II-förordningen har fått ett oriktigt innehåll på grund av ett skrivfel eller liknande, ska intyget rättas av den domstol eller myndighet som har utfärdat intyget.

Ett beslut i fråga om rättelse får inte överklagas.

6 §

En fråga om godkännande av en placering av ett barn i Sverige enligt artikel 56.2 prövas av socialnämnden i den kommun där barnet avses bli placerat.

7 §

Om tillämpningen av Bryssel II-förordningen innebär att en fråga ska prövas av en socialnämnd i Sverige och det inte finns någon annan behörig socialnämnd, tas frågan upp av socialnämnden i Stockholms kommun.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2008.

2.2 Förslag till lag om ändring i lagen (1904:26 s. 1) om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap och förmynderskap

Härigenom föreskrivs att 7 kap. 6 § lagen (1904:26 s. 1) om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap och förmynderskap ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

7 kap.

6 §¹

Särskilda bestämmelser finns i rådets förordning (EG) nr 1347/2000 av den 29 maj 2000 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål och mål om föräldraansvar för makars gemensamma barn.

Särskilda bestämmelser finns i rådets förordning (EG) nr 2201/2003 av den 27 november 2003 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål och mål om föräldraansvar samt om upphävande av förordning (EG) nr 1347/2000².

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2008.

¹ Senaste lydelse 2001:395.

² EUT L 338, 23.12.2003, s. 1 (Celex 32003R2201).

2.3 Förslag till lag om ändring i lagen (1970:375) om utlämning till Danmark, Finland, Island eller Norge för verkställighet av beslut om vård eller behandling

Härigenom föreskrivs att 1 § lagen (1970:375) om utlämning till Danmark, Finland, Island eller Norge för verkställighet av beslut om vård eller behandling ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Den som enligt beslut av myndighet i Danmark, Finland, Island eller Norge *skall* vara omhändertagen för vård eller behandling får efter framställning utlämnas enligt vad som sägs i denna lag för verkställighet av beslutet.

Om utlämning för brott finns särskilda bestämmelser.

Föreslagen lydelse

1 §¹

Den som enligt beslut av myndighet i Danmark, Finland, Island eller Norge *ska* vara omhändertagen för vård eller behandling får efter framställning utlämnas enligt vad som sägs i denna lag för verkställighet av beslutet.

Särskilda bestämmelser finns också i rådets förordning (EG) nr 2201/2003 av den 27 november 2003 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål och mål om föräldraansvar samt om upphävande av förordning (EG) nr 1347/2000².

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2008.

¹ Senaste lydelse 2001:396.

² EUT L 338, 23.12.2003, s. 1 (Celex 32003R2201).

2.4 Förslag till lag om ändring i lagen (1973:943) om erkännande av vissa utländska äktenskapsskillnader och hemskillnader

Härigenom föreskrivs att 12 § lagen (1973:943) om erkännande av vissa utländska äktenskapsskillnader och hemskillnader ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

12 §¹

Särskilda bestämmelser finns i rådets förordning (EG) nr 1347/2000 av den 29 maj 2000 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål och mål om föräldraansvar för makars gemensamma barn.

Särskilda bestämmelser finns i rådets förordning (EG) nr 2201/2003 av den 27 november 2003 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål och mål om föräldraansvar samt om upphävande av förordning (EG) nr 1347/2000².

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2008.

¹ Senaste lydelse 2001:396.

² EUT L 338, 23.12.2003, s. 1 (Celex 32003R2201).

2.5 Förslag till lag om ändring i lagen (1977:595) om erkännande och verkställighet av nordiska domar på privaträttens område

Härigenom föreskrivs att 7 a § lagen (1977:595) om erkännande och verkställighet av nordiska domar på privaträttens område ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

7 a §¹

Särskilda bestämmelser finns i rådets förordning (EG) nr 1347/2000 av den 29 maj 2000 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål och mål om föräldraansvar för makars gemensamma barn.

Särskilda bestämmelser finns i rådets förordning (EG) nr 2201/2003 av den 27 november 2003 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål och mål om föräldraansvar samt om upphävande av förordning (EG) nr 1347/2000².

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2008.

¹ Senaste lydelse 2001:399.

² EUT L 338, 23.12.2003, s. 1 (Celex 32003R2201).

2.6 Förslag till lag om ändring i lagen (1989:14) om erkännande och verkställighet av utländska vårdnadsavgöranden m.m. och om överflyttning av barn

Härigenom föreskrivs att 1 § lagen (1989:14) om erkännande och verkställighet av utländska vårdnadsavgöranden m.m. och om överflyttning av barn ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Bestämmelserna i 2–10, 13–21 och 23 §§ tillämpas i förhållande till stater som har tillträtt den i Luxemburg *d.* 20 maj 1980 dagtecknade konventionen om erkännande och verkställighet av avgöranden rörande vårdnad om barn samt om återställande av vård av barn (Europarådskonventionen). Bestämmelserna tillämpas dock *ej* i förhållande till Danmark, Finland, Island eller Norge i den mån särskilda bestämmelser gäller.

Bestämmelserna i 2–4 och 11–23 §§ tillämpas i förhållande till stater som har tillträtt den i Haag *d.* 25 okt. 1980 dagtecknade konventionen om de civila aspekterna på internationella bortföranden av barn (Haagkonventionen).

Regeringen får, under förutsättning av ömsesidighet, föreskriva att lagens bestämmelser om erkännande och verkställighet av vårdnadsavgöranden m.m. eller lagens bestämmelser om överflyttning av barn *skall* tillämpas även i förhållande till en stat som inte har tillträtt Europarådskonventionen eller Haagkonventionen.

Särskilda bestämmelser finns i rådets förordning (EG) nr 1347/2000 av den 29 maj 2000 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av

Föreslagen lydelse

1 §¹

Bestämmelserna i 2–10, 13–21 och 23 §§ tillämpas i förhållande till stater som har tillträtt den i Luxemburg *den* 20 maj 1980 dagtecknade konventionen om erkännande och verkställighet av avgöranden rörande vårdnad om barn samt om återställande av vård av barn (Europarådskonventionen). Bestämmelserna tillämpas dock *inte* i förhållande till Danmark, Finland, Island eller Norge i den mån särskilda bestämmelser gäller.

Bestämmelserna i 2–4 och 11–23 §§ tillämpas i förhållande till stater som har tillträtt den i Haag *den* 25 okt. 1980 dagtecknade konventionen om de civila aspekterna på internationella bortföranden av barn (Haagkonventionen).

Regeringen får, under förutsättning av ömsesidighet, föreskriva att lagens bestämmelser om erkännande och verkställighet av vårdnadsavgöranden m.m. eller lagens bestämmelser om överflyttning av barn *ska* tillämpas även i förhållande till en stat som inte har tillträtt Europarådskonventionen eller Haagkonventionen.

Särskilda bestämmelser finns i rådets förordning (EG) nr 2201/2003 av den 27 november 2003 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet

¹ Senaste lydelse 2001:397.

domar i äktenskapsmål och mål
om föräldraansvar *för makars ge-*
mensamma barn.

av domar i äktenskapsmål och mål
om föräldraansvar *samt om upp-*
hävande av förordning (EG) nr
*1347/2000*².

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2008.

² EUT L 338, 23.12.2003, s. 1 (Celex 32003R2201).

3 Ärendet och dess beredning

Den nya Bryssel II-förordningen, förordning (EG) nr 2201/2003 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål och mål om föräldraansvar samt om upphävande av förordning (EG) nr 1347/2000, trädde i kraft den 1 augusti 2004. Den började i de huvudsakliga delarna att tillämpas den 1 mars 2005. Förordningen är publicerad i Europeiska unionens officiella tidning (EUT L 338, 23.12.2003, s.1). Liksom den äldre Bryssel II-förordningen är den bindande och direkt tillämplig för alla EU:s medlemsstater utom Danmark. Förordningen i dess lydelse på svenska finns i *bilaga 1*. Utfyllande regler av betydelse för tillämpningen av Bryssel II-förordningen finns bl.a. i lagen (2001:394) med kompletterande bestämmelser till Bryssel II-förordningen.

Bryssel II-förordningen har i stora delar sin förebild i den i Haag den 19 oktober 1996 dagtecknade konventionen om behörighet, tillämplig lag, erkännande, verkställighet och samarbete i frågor om föräldraansvar och åtgärder till skydd för barn. Konventionen har utarbetats inom Haagkonferensen för internationell privaträtt och gäller i förhållandet mellan de stater som tillträder konventionen. Inom EU bereds för närvarande frågan om ett bemyndigande för EU:s medlemsstater att ratificera konventionen.

Våren 2004 gavs en särskild utredare i uppdrag att lämna förslag om ett svenskt tillträde till 1996 års Haagkonvention samt förslag till de kompletterande bestämmelser som behövs till den nya Bryssel II-förordningen. Utredningen om föräldraansvar och skydd av barn i internationella situationer (dir. 2004:14). Utredningen överlämnade i juli 2004 delbetänkandet Kompletterande bestämmelser till den nya Bryssel II-förordningen (SOU 2004:80). Frågan om ett tillträde till Haagkonventionen behandlas i utredningens slutbetänkande Föräldraansvar och åtgärder till skydd för barn i internationella situationer – 1996 års Haagkonvention m.m. (SOU 2005:111). En sammanfattning av delbetänkandet om Bryssel II-förordningen, och utredningens lagförslag i den delen finns i *bilagorna 2 och 3*.

Delbetänkandet har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 4*. Remissyttrandena finns tillgängliga i lagstiftningsärendet (dnr Ju2004/6343/L2).

Några remissinstanser tar upp frågor om beaktande av barns vilja vid avgöranden rörande vårdnad, umgänge och boende, om barns rätt att komma till tals i verkställighetsärenden och om olika typer av förordnanden i ärenden om överflyttning av olovligt bortförda eller kvarhållna barn och i ärenden om verkställighet. Frågorna har delvis behandlats i propositionen Nya vårdnadsregler (prop. 2005/06:99) och behandlas inte i detta sammanhang.

I förordningen (2005:97) med kompletterande bestämmelser till Bryssel II-förordningen har föreskrifter meddelats om tillämpningen av den nya Bryssel II-förordningen. Bestämmelserna innebär bl.a. att Regeringskansliet (Utrikesdepartementet) är centralmyndighet enligt Bryssel II-förordningen i Sverige.

4 Den nya Bryssel II-förordningen

4.1 Översikt

Bakgrund

Ett av målen inom Europeiska unionen är att gradvis upprätta ett område med frihet, säkerhet och rättvisa. Vid Europeiska rådets möte i Tammerfors i oktober 1999 angavs politiska riktlinjer och konkreta målsättningar för arbetet. Ett ökat ömsesidigt erkännande av rättsliga avgöranden förutsattes underlätta samarbetet mellan myndigheter och skyddet av enskildas rättigheter. Det uttalades att principen om ömsesidigt erkännande bör vara en hörnsten i samarbetet på det civilrättsliga och det straffrättsliga området inom unionen.

Utarbetandet av den första Bryssel II-förordningen inleddes som en del i förverkligandet av det program som skrevs i Tammerfors. Förordningen antogs i maj 2000. En närmare beskrivning av förordningens bakgrund, tillkomst och innehåll finns i propositionen Kompletterande bestämmelser till Bryssel II-förordningen, m.m. (prop. 2000/01:98).

Europeiska unionens råd antog i november 2000 ett åtgärdsprogram för genomförandet av principen om ömsesidigt erkännande av domar på privaträtts område. I programmet angavs det som ett slutmål att generellt avskaffa förfaranden för prövning av verkställbarheten av avgöranden (exekvatur). Som en bland flera punkter i en första etapp tog åtgärdsprogrammet upp avskaffandet av exekvatur för domar som rör umgänge. I slutsatserna från Tammerforsmötet hade en minskning av mellanliggande åtgärder av detta slag förordats, och just avskaffandet av exekvatur för domar som rör umgänge hade nämnts som exempel.

Tidigare samma år hade också Frankrike, inom ramen för sitt ordförandeskap i Europeiska unionens råd, lagt fram ett förslag som innefattade avskaffande av exekvatur för vissa avgöranden om umgänge. Förslaget var avsett som ett komplement till Bryssel II-förordningen och syftade till att skapa ett effektivt system för att säkerställa att umgänge kan utövas och att ett barn efter en umgängesperiod återlämnas till vårdnadshavaren.

Kommissionen tog därefter initiativ till en förordning som skulle tillämpas på frågor om föräldraansvar för alla barn i alla situationer. Förslaget omfattade bestämmelser om domstols behörighet samt om erkännande och verkställighet i en medlemsstat av avgöranden som meddelats i en annan medlemsstat. Det innehöll också bestämmelser om samarbete mellan medlemsstaternas myndigheter.

De båda förslagen fördes senare samman till ett enda, och det föreslogs också att de nya bestämmelserna skulle läggas samman med bestämmelserna i Bryssel II-förordningen. Den slutliga lösningen blev att samtliga bestämmelser togs in i en ny Bryssel II-förordning och att den första Bryssel II-förordningen upphävdes.

Innehåll

Den nya Bryssel II-förordningen är indelad i sju kapitel. I kapitel I bestäms liksom tidigare tillämpningsområdet, men det innehåller nu också

definitioner av vissa viktiga begrepp. Kapitel II behandlar även i den nya förordningen frågor om domstols behörighet. Det innehåller vissa nya regler för ärenden om återflyttning av olovligen bortförda barn. Kapitel III omfattar som förut bestämmelser om erkännande och verkställighet. I kapitel IV finns bestämmelser om samarbete mellan medlemsstaterna genom centralmyndigheter. Kapitel V innehåller bestämmelser om förhållandet mellan Bryssel II-förordningen och andra instrument. I kapitel VI och VII finns övergångsbestämmelser respektive slutbestämmelser.

Till förordningen finns sex bilagor. I bilaga I – IV anges de intyg om domar som ska utfärdas. I bilaga V finns en jämförelsetabell som hjälper läsaren att hitta motsvarigheten till en bestämmelse i den äldre förordningen i den nya. Hänvisningar till den äldre förordningen ska anses som hänvisningar till den nya förordningen i enlighet med tabellen (artikel 71.2). I bilaga VI finns förklaringar från Sverige och Finland om att 1931 års nordiska äktenskapskonvention fortfarande ska gälla i förbindelserna mellan våra länder.

I bilagor till den första Bryssel II-förordningen fanns vissa uppgifter om behöriga domstolar och förfaranden. Dessa motsvaras nu av förteckningar från medlemsstaterna som offentliggörs av kommissionen genom publicering i Europeiska unionens officiella tidning och på kommissionens webbplats. I sammanhanget bör det nämnas att kommissionen på sin webbplats tillhandahåller formulär för intyg, en handledning för tillämpningen av förordningen och annan praktisk information.

I de delar den nya Bryssel II-förordningen har övertagit sitt innehåll från den första förordningen är det som tidigare har anförts om tolkningen och tillämpningen av bestämmelserna fortfarande relevant (se särskilt prop. 2000/01:98 s 22 f. och den där omnämnda förklarande rapporten).

4.2 Tillämpningsområde

Äktenskapsskillnad, hemskillnad och annullering av äktenskap

Tillämpningsområdet i fråga om äktenskapsskillnad, hemskillnad och annullering av äktenskap är detsamma i den nya Bryssel II-förordningen som enligt den äldre förordningen. Förordningen tillämpas således endast på äktenskapets upplösning. Däremot omfattas t.ex. inte frågor om orsaken till äktenskapets upplösning, förmögenhetsrättsliga konsekvenser av äktenskapet, underhållsskyldighet eller andra frågor som har samband med upplösningen av äktenskapet (jfr ingresspunkt 8 och artikel 1.3 i den nya förordningen och ingresspunkt 10 i den äldre förordningen).

Föräldraansvar

Den nya Bryssel II-förordningen är avsedd att tillämpas på alla avgöranden om föräldraansvar, inklusive åtgärder för att skydda barnet, oberoende av eventuella anknytningar till ett äktenskapsmål (ingresspunkt 5). Det finns inget krav på att det, utöver föräldraansvaret, ska finnas någon viss relation mellan den som har föräldraansvaret och barnet. Den äldre förordningen var tillämplig på frågor om föräldraansvar endast då det

gällde makars gemensamma barn och då frågorna kom upp i samband med mål om äktenskapsskillnad, hemskillnad eller annullering av äktenskap.

En nyhet i förordningen är att det finns en definition av begreppet *föräldraansvar*. Med föräldraansvar avses alla rättigheter och skyldigheter som en fysisk eller juridisk person har tillerkänts genom en dom, på grund av lag eller genom en överenskommelse med rättslig verkan, med avseende på ett barn eller dess egendom. Föräldraansvar omfattar bland annat vårdnad och umgänge (artikel 2.7). Med *vårdnad* avses de rättigheter och skyldigheter som hänför sig till omvårdnaden om barnets person, särskilt rätten att bestämma var barnet ska bo (artikel 2.9). Med *umgänge* avses bl.a. rätten att för en begränsad tid ta barnet till en annan plats än den där barnet har hemvist (artikel 2.10).

Den nya förordningen är tillämplig på civilrättsliga frågor om tillerkännande, utövande, delegering, upphörande eller begränsande av föräldraansvar. Dessa frågor kan enligt artikel 1.2 bl.a. röra

- vårdnad och umgänge,
- förmyndarskap, godmanskap och motsvarande företeelser,
- förordnande av och uppgifter för en person eller ett organ som ska ansvara för barnets person eller egendom, företräda eller bistå barnet,
- placering av barnet i familjehem eller på en institution och
- åtgärder till skydd för barnet i samband med förvaltning av, bevarande av eller förfogande över dess egendom.

När det gäller barnets egendom ska det göras en avgränsning mot de åtgärder avseende egendomen som inte rör skydd av barnet. För dessa är det avsett att rådets förordning (EG) nr 44/2001 av den 22 december 2000 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttsens område (Bryssel I-förordningen) även i fortsättningen ska tillämpas (ingresspunkt 9 till den nya Bryssel II-förordningen). Tidigare har det funnits en viss osäkerhet om tillämpningen när det gäller frågor om skydd för barnets egendom (jfr prop. 2000/01:98 s. 24).

Förordningen är enligt artikel 1.3 inte tillämplig på

- fastställande eller bestridande av börd,
- beslut om adoption, åtgärder som utgör förberedelse för adoption, ogiltigförklaring eller upphävande av adoption,
- barnets efternamn och förnamn,
- myndighetsförklaring,
- underhållsskyldighet,
- truster och arv, eller
- åtgärder som vidtas till följd av brottsliga gärningar som har begåtts av barn.

Inte heller är det avsett att andra frågor som rör en persons rättsliga status än de omnämnda ska regleras genom förordningen. Det görs också ett generellt förbehåll om att förordningen inte är avsedd att tillämpas på frågor som rör social trygghet, offentligrättsliga åtgärder av allmän karaktär för utbildning och hälsa eller beslut om asylrätt och invandring (ingresspunkt 10).

Civilrättsliga frågor

Tillämpningen av Bryssel II-förordningen är begränsad till ”civilrättsliga frågor” (artikel 1.1). I förordningen definieras inte innehållet i och räckvidden av detta begrepp. Användandet av det ska inte ses som en hänvisning till nationell rätt. En fråga kan alltså enligt intern rätt kategoriseras som offentligrättslig men ändå omfattas av förordningen. Avgörande är i stället om frågan enligt den för instrumentet självständiga gemenskapsrättsliga tolkningen är civilrättslig eller ej. Den tolkningen ska göras mot bakgrund av Bryssel II-förordningens syfte och systematik.

En fråga som utredningen särskilt tar upp när det gäller tillämpningsområdet är placeringar av barn utanför det egna hemmet. Utredningen diskuterar bl.a. om förfaranden enligt lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU) omfattas av förordningen. Utredningen gör bedömningen att tvångsomhändertaganden inte omfattas och lämnar därför inte några förslag om hanteringen av sådana ärenden med internationellt inslag.

Sedan utredningen avslutat sitt arbete har den berörda tolkningsfrågan emellertid kommit under EG-domstolens bedömning i ett mål där högsta förvaltningsdomstolen i Finland begärt ett förhandsavgörande (dom den 27 november 2007 i mål C-435/06 ”C”). I den finska domstolens mål hade en mor överklagat ett beslut av en finsk polismyndighet om att utlämna hennes två barn för verkställighet i Sverige av ett svenskt beslut om omedelbart omhändertagande av barnen för vård. Det finska beslutet om utlämning hade meddelats med stöd av den finska lag som ger uttryck för de i Norden harmoniserade reglerna om frihetsberövande åtgärder inom förvaltningsrätten. I Sverige finns motsvarande bestämmelser i lagen (1970:375) om utlämning till Danmark, Finland, Island eller Norge för verkställighet av beslut om vård eller behandling. Högsta förvaltningsdomstolen frågade om förordningen är tillämplig på verkställigheten, i alla dess delar, av ett beslut om omedelbart omhändertagande och åtföljande placering av barnen. Enligt EG-domstolens bedömning omfattas ett sådant beslut av begreppet civilrättsliga frågor i den mening som avses i förordningen. Domstolens tolkning anknyter på ett nära sätt till definitionen av begreppet föräldransvar.

EG-domstolens dom aktualiserar flera olika frågor om socialnämndernas handläggning som inte har berörts närmare av utredningen. Det saknas alltså beredningsunderlag för förslag i denna del. Regeringen har anledning att återkomma till saken i annat sammanhang. Motsvarande frågor är även aktuella vid beredningen av förslagen i utredningens slutbetänkande (SOU 2005:111) om Sveriges tillträde till 1996 års Haagkonvention.

Typer av avgöranden, myndigheter och förfaranden

Förordningen omfattar alla typer av avgöranden inom det sakliga tillämpningsområdet. Även om begreppet dom används genomgående i bestämmelserna, framgår det av definitionen i artikel 2 att därmed avses varje avgörande av en domstol i sådana saker som berörs, oavsett avgörandets benämning. Officiella handlingar och överenskommelser mellan parter

som är verkställbara i en medlemsstat erkänns och förklaras verkställbara under samma förutsättningar som domar (artikel 46).

Av artikel 2 framgår också att med domstol avses alla myndigheter i medlemsstaterna som är behöriga att pröva sådana frågor, oavsett vilken typ av myndighet det är. Domsrättsreglerna i förordningen omfattar t.ex. socialnämndens behörighet att godkänna avtal om umgänge. Ett avtal som är godkänt av socialnämnden erkänns och kan verkställas enligt förordningen.

Tillämpningen av förordningen är inte generellt inskränkt till vissa typer av handläggningsformer.

4.3 Behörighetsregler

Behörighet i frågor om äktenskapsskillnad, hemskillnad och annullering av äktenskap

Bestämmelserna i den nya Bryssel II-förordningen om domstols och andra myndigheters behörighet att pröva en fråga om äktenskapsskillnad, hemskillnad eller annullering av äktenskap (artiklarna 3–7) motsvarar vad som gällde enligt den äldre förordningen. Utövande av domsrätt i någon av dessa frågor kan i vissa fall leda till att det finns domsrätt i andra frågor inom förordningens tillämpningsområde (artikel 4 och artikel 12.1).

Huvudregel för behörighet i frågor om föräldraansvar

Huvudregeln inom det nya tillämpningsområdet som avser frågor om föräldraansvar utan samband med äktenskapsmål är att domstolarna i en medlemsstat är behöriga i mål om sådant ansvar för ett barn som har hemvist i den medlemsstaten vid den tidpunkt då talan väcks (artikel 8). Barnets medborgarskap saknar betydelse för domsrätten enligt denna regel.

Övriga regler om domsrätten i frågor om föräldraansvar (artiklarna 9–10 och 12–15) kan ses som undantag från eller kompletteringar till huvudregeln.

Kvardröjande behörighet i frågor om umgänge

Ett undantag från huvudregeln för behörighet tar sikte på den situationen att ett barn flyttar från en medlemsstat till en annan och får nytt hemvist där (artikel 9). Om det i en dom i den stat som barnet flyttar från är bestämt något om umgänge med barnet, kan en domstol i den staten inom tre månader från flyttningen ta upp en fråga om ändring av domen. Förutsättningen är att den person barnet ska umgås med fortfarande har hemvist i den staten och saken inte redan har tagits upp av en domstol i den nya hemviststaten utan invändning från honom eller henne. En domstol i den nya hemviststaten kan alltså inte ta upp frågan under samma tid om den personen invänder mot det.

Bestämmelsen är avsedd att utgöra en garanti för den som bor kvar att få en domstols avgörande om umgänge justerat av samma domstol om förutsättningarna ändras genom att barnet flyttar.

Olovligt bortförda eller kvarhållna barn

En särskild regel behandlar behörigheten vid ett olovligt bortförande eller kvarhållande (artikel 10). Utgångspunkten är att domstolarna i barnets hemviststat fortsätter att vara behöriga. Det förhållandet ändras inte om barnet, trots bortförandet eller kvarhållandet, senare skulle anses ha nytt hemvist i en annan medlemsstat. Regeln gör dock undantag för två situationer.

I det fall varje person, institution eller annat organ som har vårdnaden om barnet godtar bortförandet eller kvarhållandet kan domstolarna i den nya hemviststaten utöva behörighet.

Det andra fallet är att barnet har varit bosatt i den nya hemviststaten i minst ett år efter det att den som har vårdnad om barnet har fått eller borde ha fått kännedom om var barnet befinner sig, och barnet har funnit sig till rätta i sin nya miljö. Domstolarna i den nya hemviststaten kan dock då utöva behörighet endast på villkor att möjligheten att begära återlämnande av barnet inte har utnyttjats inom den tiden, att en domstol har vägrat återlämnande med stöd av artikel 13 i 1980 års Haagkonvention om de civila aspekterna på internationella bortföranden av barn och ingen av parterna har utnyttjat möjligheten enligt förordningens artikel 11.6 – 7 (se avsnitt 4.4) att få vårdnadsfrågan prövad av domstol i den tidigare hemviststaten eller att domstol i den tidigare hemviststaten har meddelat en dom i vårdnadsfrågan som inte medför att barnet ska återlämnas.

Bestämmelsen är avsedd att motverka risken för olovligt bortförande eller kvarhållande. Den tar enbart sikte på situationer där ett barn med hemvist i en medlemsstat bortförs till eller kvarhålls i en annan medlemsstat.

Överenskommelse i samband med äktenskapsmål

Undantag från huvudregeln kan också göras i vissa fall när parterna är överens om det. En sådan situation är den då en domstol utövar behörighet enligt förordningen att pröva en fråga om äktenskapsskillnad, hemskillnad eller annullering av äktenskap (artikel 12.1). En domstol som tar upp en sådan fråga är också behörig att ta upp frågor om föräldraansvar i samband med denna. Förutsättningarna är att åtminstone en av makarna har föräldraansvar för barnet och att det bedöms vara till barnets bästa att domstolen utövar behörigheten.

Bestämmelsen om överenskommelse skiljer sig något från motsvarande regel i den gamla Bryssel II-förordningen. Enligt den nya regeln är det inte bara makarna, utan samtliga personer med del i föräldraansvaret vid den tidpunkt då talan väcks, som ska ha godtagit behörigheten. Det föreskrivs också att det ska framgå av uttrycklig överenskommelse eller på något annat entydigt sätt att behörigheten har godtagits.

En annan skillnad i förhållande till den gamla Bryssel II-förordningen är att möjligheten till överenskommelse om behörighet även omfattar de situationer där barnet har hemvist i en stat utanför gemenskapen. Enligt bestämmelsen (artikel 12.4) ska behörigheten i sådana situationer anses vara i barnets intresse, särskilt när ett förfarande visar sig vara omöjligt i den staten. Bestämmelsen avser inte förhållanden där den berörda staten är ansluten till 1996 års Haagkonvention (jfr artikel 61).

Överenskommelse vid annan anknytning till viss medlemsstat

Även i andra situationer kan behörigheten i fråga om föräldraansvar grundas på en överenskommelse mellan alla berörda parter. Det krävs då att barnet har en nära anknytning till medlemsstaten. I bestämmelsen (artikel 12.3) nämns att det gäller särskilt när någon av personerna med föräldraansvar har hemvist där eller barnet är medborgare i den staten. Uppräkningen är inte uttömmande, och det går alltså att utnyttja möjligheten även vid annan anknytning som bedöms vara tillräckligt stark.

Det gäller samma krav som i de tidigare berörda fallen att det ska vara till barnets bästa att domstolen utövar behörigheten. Behörigheten ska även här ha godtagits uttryckligen eller på något annat entydigt sätt. Bestämmelsen om vissa situationer när barnet har hemvist utanför gemenskapen (artikel 12.4) är också tillämplig.

Behörighet på grund av barnets närvaro

En kompletterande regel innebär att domsrätt i vissa fall finns på grund av barnets närvaro. Om barnets hemvist inte kan fastställas och behörigheten inte heller kan grundas på de nyss nämnda reglerna om överenskommelse, ska domstolarna i den medlemsstat där barnet befinner sig vara behöriga (artikel 13.1). Motsvarande gäller även för flyktingbarn och barn som har fördrivits p.g.a. oroligheter i ursprungslandet (artikel 13.2).

Enligt förordningen gäller också att en medlemsstats domstolar i brådskande fall alltid kan vidta interimistiska åtgärder beträffande ett barn som befinner sig i landet eller har egendom där (artikel 20). Den möjligheten kan användas även om frågan i sak ska avgöras i en annan medlemsstat, och en sådan åtgärd upphör då att gälla när den enligt förordningen behöriga domstolen har vidtagit de åtgärder den anser lämpliga.

Domsrätt enligt nationell lag i övriga fall

På liknande sätt som för äktenskapsmålen finns det för föräldraansvarsfrågorna en regel som ger medlemsstaterna en ”restkompetens”. Om ingen medlemsstats domstol är behörig enligt artiklarna 8–13, ska behörigheten i varje medlemsstat bestämmas enligt den statens lag (artikel 14). För att en nationell domsrättsregel ska kunna tillämpas krävs det alltså att det konstateras att det inte finns någon sådan relation som enligt förordningens regler grundar domsrätt i förhållande till någon av medlemsstaterna. Förordningens bestämmelser om erkännande och verk-

ställighet gäller även för ett avgörande baserat på behörighet enligt denna regel.

Överföring av behörighet

I undantagsfall kan en domstol som är behörig att pröva en fråga om föräldraansvar medverka till att den i stället prövas av en domstol i en annan medlemsstat som barnet har en särskild anknytning till (artikel 15). Särskild anknytning till en annan medlemsstat anses finnas om barnet har fått nytt hemvist där efter att talan har väckts, om barnet tidigare har haft hemvist där, om barnet är medborgare i den, om någon av de som har föräldraansvar har hemvist där eller om det är tvist om åtgärder till skydd för barnet med avseende på egendom som finns där. En förutsättning är att domstolen i den andra medlemsstaten bedöms vara bättre lämpad att pröva saken. För att den ska kunna ta upp saken krävs också att båda domstolarna kommer fram till att det är till barnets bästa att prövningen sker där. Initiativet kan komma från någon av parterna eller någon av domstolarna. Om initiativet kommer från en av domstolarna, krävs det att överföringen godtas av åtminstone en av parterna.

I förordningen är förfarandet närmare reglerat. Det förutsätts att berörda domstolar ska ta direkta kontakter men att de också ska kunna få hjälp av centralmyndigheterna om det behövs.

Gemensamma bestämmelser

Den nya förordningen har bestämmelser om hur frågorna om domsrätt prövas, om litispensens m.m. som är gemensamma för äktenskapsmålen och målen om föräldraansvar. Bestämmelserna (artiklarna 16–20) har sin motsvarighet i den äldre förordningen (artiklarna 9–12). Reglerna om litispensens och om mål som har samband med varandra har justerats med hänsyn till att den nya förordningen omfattar också andra mål om föräldraansvar än sådana som väcks i samband med ett äktenskapsmål.

När mer än en talan om föräldraansvar för ett barn, rörande samma sak, väcks vid domstolar i olika medlemsstater, gäller att den domstol vid vilken talan väckts senare ska låta handläggningen vila tills det fastställts att den domstol vid vilken talan först har väckts är behörig (artikel 19.2). Det kan förutses att det i vissa situationer kan vara svårt att avgöra vad som vid tillämpning av denna bestämmelse ska anses röra samma sak. De situationerna lär dock bli förhållandevis sällsynta, eftersom domsrätten i frågor om föräldraansvar i de allra flesta fall följer av huvudregeln om barnets hemvist.

4.4 Olovligt bortförda barn

1980 års Haagkonvention om de civila aspekterna på internationella bortföranden av barn ska enligt den nya Bryssel II-förordningen fortsätta att tillämpas mellan de medlemsstater i gemenskapen som också är parter i konventionen (artikel 62.2). Konventionen gäller mellan samtliga nuvarande medlemsstater.

I förordningen ges särskilda kompletterande bestämmelser angående förfarandet i ärenden enligt Haagkonventionen mellan medlemsstater. Avsikten är att förordningen ska gå ett steg längre än konventionen och genom dessa bestämmelser ge ett ännu bättre skydd för barn inom gemenskapen.

Enligt konventionen ska myndigheterna iaktta en snabb handläggning för att få barnet återlämnat. Sökanden eller centralmyndigheten har rätt att kräva en redogörelse för orsakerna till dröjsmålet om inte den berörda myndigheten har fattat ett beslut inom sex veckor (artikel 11 i konventionen). En kompletterande regel i förordningen föreskriver nu att en domstol som har fått en ansökan ska handlägga den skyndsamt och, om det inte på grund av exceptionella omständigheter är omöjligt, meddela sitt beslut inom sex veckor efter att ansökan mottagits (artikel 11.3 i förordningen).

Om ett barn olovligen har förts bort eller hållits kvar i konventionens mening, och det vid inledandet av förfarandet har förflutit mindre än ett år sedan bortförandet, ska den handläggande myndigheten enligt huvudregeln besluta om barnets omedelbara återlämnande. Även efter en senare ansökan ska myndigheten besluta om återlämnande, om det inte visas att barnet funnit sig till rätta i sin nya miljö (artikel 12 i konventionen). Enligt konventionen (artikel 13) kan dock återlämnande vägras om det visas att den som hade vård om barnet inte utövade vårdnadsrätten vid tiden för bortförandet, eller har godtagit bortförandet eller kvarhållandet. Återlämnande kan också vägras om det finns en allvarlig risk för att barnets återlämnande skulle utsätta det för fysisk eller psykisk skada eller på annat sätt försätta det i en situation som inte är godtagbar. Likaså kan återlämnande vägras om barnet motsätter sig att bli återlämnat och barnet har uppnått en ålder och mognad vid vilken det är skäligt att ta hänsyn till dess åsikt. I konventionen finns slutligen ett förbehåll som innebär att ett återlämnande kan vägras om det skulle vara oförenligt med landets grundläggande principer om skydd av mänskliga rättigheter och grundläggande friheter (artikel 20).

En kompletterande bestämmelse i Bryssel II-förordningen fastslår nu att en domstol inte kan vägra återlämnande på den grunden att det finns en allvarlig risk för att barnet skadas eller försätts i en situation som inte är godtagbar, om det styrks att lämpliga åtgärder har vidtagits för att garantera barnets skydd efter återlämnandet (artikel 11.4 i förordningen). Det är i förordningen inte närmare preciserat vilka typer av åtgärder det kan vara fråga om, och det ställs inte heller krav på något särskilt förfarande eller att åtgärderna ska vara beslutade av viss typ av myndighet.

Andra kompletterande bestämmelser i förordningen har som syfte att förstärka rätten för barnet och för den som begär återlämnande att komma till tals under förfarandet. Barnet ska vid tillämpningen av artiklarna 12 och 13 i konventionen ges möjlighet att komma till tals, om detta inte förefaller olämpligt med hänsyn till barnets ålder eller mognad (artikel 11.2 i förordningen). Förordningen syftar i denna del inte till att ändra nationella förfaranden (ingresspunkt 19 till förordningen). En domstol får inte vägra att återlämna ett barn om den person som har begärt återlämnandet inte har fått möjlighet att yttra sig (artikel 11.5 i förordningen).

Vissa andra bestämmelser i förordningen (artikel 11.6 – 8) etablerar en ordning som gör det möjligt för en part som fått avslag på en begäran om återlämnande enligt konventionen att från den behöriga domstolen få en dom i vårdnadsfrågan som är direkt verkställbar. Om en domstol meddelar ett beslut om att inte återlämna barnet enligt artikel 13 i konventionen, ska domstolen sända en kopia av beslutet och av andra relevanta handlingar till den behöriga domstolen eller centralmyndigheten i den medlemsstat där barnet hade hemvist omedelbart före det olovliga bortförandet eller kvarhållandet. Handlingarna ska lämnas inom en månad efter beslutet att inte återlämna barnet (artikel 11.6). Om inte någon av parterna redan har vänt sig till domstol i det landet, ska den domstol eller centralmyndighet som får informationen underrätta parterna och ge dem tillfälle att inom tre månader yttra sig inför domstolen enligt bestämmelserna i nationell lagstiftning, så att domstolen kan pröva frågan om vårdnaden om barnet. Kommer det inget yttrande inom tidsfristen, ska domstolen avsluta ärendet (artikel 11.7). Prövas vårdnadsfrågan, är en dom som innebär att barnet ska återlämnas direkt verkställbar, utan verkställbarhetsprövning (artikel 11.8).

I 9–11 §§ förordningen (2005:97) med kompletterande bestämmelser till Bryssel II-förordningen finns bestämmelser av betydelse för tillämpning av artikel 11.6 och 11.7.

4.5 Intyg

Den nya Bryssel II-förordningen förutsätter flera varianter av intyg om domar än den gamla förordningen. I den nya förordningen finns intyg om domar

- i äktenskapsmål,
- om föräldraansvar,
- om umgänge och
- om återlämnande av barn.

Intygen ska utfärdas med användande av de standardformulär som är bilagda förordningen (artiklarna 39, 41 och 42 samt bilagorna I–IV). Intygen om domar i äktenskapsmål och domar om föräldraansvar (bilagorna I och II) motsvarar intygen enligt den gamla förordningen. Intygen om domar om umgänge och domar om återlämnande av barn (bilagorna III och IV) avser de situationer i vilka verkställbarhetsprövning inte sker. Om en part ändå ska begära verkställbarhetsprövning i någon av de två situationer då sådan prövning inte behövs (artikel 40.2), utfärdas intyg med användande av formuläret för domar om föräldraansvar (bilaga II).

Efter en dom om umgänge ska domaren utfärda ett intyg enligt bilaga III till förordningen under vissa angivna förutsättningar. Uppgifterna i intyget ska visa att förfarandet har uppfyllt de rättssäkerhetskrav som uppställts med tanke på att verkställbarhetsprövning inte sker i dessa fall. Intyget får utfärdas endast om parterna har fått möjlighet att yttra sig, och barnet har fått möjlighet att komma till tals, om det med hänsyn till barnets ålder eller mognad inte ansetts olämpligt. Vid avgörande trots parts utevaro ska den personen ha varit delgiven och kunnat förbereda sin

talans, alternativt otvetydigt ha godtagit avgörandet. Intyget om ett umgängesrättsavgörande ska enligt förordningen utfärdas ”automatiskt”, dvs. på domarens eget initiativ, om umgänget avser en situation som redan när domen meddelas är av gränsöverskridande art. Om situationen först senare blir gränsöverskridande, utfärdas intyget på begäran av part. Utfärdandet ska ske när avgörandet blir verkställbart. Intyg ska utfärdas även för verkställbara interimistiska beslut.

Intygen om domar om återlämnande av barn avser de särskilda situationer då part som fått avslag på en begäran om återlämnande enligt 1980 års Haagkonvention utverkar en enligt artikel 11.8 direkt verkställbar dom. Även i de fallen ska krav på att parterna och barnet ha fått möjlighet att yttra sig vara uppfyllda. Det ska också intygas om domen har meddelats med beaktande av de skäl och den bevisning som legat till grund för beslutet att vägra återflyttning av barnet. Intyget ska utfärdas av domaren på eget initiativ. Om en domstol eller annan myndighet vidtar åtgärder för att garantera barnets skydd efter återlämnandet till den stat där det har hemvist, ska intyget innehålla närmare uppgifter om dessa åtgärder.

Lagen i ursprungsmedlemsstaten ska tillämpas vid varje rättelse av intyg som avser dom om umgänge och dom om återlämnande av barn. Beslut om att utfärda sådana intyg kan i övrigt inte överklagas (artikel 43). Intyget ska inte få rättsverkningar utöver vad som följer av domens verkställbarhet (artikel 44). Avsikten är att endast sakfel bör kunna föranleda rättelser, dvs. om intyget inte korrekt avspeglar innehållet i domen (ingresspunkt 24).

Intygen utfärdas på samma språk som avgörandet. Standardformulären hålls tillgängliga på kommissionens webbplats i de olika språkversionerna.

4.6 Verkställighet

Erkännande och verkställbarhet

Den nya Bryssel II-förordningens bestämmelser om erkännande och verkställighet är till stor del oförändrade i förhållande till den gamla förordningens, även om tillämpningsområdet har utvidgats och bestämmelserna har omredigerats. Nyheterna består främst i bestämmelserna som för vissa avgöranden ger möjlighet till erkännande och verkställighet utan föregående prövning av verkställbarhet (artiklarna 40 – 42).

Den ena typen av direkt verkställbara avgöranden är avgöranden om umgänge. Som framgår av vad som tidigare nämnts avses med det bl.a. avgöranden som ger rätt att för en begränsad tid ta barnet till en annan plats än den där barnet har hemvist (jfr artikel 2.10). Det finns i förordningen ingen inskränkning till avgöranden om vissa typer av umgänge med barnet eller om umgänge inom en viss krets av personer.

Den andra typen av direkt verkställbara avgöranden är vårdnadsdomar som meddelas i de särskilda situationer då en part har fått avslag på en begäran om återlämnande enligt 1980 års Haagkonvention. Om domen följer på ett sådant förfarande som regleras i artikel 11 av förordningen,

och innebär att barnet ska återlämnas, krävs ingen verkställbarhetsprövning.

En förutsättning för att det ska saknas möjlighet att invända mot erkännandet av avgörandet och att det ska vara direkt verkställbart är i båda fallen att avgörandet är verkställbart i den medlemsstat där det meddelades. Avgörandet måste också vara försett med det särskilda intyget enligt förordningens formulär (bilaga III respektive bilaga IV). I förordningen finns för dessa fall inget krav på att avgörandet har delgivits den mot vilken begäran om verkställighet riktar sig. Inte heller kräver förordningen att det har vunnit laga kraft. Enligt förordningen kan domstolen som meddelar avgörandet, oavsett regleringen i nationell lag, alltid förklara att det ska vara verkställbart utan hinder av överklagande (artikel 41.1).

Intygen enligt bilaga III och IV till förordningen visar att förfarandet har svarat mot de rättssäkerhetskrav som har uppställts med tanke på att verkställbarhetsprövning inte sker i dessa fall.

Bestämmelserna hindrar inte att en person med föräldraansvar ändå i sådana fall ansöker om en prövning av erkännande och verkställbarhet (artikel 40.2).

Verkställighetsförfarande

Förfarandet för verkställighet regleras av lagen i det land där verkställigheten söks. I den nya Bryssel II-förordningen pekas detta tydligare ut genom en särskild bestämmelse, som fått rubriken ”Verkställighetsförfarande” (artikel 47). Det är viktigt att notera att denna är ny och inte motsvarar bestämmelsen i den gamla förordningens artikel 23, som hade en likalydande rubrik.

I den nya bestämmelsen klargörs att avgöranden från en annan medlemsstat som är direkt verkställbara eller har förklarats vara verkställbara enligt förordningen ska verkställas enligt samma villkor som inhemska avgöranden. Det finns därmed inte utrymme för att i nationell lag införa särskilda bestämmelser som träffar sådana utländska avgöranden, om de inte också kan tillämpas i rent nationella fall. T.ex. måste alltså verkställigheten av ett avgörande om umgänge i Sverige följa de regler om verkställighet som finns i föräldrabalken även när det är fråga om ett avgörande från en annan medlemsstat.

Trots att förfarandet regleras av verkställighetslandets lag finns det vissa bestämmelser i förordningen som är av betydelse också på verkställighetsstadiet.

För de nya situationer då verkställighet av ett utländskt avgörande begärs utan föregående exekvatur finns en särskild regel om vilka handlingar som ska ges in. Sökanden ska ge in en kopia av domen samt intyget enligt förordningen (artikel 45.1). Kopian av domen ska uppfylla de villkor som är nödvändiga för att dess äkthet ska kunna fastställas. Ett intyg enligt förordningens bilaga III ska åtföljas av en översättning av punkten 12 i intyget. För intyg enligt bilaga IV ska intygets punkt 14 vara översatt. Översättning ska göras till det officiella språket eller något av de officiella språken i den verkställande medlemsstaten eller till något annat språk som den medlemsstaten uttryckligen godtar (artikel 45.2).

För Sveriges del är det i förordningen (2005:97) med kompletterande bestämmelser till Bryssel II-förordningen föreskrivet att översättningen ska vara till svenska eller engelska.

Med hänsyn till att exekvaturen har avskaffats för vissa domar, föreskrivs det särskilt att en dom av sådant slag inte får verkställas om den är oförenlig med ett senare, verkställbar dom.

En ny bestämmelse rör praktiska arrangemang för utövande av umgänget (artikel 48). Domstolarna i den verkställande medlemsstaten får under vissa förutsättningar besluta om praktiska arrangemang för utövande av umgänget. Detta gäller om de nödvändiga arrangemangen inte regleras, eller endast otillräckligt regleras i det avgörande som ska verkställas. Ytterligare en förutsättning är att de väsentliga inslagen i avgörandet iaktas. De praktiska arrangemang som beslutas med stöd av denna bestämmelse ska upphöra att gälla om det finns ett senare avgörande som har meddelats av en domstol i en medlemsstat som är behörig att pröva målet i sak. Ett exempel på ett praktiskt arrangemang är att förordna om tid och plats för umgänget i det fall umgängesdomen saknar dessa uppgifter. Möjligheten medför inte någon rätt att ompröva avgörandet i sak utan endast att ordna med praktiska arrangemang som är nödvändiga för att genomföra den aktuella verkställigheten.

4.7 Centralmyndighet

Genom den nya Bryssel II-förordningen upprättas ett samarbete mellan centralmyndigheter i frågor om föräldraansvar.

I varje medlemsstat ska det finnas en eller flera centralmyndigheter med uppgift att bistå vid tillämpningen av förordningen (artikel 53). Centralmyndigheternas uppgifter regleras i artiklarna 54–58. De ska bl.a. samarbeta med varandra både i enskilda ärenden och på ett mer allmänt plan. I centralmyndighetens uppgifter i enskilda ärenden ingår bl.a. att informera och biträda personer med föräldraansvar och att underlätta överenskommelser mellan personer med föräldraansvar.

I Sverige fungerar Utrikesdepartementet som centralmyndighet. I förordningen med kompletterande bestämmelser till Bryssel II-förordningen ges vissa närmare föreskrifter om handläggningen vid centralmyndigheten. Centralmyndigheten tillhandahåller ett formulär för ansökan om biträde enligt Bryssel II-förordningen (4 §). Ansökan och övriga meddelanden till myndigheten ska vara på svenska eller engelska (5 §). Handlingar som ska ges in till en myndighet i ett annat land kan sändas till centralmyndigheten för vidarebefordran till den behöriga myndigheten (10 §). Centralmyndigheten ska dock verka för att ett sådant förfarande om möjligt undviks (9 §). I de flesta fall är det nämligen bara en onödig omgång som försenar handläggningen av ärendet.

4.8 Förhållandet till andra internationella instrument

Den nya Bryssel II-förordningens förhållande till andra internationella instrument motsvarar i princip vad som gällde enligt den äldre förordningen.

I fråga om förhållandet mellan Finland och Sverige finns en bestämmelse om att Finland och Sverige har rätt att avge en förklaring om att konventionen av den 6 februari 1931 mellan Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige innehållande internationellt privaträttsliga bestämmelser om äktenskap, adoption och förmynderskap, tillsammans med slutprotokollet till konventionen, ska gälla i stället för bestämmelserna i den nya Bryssel II-förordningen (artikel 59.2). Sådana förklaringar har lämnats av både Finland och Sverige (bilaga VI till förordningen).

Finland och Sverige har inte något motsvarande undantag från tillämpningen av förordningen i fråga om de harmoniserade nordiska reglerna om frihetsberövande åtgärder inom förvaltningsrätten. De bestämmelser som finns i lagen (1970:375) om utlämning till Danmark, Finland, Island eller Norge för verkställighet av beslut om vård eller behandling gäller därför, i den del de reglerar samma frågor, inte framför bestämmelserna i förordningen.

Förordningen sägs i förbindelserna mellan medlemsstaterna gälla framför bl.a. 1980 års Haagkonvention (artikel 60 d). I förordningen markeras dock särskilt att 1980 års Haagkonvention ska fortsätta att gälla mellan medlemsstaterna (artikel 62.2 och ingresspunkt 17). Innebörden är att medlemsstaterna sinsemellan fortsätter att tillämpa konventionen, men med iakttagande av de kompletterande bestämmelser som finns i den nya förordningen.

Beträffande förhållandet till 1996 års Haagkonvention, framgår av artikel 61 att förordningen ska tillämpas

- a) när barnet i fråga har hemvist inom en medlemsstats territorium och
- b) när det är fråga om att en dom som har meddelats av en medlemsstats behöriga domstol ska erkännas och verkställas på en annan medlemsstats territorium, även om barnet i fråga har hemvist i en icke-medlemsstat som är part i Haagkonventionen. I fråga om möjligheten att grunda behörigheten på en överenskommelse om domsrätt för domstolarna i en medlemsstat som barnet har en nära anknytning till markeras det särskilt att den inte står öppen för de fall där barnet har hemvist i en konventionsstat utanför gemenskapen (artikel 12.4).

4.9 Övergångsbestämmelser

Huvudregeln är att den nya Bryssel II-förordningen ska tillämpas på rättsliga förfaranden som har inletts efter den tidpunkt då förordningen började tillämpas (artikel 64.1 och 72). Även i vissa andra fall kan dock domar erkännas och verkställas enligt den nya förordningen. Förordningen innehåller utförliga övergångsbestämmelser som reglerar hur den ska tillämpas på ärenden som anhängiggjorts före den 1 mars 2005 (artikel 64.2–4).

Enligt artikel 71 upphörde den gamla Bryssel II-förordningen att gälla från och med den dag den nya förordningen började tillämpas. Hänvisningar till den äldre Bryssel II-förordningen ska anses som hänvisningar till den nya förordningen enligt jämförelsetabellen i dess bilaga V.

5 Andra bestämmelser om domsrätt, erkännande och verkställighet m.m.

Utöver Bryssel II-förordningen och lagen (2001:394) med kompletterande bestämmelser till Bryssel II-förordningen finns flera bestämmelser som rör domsrätt i äktenskapsmål och mål om föräldransvar samt erkännande och verkställighet av avgöranden i sådana frågor.

I förordningen (1931:429) om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap, adoption och förmynderskap finns bestämmelser som tillämpas i förhållande till de nordiska länderna enligt 1931 års nordiska äktenskapskonvention. Konventionen har i förhållandet mellan Finland och Sverige företrädare framför Bryssel II-förordningen. 1931 års förordning reglerar bl.a. domstols behörighet att pröva yrkanden om hemskillnad och äktenskapsskillnad och frågor som har samband med ett sådant yrkande, t.ex. vårdnad. Förordningen reglerar också vissa frågor om vilket lands lag som ska tillämpas och när avgöranden från andra nordiska länder ska erkännas.

I lagen (1977:595) om erkännande och verkställighet av nordiska domar på privaträttens område och lagen (1932:540) om erkännande och verkställighet av dom, som meddelats i Danmark, Finland, Island eller Norge finns bestämmelser som är av betydelse för bl.a. avgöranden om vårdnad och umgänge inom Norden. Det finns också regler i lagen (1970:375) om utlämning till Danmark, Finland, Island eller Norge för verkställighet av beslut om vård eller behandling som är av betydelse för vissa frågor som rör föräldransvar (se avsnitt 4.2).

Lagen (1989:14) om erkännande och verkställighet av utländska vårdnadsavgöranden m.m. och om överflyttning av barn införlivar dels 1980 års Haagkonvention, dels den i Luxemburg den 20 maj 1980 dagtecknade konventionen om erkännande och verkställighet av avgöranden rörande vårdnad om barn samt om återställande av vård av barn (Europarådskonventionen). Kompletterande bestämmelser till lagen finns i förordningen (1989:177) om erkännande och verkställighet av utländska vårdnadsavgöranden m.m. och om överflyttning av barn.

De svenska allmänna bestämmelserna, dvs. de som gäller då några konventionsbundna bestämmelser inte är tillämpliga, finns i lagen (1904:26 s. 1) om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap och förmynderskap. Lagen innehåller bestämmelser om i vilka fall svensk domstol får ta upp ett äktenskapsmål och frågor om vårdnad m.m. som väcks i samband därmed. Lagen innehåller också regler om erkännande av utländska beslut om äktenskapsskillnad och behandlar frågor om förmynderskap för underåriga. För domsrätt i vårdnadsfrågor utan samband med äktenskapsmål ges ingen regel i lagen. Enligt rättspraxis är dock svensk domstol behörig i fråga om vårdnad om barnet har hemvist i Sverige. Utländska avgöranden i vårdnadsfrågor erkänns och verkställs inte utan stöd i lag (jfr rättsfallet NJA 1974 s. 629).

Utanför familjerättens område, och i fråga om underhållsbidrag, finns en rad andra bestämmelser om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av utländska avgöranden. Ett viktigt instrument är rådets förordning (EG) nr 44/2001 av den 22 december 2000 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på

privaträttens område (Bryssel I-förordningen). I lagen (2006:74) med kompletterande bestämmelser om domstols behörighet och om erkännande och internationell verkställighet av vissa avgöranden finns regler om bl.a. verkställbarhetsprövningen enligt Bryssel I-förordningen.

6 Behovet av kompletterande bestämmelser till den nya Bryssel II-förordningen

6.1 Behörighetsregler

Regeringens förslag: I lagen med kompletterande bestämmelser till Bryssel II-förordningen införs vissa särskilda bestämmelser om vilken socialnämnd som är behörig att handlägga en framställning med stöd av förordningen.

Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens (se betänkandet s. 59 f.).

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det.

Skälen för regeringens förslag

Vilka regler om behörighet kan behöva kompletteringar?

De gemensamma bestämmelserna om hanteringen av behörighetsfrågor (artikel 16–20) är överförda i princip oförändrade till den nya Bryssel II-förordningen och kräver inga följdändringar. Det vidare tillämpningsområdet för den nya Bryssel II-förordningen ger däremot anledning att överväga hur de svenska interna behörighetsreglerna fungerar i de fall där det finns svensk domsrätt enligt förordningen. Frågan är om det finns något behov av att ändra eller komplettera reglerna för att underlätta tillämpningen av förordningen. Det som särskilt måste uppmärksammas är om det finns situationer i vilka det finns svensk domsrätt, men där det är oklart vilken svensk domstol eller annan myndighet som är behörig att pröva frågan.

Frågor i äktenskapsmål

Eftersom reglerna om behörighet i frågor om äktenskapsskillnad, hemskillnad och annullering av äktenskap i sak är oförändrade i den nya förordningen, saknas nu anledning till några närmare överväganden om forumreglerna för sådana mål. Äktenskapsmål tas upp av tingsrätten i den ort där kvinnan eller mannen har sitt hemvist, och om ingen av dem har hemvist i Sverige tas målet upp av Stockholms tingsrätt (14 kap. 3 § äktenskapsbalken). Frågor om vårdnad, boende och umgänge kan tas upp av domstolen i samband med äktenskapsmål (6 kap. 17 § föräldrabalken).

Vårdnad, boende och umgänge

Enligt 6 kap. 17 § föräldrabalken tas frågor om vårdnad, boende eller umgänge utan anknytning till ett äktenskapsmål upp av tingsrätten i den ort där barnet har sitt hemvist. Om det inte finns någon annan behörig domstol, tas frågorna upp av Stockholms tingsrätt. Bestämmelsen är väl förenlig med den nya Bryssel II-förordningens domsrättsregler.

Ett avtal mellan föräldrarna om vårdnad, boende eller umgänge gäller om det godkänns av socialnämnden. Det godkända avtalet kan verkställas på samma sätt som ett avgörande från domstol. Frågan om godkännande av avtalet ska prövas av socialnämnden i den kommun där barnet är folkbokfört (6 kap. 17 a § föräldrabalken). Av förarbetena till bestämmelsen framgår att förfarandet inte är avsett att stå öppet för föräldrar till barn som inte är folkbokförda i en kommun i Sverige (prop. 1997/98:7 s. 81 f.). Skälet är att socialnämnderna antas ha sämre möjligheter att utreda barnets förhållanden och föräldrarnas lämplighet i dessa fall. Förordningens domsrättsregler innebär inte att medlemsstaterna är *skyldiga* att låta ett förfarande av detta slag omfatta alla fall för vilka domsrätt finns. Det förhållandet att det förenklade förfarandet är stängt för föräldrar till ett barn som inte är folkbokfört i Sverige innebär inte att de saknar möjlighet att få det de avtalat mellan dem fastställt. Finns det svensk domsrätt, kan avtalet prövas av svensk domstol (jfr prop. 1997/98:7 s. 82).

Ett annat förfarande utanför domstol är det som gör det möjligt för föräldrar i vissa fall att efter en enkel anmälan få registrerat att vårdnaden om deras barn ska vara gemensam. Även i det fallet kan förfarandet användas endast om barnet är folkbokfört här i landet (6 kap. 4 § föräldrabalken). Den internationella behörighet som följer av Bryssel II-förordningen utövas alltid av den registrerande myndigheten, Skatteverket.

Sammantaget konstateras det att det inte finns något behov av att ändra eller komplettera de nuvarande reglerna om behörighet att pröva frågor om vårdnad, boende och umgänge.

Placering av ett barn utanför det egna hemmet m.m.

Utredningen föreslår att det införs en bestämmelse om att socialnämnden i Stockholms kommun ska vara reservforum för vissa ärenden. Utredningen pekar på att det t.ex. i en fråga om placering av ett barn utanför det egna hemmet kan förekomma att det finns internationell behörighet, men ingen regel om vilken socialnämnd som är behörig.

Behörighetsreglerna i socialtjänstlagen (2001:453) bör i de flesta fall vara tillräckliga för att avgöra vilken socialnämnd som ska handlägga en fråga om svenska myndigheter kan agera i och som faller inom socialnämndernas ansvarsområden. Om barnet vistas i Sverige, råder inte tvekan om att det är socialnämnden i den kommun där barnet vistas som ytterst ansvarar för frågan. I andra fall kan det även utan uttryckliga regler vara klart vilken socialnämnd som ska handlägga ärendet. Som exempel kan nämnas det fallet att ett par svenska medborgare tar kontakt med socialnämnden i en kommun där de tidigare har varit bosatta och begär en åtgärd. Det kan dock också förekomma mer allmänna framställningar,

som inte är knutna till en viss kommun. Det kan med tanke på de fallen behövas en sådan regel om reservforum som utredningen föreslår.

En i Bryssel II-förordningen särskilt reglerad situation är att en myndighet i en medlemsstat överväger en placering av ett barn på en institution eller i ett familjehem i en annan medlemsstat. Eftersom det krävs myndighetsbeslut om placeringar av detta slag i Sverige, ska först samråds ske med svensk myndighet, som ska godkänna placeringen (artikel 56.1 och 56.2). För att undvika att framställningar om sådant godkännande hamnar hos socialnämnden i Stockholms kommun är det lämpligt att i en särskild bestämmelse klargöra att de ska prövas av socialnämnden i den kommun där barnet avses bli placerat.

Bestämmelsen om behörig socialnämnd säger inget i frågan om förutsättningarna för att godkänna en placering. Frågan är inte reglerad i Bryssel II-förordningen. Utredningen, som gjort bedömningen att förfaranden av det slag som regleras i lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga inte omfattas av förordningen, har inte lämnat några förslag i denna del (se avsnitt 4.2). Regeringen har anledning att återkomma till frågan i annat sammanhang.

Förmyndarskap

Enligt 10 kap. 13 § föräldrabalken tas frågor om förordnande eller entledigande av förmyndare upp av tingsrätten i den ort där den underårige är folkbokförd. Om den underårige inte är folkbokförd i Sverige, tas frågorna upp av tingsrätten i den ort där den underårige vistas. Om det inte finns någon annan behörig domstol, tas frågorna upp av Stockholms tingsrätt.

Bestämmelsen är ändrad år 2006 (prop. 2005/06:117, bet. 2005/06:LU35), varvid det förslag till lagändring som finns i betänkandet Kompletterande bestämmelser till den nya Bryssel II-förordningen (SOU 2004:80) beaktades. Den stämmer överens med bestämmelsen i 16 kap. 2 § föräldrabalken om behörig överförmyndare i frågor om tillsynen över förmyndares verksamhet, även den ändrad år 2006. Överförmyndaren för Stockholms kommun är behörig i fall där den enskilde inte är folkbokförd eller vistas i Sverige. Stockholms tingsrätt handlägger de frågor som i dessa fall förs vidare till domstol.

Behörighetsreglerna är väl förenliga med den nya Bryssel II-förordningen.

Godmanskap

För frågor om godmanskap och överförmyndares tillsyn över gode mäns verksamhet finns på motsvarande sätt som för förmyndarskap bestämmelser om reservforum (11 kap. 25 § och 16 kap. 2 § föräldrabalken). Bestämmelserna är tillämpliga även i fråga om sådan god man som avses i lagen (2005:429) om god man för ensamkommande barn (11 och 12 §§). Några kompletterande forumregler behöver inte införas för dessa frågor.

Olovligt bortförda eller kvarhållna barn

Enligt 13 § lagen (1989:14) om erkännande och verkställighet av utländska vårdnadsavgöranden m.m. och om överflyttning av barn ska en ansökan om överflyttning med stöd av 1980 års Haagkonvention göras hos Stockholms tingsrätt. Den särskilda bestämmelse i den nya Bryssel II-förordningen som tar sikte på domsrätten i samband med olovligt bortförande eller kvarhållande av ett barn (artikel 10) ger inte anledning till någon ändring av behörighetsreglerna i nuvarande svensk lag och kräver ingen komplettering.

Överenskommelser om behörighet och överföring av behörighet

Överenskommelser om behörighet (artikel 12.3) och överföring av behörighet (artikel 15) kan innebära att en viss svensk domstol, annan än den som annars utpekas av de nationella behörighetsreglerna, förutsätts handlägga en fråga om föräldrans ansvar. Detta behöver inte innebära någon konflikt med de nationella behörighetsreglerna i de fall de inte måste ses som tvingande. Som exempel kan tas en vårdnadstvist där det finns svensk domsrätt trots att barnet inte har hemvist här. Om parterna är överens om att saken ska prövas vid en annan svensk domstol än Stockholms tingsrätt, lär det inte finnas något hinder mot det, eftersom parterna själva inte kan förutses göra någon invändning mot domstolens behörighet. Det blir då inte aktuellt att pröva fråga om rättegångshinder med tillämpning av behörighetsreglerna i 6 kap. 17 § föräldrabelagen.

Om däremot parterna endast kommer överens om behörigt domstolsland, eller om det i ett annat fall finns en tvingande nationell behörighetsregel, är det den nationella behörighetsregeln som avgör vilken domstol eller annan myndighet i landet som ska handlägga frågan.

Bryssel II-förordningens möjlighet till överföring av behörighet (artikel 15) kan inte förväntas komma till praktisk användning annat än då alla berörda parter och myndigheter är överens. Förordningen innehåller relativt utförliga bestämmelser om det förfarande som ska tillämpas. Enligt regeringens bedömning är det för närvarande inte nödvändigt att komplettera dessa. I de frågor om förfarandet som inte regleras i förordningen får allmänna processuella regler om hanteringen av behörighetsfrågor tillämpas. T.ex. får det med ledning av rättegångsbalkens regler avgöras vad som gäller om överklagande av ett beslut av en svensk domstol att inte skilja sig från ett mål efter en framställning om överföring till en domstol i en annan medlemsstat.

6.2 Olovligt bortförda barn

Regeringens bedömning: Ingen lagändring behöver göras med anledning av den nya Bryssel II-förordningens kompletterande bestämmelser om förfarandet vid överflyttning av olovligt bortförda eller kvarhållna barn.

Utredningens bedömning överensstämmer i huvudsak med regeringens (se betänkandet s. 64 f.). Utredningen föreslår dock att en särskild

regel om delgivning införs i lagen med kompletterande bestämmelser till Bryssel II-förordningen.

Remissinstanserna instämmer i bedömningen eller har inget att invända mot den. *Göteborgs tingsrätt* avstyrker förslaget angående delgivning. Tingsrätten menar att delgivningsproblem kan uppkomma i många fall, med följd att den avsedda snabbheten i förfarandet inte uppnås.

Skälen för regeringens bedömning: 1980 års Haagkonvention ska även i fortsättningen tillämpas mellan EU:s medlemsstater. De kompletterande regler som nu ges i Bryssel II-förordningen för ärenden om överflyttning av barn enligt konventionen är direkt tillämpbara och kräver inte någon åtgärd för genomförande. Det innebär att lagen (1989:14) om erkännande och verkställighet av utländska vårdnadsavgöranden m.m. och om överflyttning av barn (lagen om överflyttning) fortfarande gäller för handläggningen men att också Bryssel II-förordningens kompletterande regler måste beaktas. Lagen innehåller sedan tidigare en erinran om att det finns särskilda bestämmelser i Bryssel II-förordningen (1 §).

Som nämns ovan (avsnitt 4.4) är avsikten med förordningens kompletterande bestämmelser att gå ett steg längre än konventionen och ge ett ännu bättre skydd för barn inom EU. En särskild fråga som bör ställas är om det därmed uppstår skillnader i handläggningen av olika ärenden enligt Haagkonventionen som ur ett nationellt perspektiv inte ter sig motiverade.

Enligt förordningen ska det säkerställas att barnet ges möjlighet att komma till tals under förfarandet, om detta inte förefaller olämpligt med hänsyn till barnets ålder eller mognad (artikel 11.2). Enligt 17 § i lagen om överflyttning ska rätten innan ett ärende om överflyttning avgörs inhämta barnets mening, om det inte är omöjligt med hänsyn särskilt till barnets ålder och mognad. Skillnaden mellan dessa regler är marginell. Den kan inte förväntas leda till att barn i praktiken ges mindre eller större möjligheter att komma till tals i förfaranden där Bryssel II-förordningen är tillämplig än i övriga fall. Utformningen av 17 § lagen om överflyttning bör därför kunna behållas oförändrad. Vilka förfaranden som normalt ska användas för att höra barnets mening avgörs i praxis.

I Bryssel II-förordningen finns en bestämmelse om att återlämnande inte får vägras om den som har begärt att barnet återlämnas inte har fått möjlighet att yttra sig (artikel 11.5). Bestämmelsen har inte någon direkt motsvarighet i lagen om överflyttning, men enligt de allmänna processregler som är tillämpliga gäller ett kommunikationskrav och en skyldighet att hålla sammanträde under vissa förutsättningar (14 och 22 §§ lagen om domstolsärenden). I sak innebär de att det inte finns utrymme för att vägra återlämnande om den som har begärt att barnet återlämnas inte har fått möjlighet att yttra sig.

Bryssel II-förordningens krav på att handläggningen ska vara skyndsamt (artikel 11.3) stämmer överens med skyndsamhetskravet i lagen om överflyttning (15 §). Förordningens bestämda tidsgräns på sex veckor går dock längre. Ett tungt vägande skäl att inte nu införa samma bestämda tidsgräns för de svenska domstolarnas handläggning av ärenden om överflyttning som inte omfattas av förordningen är att dessa ärenden kan antas ofta vara mer krävande och därför svårare att handlägga med samma snabbhet.

Enligt Bryssel II-förordningen får återlämnande inte vägras på grundval av artikel 13 b i 1980 års Haagkonvention om det styrks att lämpliga åtgärder har vidtagits för att garantera barnets skydd efter återlämnandet (artikel 11.4). För att kunna avgöra den frågan måste domstolen ta hänsyn till vilka konkreta åtgärder som vidtas, men också bedöma om de är lämpliga. I bedömningen ligger en värdering av om åtgärderna är ändamålsenliga och tillräckliga. Motsvarande bedömning av de faktiska förhållandena ingår annars i den värdering som domstolen måste göra för att avgöra om en risk för barnet att skadas är allvarlig eller inte. Regeringen delar utredningens bedömning att förordningens uttryckliga krav på beaktande av sådana åtgärder inte innebär att det måste införas möjligheter till förordnanden av svensk domstol som motsvarar varje typ av förordnande som förekommer i andra medlemsstater. Redan i dag är det möjligt att med stöd av socialtjänstlagen och lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga vidta adekvata åtgärder till skydd för ett barn som riskerar att fara illa efter en återflyttning till Sverige.

Om en domstol vägrar överflyttning med tillämpning av artikel 13 i 1980 års Haagkonvention (11 § andra stycket och 12 § andra och tredje punkten lagen om överflyttning), följer direkt av Bryssel II-förordningen att domstolen är skyldig att meddela behörig domstol i hemviststaten (artikel 11.6). Som utredningen konstaterar kräver bestämmelsen inte någon kompletterande svensk lagregel. För det fall en utländsk domstol sänder meddelandet till den svenska centralmyndigheten följer av förordningen med kompletterande bestämmelser till Bryssel II-förordningen att myndigheten genast ska vidarebefordra handlingen till behörig svensk domstol (10 och 11 §§). Av 9 § i förordningen med kompletterande bestämmelser till Bryssel II-förordningen följer också att en svensk domstol som vägrar överflyttning i första hand ska välja att sända sitt meddelande direkt till behörig domstol i det andra landet. Avsikten är att det ska vara lätt att få fram uppgift om vilken domstol som är behörig genom den så kallade europeiska juridiska atlasen, som finns tillgänglig på webbplatsen för det europeiska rättsliga nätverket på privaträttsens område.

Av 11 § förordningen med kompletterande bestämmelser till Bryssel II-förordningen framgår att det alltid är den behöriga svenska domstolen som mottar informationen som, om ett mål inte redan pågår, ska underrätta parterna och bereda dem möjlighet att väcka talan. Bestämmelsen beskriver vad underrättelsen ska innehålla. Enligt Bryssel II-förordningen ska domstolen avsluta ärendet om parterna inte har hört av sig inom föreskriven tidsfrist (artikel 11.7). Det finns enligt regeringens mening inte ett tillräckligt behov av att särskilt föreskriva att underrättelsen ska delges. Den part som har begärt överflyttning lider inte någon definitiv rättsförlust om han eller hon försitter tidsfristen. Parten har möjlighet att göra en förnyad begäran om överflyttning och, om sådan på nytt vägras, därefter väcka talan i frågan om föräldraansvar. Tidsfristen för väckande av talan bör kunna beräknas med utgångspunkt från den dag underrättelsen sändes till parterna. Handläggningen av underrättelserna och bevakningen av tidsfristerna bör även i övrigt kunna ske utan speciella kompletterande bestämmelser om förfarandet. Med hänsyn till den nära anknytningen till rättegång kan det antas att de, även om det inte särskilt föreskrivs, handläggs som ärenden enligt rättegångsbalken.

6.3 Intyg

Regeringens förslag: En bestämmelse om rättelse av intyg enligt den nya Bryssel II-förordningen införs i lagen med kompletterande bestämmelser till Bryssel II-förordningen.

Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens (se betänkandet s. 76 f.)

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det.

Skälen för regeringens förslag: Skyldigheten att utfärda intyg enligt den nya Bryssel II-förordningen är oförändrad när det gäller domar om äktenskapsskillnad och i huvudsak även när det gäller avgöranden om föräldransvar. En skillnad är de nya formulärens för intyg som behövs för att ett avgörande om umgänge eller ett avgörande efter vägrad överflyttning ska vara direkt verkställbart. Det utökade tillämpningsområdet innebär också att intyg kommer att utfärdas av en bredare krets av myndigheter och beträffande nya typer av beslut. Liksom tidigare reglerar förordningen i detalj hur utfärdandet ska gå till, varför det inte behövs kompletterande nationella lagregler i det avseendet. I 8 § förordningen med kompletterande bestämmelser till Bryssel II-förordningen förtydligas att det är den domstol eller annan myndighet som meddelat avgörandet som utfärdar intyg enligt artikel 39 i Bryssel II-förordningen. I artikel 41 och 42 framgår det att det är den domare som meddelat avgörandet som ska utfärda de intyg som där avses. I 6 och 7 §§ förordningen med kompletterande bestämmelser till Bryssel II-förordningen finns föreskrifter om översättning.

Artikel 43 i Bryssel II-förordningen pekar just i fråga om intyg enligt artikel 41 och 42 ut att ursprungslandets lag tillämpas vid rättelse av intygen. För en svensk domstol skulle det ligga nära till hands att för en rättelse av ett intyg söka ledning i bestämmelserna i 17 kap. 15 § rättegångsbalken. Enligt dessa får rätten besluta om rättelse om en dom eller ett beslut innehåller någon uppenbar oriktighet på grund av skrivfel, räknepel eller liknande förbiseende. Om det inte är uppenbart obehövligt, ska parterna beredas tillfälle att yttra sig innan beslut om rättelse fattas. För andra myndigheter, exempelvis en socialnämnd, skulle det kunna bli aktuellt att tillämpa bestämmelsen om rättelse i 26 § förvaltningslagen (1986:223). Den överensstämmer i huvudsak med rättegångsbalkens bestämmelse. Det finns dock inte något i dessa bestämmelser som uttryckligen tar sikte på vad som gäller vid rättelse av ett intyg om domen eller beslutet.

För att undvika oklarhet är det lämpligt att, som utredningen föreslår, införa en särskild regel om rättelse i lagen med kompletterande bestämmelser till Bryssel II-förordningen. Regeln bör ha en utformning som skiljer sig från regeln i rättegångsbalken. Intygen ska självklart ge korrekta och fullständiga uppgifter om avgörandena. Detta följer redan av myndigheternas skyldighet att tillhandahålla intygen. Varje oriktighet som kan vara av betydelse, oavsett om den är uppenbar eller inte, bör därför rättas. Vidare bör regeln inte vara fakultativ. Rättelsen bör också kunna göras utan att parterna först hörs. Normalt ska det inte kunna upp-

stå någon tvekan om vilken åtgärd som ska vidtas. Intyget har inte någon självständig rättsverkan som går utöver vad som följer av domen. Det är också, särskilt i fråga om intygen enligt artiklarna 41 och 42, mindre lämpligt med handläggningsrutiner som kan fördröja verkställigheten. Det kan i dessa ärenden vara av värde att det finns en viss flexibilitet i fråga om hur rättelser ska dokumenteras. Det bör därför inte meddelas någon särskild föreskrift om anteckning av rättelsen.

Enligt artikel 43.2 i förordningen kan utfärdandet av ett intyg inte överklagas. Inte heller torde det finnas någon möjlighet att överklaga ett beslut att inte utfärda ett intyg. Däremot finns det en rätt att på nytt ansöka om ett intyg. Varje medlemsstat avgör själv om det ska finnas någon möjlighet att överklaga ett beslut om rättelse av ett intyg. Med tanke på att det kan öppna möjligheter att fördröja handläggningen anser regeringen att det inte är lämpligt att tillåta överklagande av besluten om rättelse av intyg. Det bör införas en regel om detta i lagen med kompletterande bestämmelser till Bryssel II-förordningen.

6.4 Verkställighet

Regeringens förslag: Svea hovrätt och Högsta domstolen handlägger förklaringar om erkännande och verkställbarhet enligt den ordning som gäller sedan tidigare. Ett avgörande som avser skydd av ett barns egendom ska verkställas enligt utökningsbalken.

Regeringens bedömning: Det behövs inga ytterligare kompletterande bestämmelser med anledning av att vissa domar har gjorts direkt verkställbara eller att förordningens tillämpningsområde har utökats.

Utredningens förslag och bedömning överensstämmer i allt väsentligt med regeringens (se betänkandet s. 71 f.).

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det. *Sveriges advokatsamfund* menar dock att det krävs kompletterande bestämmelser om verkställigheten i fråga om förordnanden som saknar motsvarighet i svensk rätt. Samfundet anmärker också att det kan bli svårt att få verkställighet om den ska ske enligt 21 kap. föräldrabalken. *Länsrätten i Skåne län* anser att det närmare förhållandet bör klaras ut mellan bestämmelserna i förordningen och i föräldrabalken om kompletteringar eller ändringar vid verkställighet av umgängesavgöranden.

Skälen för regeringens förslag och bedömning

Erkännande och verkställbarhet

De grundläggande reglerna om erkännande och verkställbarhet är i allt väsentligt oförändrade, även om reglerna i den nya Bryssel II-förordningen är omdisponerade och avser ett vidare tillämpningsområde. För vissa domar krävs inte längre en prövning av verkställbarheten (exekvatur), men det är fortfarande möjligt att begära en sådan prövning även i dessa fall. De förändringar som skett ger inte anledning till ändring av de nationella bestämmelserna om förfarandet som sådant.

För Sveriges del beslutades i samband med antagandet av den första Bryssel II-förordningen att Svea hovrätt är behörig domstol för handläggningen av ansökningar om förklaringar om erkännande och verkställbarhet och för ansökningar om ändring i sådana ärenden. Högsta domstolen kan efter överklagande överpröva ett beslut som meddelats med anledning av ansökan om ändring. Det finns inte skäl att nu göra ändring i detta. Eftersom det inte framgår direkt av den nya Bryssel II-förordningen vilka domstolar som är behöriga, utan endast av en förteckning som hålls tillgänglig av kommissionen (artiklarna 29.1, 33.2, 34 och 68), bör dock Svea hovrätts behörighet framgå av lagen med kompletterande bestämmelser till Bryssel II-förordningen. Att Högsta domstolen efter överklagande är behörig att överpröva hovrättens beslut med anledning av en ansökning om ändring framgår redan av lagens nuvarande lydelse.

För domar om umgängesrätt och för domar som meddelats efter en vägrad överflyttning och som innebär att barnet ska återlämnas följer verkställbarheten direkt av förordningen (artiklarna 41 och 42). Regeringen instämmer i utredningens bedömning att det inte krävs några kompletterande bestämmelser eller lagändringar i anledning av den förändringen.

Enligt 4 § lagen med kompletterande bestämmelser till Bryssel II-förordningen får ett utländskt avgörande verkställas om en ansökan om verkställbarhetsförklaring bifalls och fristen för att ansöka om ändring har löpt ut eller ett beslut har meddelats med anledning av att ändring har sökts. Bestämmelsen bör ändras för att återspegla att vissa avgöranden enligt den nya Bryssel II-förordningen är direkt verkställbara.

Verkställighetsförfarandet

Enligt lagen med kompletterande bestämmelser till Bryssel II-förordningen får ett utländskt avgörande verkställas enligt 21 kap. föräldrabalken. Avgöranden om rättegångskostnader ska dock verkställas enligt rättegångsbalken. I samband med att den första Bryssel II-förordningen började tillämpas gjordes bedömningen att möjligheterna att jämka eller att vägra verkställighet enligt föräldrabalkens regler ska bedömas på samma sätt som då ett inhemskt avgörande verkställs (jfr prop. 2000/01:98 s 41 f.). Nationella och utländska domar ska behandlas lika vid verkställigheten. Det ska finnas samma garantier för att barnets bästa kan tas tillvara oavsett avgörandets ursprung.

Även den nya Bryssel II-förordningen bygger på att verkställigheten sker enligt lagen i den verkställande medlemsstaten. Varje enligt förordningen verkställbart avgörande ska verkställas på samma villkor som om det hade meddelats i den verkställande medlemsstaten (artikel 47.2). Nationella och utländska domar ska behandlas lika, men verkställighetsförfarandet i medlemsstaterna harmoniseras inte. Bestämmelsen om att verkställighet sker enligt 21 kap. föräldrabalken och att det för verkställigheten gäller vad som är föreskrivet om verkställighet av ett svenskt avgörande i motsvarande fall bör således finnas kvar.

I den nya Bryssel II-förordningen framgår att domstolarna i verkställighetsstaten har behörighet att besluta om nödvändiga arrangemang för att en dom om umgänge ska kunna verkställas (artikel 48). I anledning av

vad Länsstyrelsen i Skåne län anför kan det noteras att bestämmelsen, utöver frågan om den internationella behörigheten, inte torde påverka förutsättningarna för ett sådant beslut. Enligt 21 kap. 4 § tredje stycket föräldrabalken kan rätten, om den beslutar om verkställighet av ett laga-kraftvunnet avgörande om umgänge, komplettera eller ändra vad som har bestämts om de praktiska arrangemangen för utövande av umgänget om det är nödvändigt för att umgänget ska kunna ske. Möjligheterna till sådana kompletteringar eller ändringar, det som tidigare kallades jämkningar, är alltså desamma i de rent nationella fallen och de fall där verkställighet sker med stöd av Bryssel II-förordningen (jfr prop. 2005/06:99 s. 83).

Det utökade tillämpningsområdet innebär att det nu också kan bli aktuellt med verkställighet med stöd av förordningen av ett avgörande som avser en åtgärd till skydd för barnets egendom. För dessa fall är det inte aktuellt att använda verkställighetsförfarandet enligt 21 kap. föräldrabalken, eftersom det tar sikte på åtgärder angående barnets person. Verkställigheten bör då i stället ske enligt utsökningsbalkens regler. En anvisning om detta bör föras in i lagen med kompletterande bestämmelser till Bryssel II-förordningen. Samtidigt bör det klargöras att hänvisningen till 21 kap. föräldrabalken avser avgöranden som rör ett barns person.

Verkställighetsreglerna i 21 kap. föräldrabalken bör kunna tillämpas även i de fall där det handlar om att vidta en åtgärd i anledning av ett beslut i en annan medlemsstat att ett barn ska vara placerad utanför det egna hemmet i den staten. I de fåtal praktiska fall där det över huvud taget blir aktuellt med en verkställighet med stöd av förordningen kan det antas att det handlar om att flytta barnet till det land där beslutet om placering har fattats. Utgångspunkten är att myndigheterna så långt det är möjligt ska eftersträva ett frivilligt fullgörande. Även om det skulle vara fråga om att vidta tvångsåtgärder, är bestämmelserna i 21 kap. föräldrabalken lämpliga. De tillämpas redan i dag analogt i de undantagsfall där det med stöd av LVU blir aktuellt att hämta ett barn med polismyndighetens hjälp. Förfarandet i 21 kap. föräldrabalken får anses väl ägnat för internationell verkställighet även i den typen av ärenden. I sammanhanget kan det noteras att verkställighet enligt Europarådskonventionen, som kan avse frågor av samma slag, i dag delvis sker enligt 21 kap. föräldrabalken.

De enhetliga nordiska reglerna om utlämning för verkställighet av beslut om vård, i Sverige införda i lagen (1970:375) om utlämning till Danmark, Finland, Island eller Norge för verkställighet av beslut om vård eller behandling, ska inte användas i de fall Bryssel II-förordningen är tillämplig (se den i avsnitt 4.2 nämnda domen av EG-domstolen i mål C-435/06). En hänvisning till Bryssel II-förordningen bör därför införas i denna lag. Hänvisningen är av betydelse i ärenden mellan Sverige och annan nordisk stat som också är bunden av förordningen, dvs. för närvarande Finland. Den är utan betydelse för de ärenden enligt lagen som inte påverkar föräldraansvar, t.ex. nykterhetsvård för en myndig person. En viktig konsekvens av tillämpningen av förordningen är att det nu krävs verkställbarhetsprövning innan det kan vidtas några åtgärder för att flytta ett barn i följd av ett beslut om vård – bortsett från de fall som avser överflyttning enligt 1980 års Haagkonvention av ett olovligen

bortfört eller kvarhållet barn. Eftersom verkställighetsförfarandet regleras av lagen i den verkställande medlemsstaten (artikel 47), finns det i och för sig utrymme för att fortsätta att tillämpa vissa av bestämmelserna i lagen om utlämning till Danmark, Finland, Island eller Norge för verkställigheten efter verkställbarhetsförklaringen. En lämpligare lösning är dock att verkställigheten sker enligt reglerna i 21 kap. föräldrabalken. Prövningen kommer därmed att ske enligt samma förfarande som gäller för andra avgöranden om föräldraansvar som verkställs med stöd av Bryssel II-förordningen.

Om förfarandet för överflyttning enligt 1980 års Haagkonvention används, tillämpas det som föreskrivs i lagen (1989:14) om erkännande och verkställighet av utländska vårdnadsavgöranden m.m. och om överflyttning av barn beträffande de åtgärder för överflyttning som kan bli aktuella. De bestämmelserna är anpassade till att det är fråga om ett snabbt förfarande för överflyttning och inte fråga om verkställighet.

På samma sätt som tidigare kan det förekomma att det i de utländska domar som ska verkställas förekommer förordnanden eller villkor som saknar motsvarighet i svensk rätt. Den nya Bryssel II-förordningen är ingen nyhet i detta avseende, även om tillämpningsområdet har vidgats. Reglerna i 21 kap. föräldrabalken och i utsökningsbalken bedöms vara tillräckligt flexibla och behöver inte kompletteras för att möjliggöra verkställighet i dessa fall.

7 Ikraftträdande m.m.

<p>Regeringens förslag: De lagändringar som föreslås ska träda i kraft den 1 juli 2008.</p>
--

Utredningens förslag är att ändringarna ska träda i kraft den 1 mars 2005 (se betänkandet s. 83 f.).

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller lämnar det utan invändning.

Skälen för regeringens förslag: Den nya Bryssel II-förordningen är direkt tillämplig i medlemsstaterna sedan den 1 mars 2005. De föreslagna lagändringarna bör kunna träda i kraft den 1 juli 2008.

Den nya Bryssel II-förordningen innehåller övergångsbestämmelser (artikel 64). De föreslagna ändringarna av kompletterande regler kräver inga ytterligare övergångsbestämmelser.

8 Kostnader

Den nya Bryssel II-förordningen innebär inte att det tillkommer några helt nya uppgifter för domstolar eller andra myndigheter. Förändringarna i kraven på exekvatur och det utökade tillämpningsområdet lär, å ena sidan, få till följd att det blir en marginell ökning av antalet ärenden i vilka en part begär verkställbarhetsförklaring och verkställighet beträffande ett utländskt avgörande. Å andra sidan för det med sig att det

blir färre mål i domstolarna på grund av att en part inte behöver väcka talan i Sverige för att få ett avgörande som är verkställbart här. Sammantaget bör effekten bli att domstolsväsendets kostnader som helhet inte ökar.

Svenska kommunförbundet framhåller att bestämmelsen om socialnämnden i Stockholms kommun som reservforum möjligen kan ha större ekonomiska konsekvenser för kommunen än vad utredaren antar. Regeringens bedömning är dock att det rör sig om rena undantagsfall (jfr avsnitt 6.1), som inte mätbart kan påverka kostnadsfördelningen mellan kommunerna. Det ska också noteras att tillämpningen av Bryssel II-förordningen inte innebär att kommunerna åläggs något nytt kostnadsansvar.

Sammantaget är det regeringens bedömning att de föreslagna ändringarna av kompletterande bestämmelser till Bryssel II-förordningen inte leder till några ökade kostnader för det allmänna.

9 Författningskommentar

9.1 Förslaget till lag om ändring i lagen (2001:394) med kompletterande bestämmelser till Bryssel II-förordningen

1 § Denna lag kompletterar rådets förordning (EG) nr 2201/2003 av den 27 november 2003 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål och mål om föräldraansvar samt om upphävande av förordning (EG) nr 1347/2000 (Bryssel II-förordningen).

Av paragrafen framgår att lagen innehåller bestämmelser som kompletterar Bryssel II-förordningen.

Bestämmelsen är ändrad så att den hänvisar till den nya Bryssel II-förordningen.

2 § *Svea hovrätt är behörig domstol vid förfaranden enligt artiklarna 29–31 och 33.*

Vid den handläggning som avses i artiklarna 29–31 ska hovrätten bestå av en lagfaren domare.

För det förfarande som avses i artikel 33 gäller rättegångsbalkens regler om överklagande av tingsrätts beslut i tillämpliga delar, om inte förordningen föreskriver något annat. En sådan ansökan om ändring som avses i artikel 33.4 ska göras skriftligen. Den ska ha kommit in till hovrätten inom fyra veckor från den dag då beslutet meddelades.

En domare som har handlagt ett mål enligt artiklarna 29–31 är jävigt att handlägga mål om samma sak enligt artikel 33.

Paragrafen innehåller kompletterande bestämmelser om exekvaturförfarandet. Övervägandena finns i avsnitt 6.4.

Första stycket är nytt. Där föreskrivs att Svea hovrätt är behörig domstol i exekvaturförfarandets första och andra led. Det innebär inte någon förändring i sak. I den äldre Bryssel II-förordningen framgick hovrättens behörighet direkt av bilagor till förordningen.

De tidigare första till tredje styckena i paragrafen utgör nu dess andra till fjärde stycken. I dessa stycken är numren på artiklarna ändrade i anledning av omdisponeringen av artiklarna i den nya förordningen. Bestämmelserna är i sak oförändrade.

3 § För det förfarande som avses i artikel 34 gäller rättegångsbalkens regler om överklagande av hovrätts beslut i tillämpliga delar, om inte förordningen föreskriver något annat. Talan får inte komma under Högsta domstolens prövning utan att Högsta domstolen har meddelat sökanden prövningstillstånd enligt 54 kap. 10 § rättegångsbalken.

I paragrafen finns kompletterande bestämmelser om exekvaturförfarandets tredje led. Övervägandena finns i avsnitt 6.4.

Numret på avsedd artikel är ändrat till följd av den ändrade nummeringen i den nya förordningen. Justeringen medför ingen ändring i sak.

4 § Om en ansökan om verkställbarhetsförklaring bifalls, *eller om en sådan förklaring inte behövs*, får det utländska avgörandet verkställas

1. enligt 21 kap. föräldrabalken om det avser ett barns person och

2. enligt utsökningsbalken om det avser ett barns egendom eller rättegångskostnader.

Efter verkställbarhetsförklaring får verkställighet ske först när den frist för att ansöka om ändring som avses i artikel 33.5 har löpt ut eller när ett beslut har meddelats med anledning av att ändring har sökts.

För verkställigheten gäller vad som är föreskrivet om verkställighet av svensk domstols avgörande i motsvarande fall.

Paragrafen innehåller bestämmelser om vad som gäller för verkställighet av ett avgörande som är verkställbart enligt Bryssel II-förordningen. Övervägandena finns i avsnitt 6.4.

Genom ett tillägg i *första stycket* är bestämmelsen anpassad till det förhållandet att vissa avgöranden är verkställbara utan exekvatur enligt den nya Bryssel II-förordningen. Första stycket är också ändrat för att klargöra att tillämpningen av 21 kap. föräldrabalken gäller verkställighet som avser barnets person, medan verkställighet som avser barnets egendom sker enligt utsökningsbalken. Verkställighet som avser ett barns person kan gälla t.ex. vårdnad eller umgänge. Den åtgärd som ska vidtas är vanligen en flyttning av barnet. Verkställighet som avser ett barns egendom kan t.ex. röra åtgärder för att hindra att viss egendom avyttras. Det ska noteras att beslut beträffande barnets egendom som inte rör skydd av barnet faller utanför Bryssel II-förordningens tillämpningsområde men kan verkställas med stöd av Bryssel I-förordningen.

Andra stycket är på samma sätt som första stycket ändrat på grund av att kravet på exekvatur avskaffats för vissa avgöranden. Numret på avsedd artikel är också ändrat. Innehållet är i sak oförändrat.

5 § *Om ett intyg som har utfärdats med stöd av Bryssel II-förordningen har fått ett oriktigt innehåll på grund av ett skrivfel eller liknande, ska intyget rättas av den domstol eller myndighet som har utfärdat intyget.*

Ett beslut i fråga om rättelse får inte överklagas.

Paragrafen är ny. Övervägandena finns i avsnitt 6.3.

Bestämmelsen i *första stycket* innebär att en domstol eller en myndighet som har utfärdat ett intyg enligt Bryssel II-förordningen ska rätta eventuella fel som upptäcks i intyget. Till skillnad från vad som gäller för rättelse enligt t.ex. 17 kap. 15 § rättegångsbalken är bestämmelsen inte fakultativ. Om intyget inte överensstämmer med avgörandet till följd av skrivfel eller liknande, ska rättelse ske. Varje oriktighet som kan vara av betydelse ska rättas. Felet kan t.ex. bestå i att viktiga uppgifter om parterna inte framgår. Skyldigheten att rätta är inte begränsad i tiden. Den är inte heller begränsad till fall där felet är uppenbart. Part behöver inte höras innan rättelse sker, men det finns naturligtvis inte något hinder mot att så sker.

Om det finns ett ursprungligt skrivfel i det bakomliggande avgörandet, och samma uppgift finns i intyget, måste avgörandet först rättas enligt det förfarande som gäller för en sådan rättelse innan det kan bli aktuellt att rätta intyget med tillämpning av bestämmelsen.

Av *andra stycket* framgår att ett beslut i fråga om rättelse av ett intyg inte får överklagas. Överklagandeförbudet gäller både beslut att rätta ett intyg och beslut att inte rätta ett intyg.

6 § En fråga om godkännande av en placering av ett barn i Sverige enligt artikel 56.2 prövas av socialnämnden i den kommun där barnet avses bli placerat.

Paragrafen innehåller en bestämmelse om vilken myndighet som är behörig att pröva en begäran av en myndighet i en annan medlemsstat att få placera ett barn i familjehem eller på institution i Sverige. Övervägandena finns i avsnitt 6.1.

Av bestämmelsen framgår att det ankommer på socialnämnden i den kommun där barnet avses bli placerat att pröva frågan om godkännande. Bestämmelsen påverkar inte några andra frågor om ansvarsfördelning mellan socialnämnderna. Den säger inte heller något om förutsättningarna för att ta emot ett barn från en annan medlemsstat i en svensk kommun.

7 § Om tillämpningen av Bryssel II-förordningen innebär att en fråga ska prövas av en socialnämnd i Sverige och det inte finns någon annan behörig socialnämnd, tas frågan upp av socialnämnden i Stockholms kommun.

Paragrafen innehåller en bestämmelse om reservforum för ärende som ska handläggas av socialnämnd. Övervägandena finns i avsnitt 6.1.

Bestämmelsen avser situationer i vilka det med stöd av förordningen kan hävdas att det finns internationell behörighet för svensk socialnämnd, men där det inte finns någon behörig socialnämnd enligt andra nationella regler.

Om barnet vistas i Sverige eller ett ärende rör en vistelse i Sverige, är det normalt socialnämnden i vistelsekommunen som är behörig. Det kan dock i undantagsfall vara så att det inte finns en anknytning till en viss svensk kommun. Barnet kan ha hemvist och vistas i ett annat land, samtidigt som det finns en anknytning till Sverige som är vag, eller av allmän karaktär, t.ex. genom medborgarskap. I sådana undantagsfall ska frågan tas upp av socialnämnden i Stockholms kommun.

Bestämmelsen anger endast vilken socialnämnd som är behörig att ta upp frågan. Den medför inte någon ändring i ansvarsfördelningen mellan socialnämnderna.

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2008.

Den nya Bryssel II-förordningen trädde i kraft den 1 augusti 2004 och började fullt ut tillämpas den 1 mars 2005. Förordningen är direkt tillämplig i Sverige från och med den dagen. Den gamla Bryssel II-förordningen upphörde att gälla samma dag. Övergångsbestämmelser finns i artikel 64 i den nya Bryssel II-förordningen.

Övervägandena finns i avsnitt 7.

9.2 Övriga lagförslag

Hänvisningar är ändrade, så att de anger den nya Bryssel II-förordningen, i 7 kap. 6 § lagen (1904:26 s. 1) om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap och förmynderskap, 12 § lagen (1973:943) om erkännande av vissa utländska äktenskapsskillnader och hemskillnader, 7 a § lagen (1977:595) om erkännande och verkställighet av nordiska domar på privaträttens område och 1 § lagen (1989:14) om erkännande och verkställighet av utländska vårdnadsavgöranden m.m. och om överflyttning av barn.

Lagen (1970:375) om utlämning till Danmark, Finland, Island eller Norge för verkställighet av beslut om vård eller behandling har kompletterats med en motsvarande hänvisning. I bestämmelsen sägs, liksom i de övriga hänvisningarna, inte uttryckligen att Bryssel II-förordningen har företräde inom förordningens tillämpningsområde. Att så är fallet följer av EG-rättens företräde framför nationell rätt. I sak innebär det att lagens bestämmelser inte kan användas i fall där Bryssel II-förordningen är tillämplig och att förfarandet för verkställighet i Sverige, enligt vad som föreskrivs i lagen med kompletterande bestämmelser till Bryssel II-förordningen, då följer 21 kap. föräldrabalken. T.ex. gäller alltså att verkställbarhetsförklaring av Svea hovrätt behövs och att ansökan om verkställighet ska göras vid tingsrätt om det är fråga om att flytta ett barn från Sverige till Finland. Om en finsk polismyndighet trots det sänder en ansökan om utlämning av ett barn till Finland med stöd av bestämmelserna i 1970 års lag till en svensk polismyndighet, får den finska polismyndigheten omedelbart påminnas om att det är förfarandet enligt Bryssel II-förordningen som ska tillämpas. Är det i stället fråga om att flytta ett barn från Finland till Sverige i anledning av ett beslut om vård, gäller det som föreskrivs i finsk lag om verkställbarhetsprövning och verkställighet i Finland med stöd av Bryssel II-förordningen.

Rådets förordning (EG) nr 2201/2003 av den 27 november 2003

Bilaga 1

ur *Europeiska unionens officiella tidning (EUT)* 23.12.2003, L 338, s.1

I

(Rättsakter vilkas publicering är obligatorisk)

RÅDETS FÖRORDNING (EG) nr 2201/2003 av den 27 november 2003

om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål och mål om föräldraansvar samt om upphävande av förordning (EG) nr 1347/2000

EUROPEISKA UNIONENS RÅD HAR ANTAGIT DENNA FÖRORDNING

med beaktande av Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen, särskilt artikel 61 c och artikel 67.1 i detta, med beaktande av kommissionens förslag¹, med beaktande av Europaparlamentets yttrande², med beaktande av Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs yttrande³, och av följande skäl:

(1) Europeiska gemenskapen har satt som mål att upprätta ett område med frihet, säkerhet och rättvisa, där den fria rörligheten för personer garanteras. I detta syfte ska gemenskapen bland annat besluta om sådana åtgärder rörande civilrättsligt samarbete som behövs för att den inre marknaden ska fungera väl.

(2) Europeiska rådet i Tammerfors uttalade sitt stöd för principen om ömsesidigt erkännande av rättsliga avgöranden som en hörnsten i arbetet med att skapa ett verkligt rättsligt område och angav umgängerätt som en prioriterad fråga.

(3) Rådets förordning (EG) nr 1347/2000 av den 29 maj 2000⁴ innehåller bestämmelser om domstols behörighet, erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål och mål om föräldraansvar för makars gemensamma barn som meddelas i samband med äktenskapsmål. Innehållet i den förordningen var i stora drag hämtat från konventionen av den 28 maj 1998 med samma syfte⁵.

¹ EGT C 202 F, 27.8.2002, s. 155.

² Yttrande avgivet den 20 september 2002 (ännu ej offentliggjort i EUT).

³ EGT C 61, 14.3.2003, s. 76.

⁴ EGT L 160, 30.6.2000, s. 19.

⁵ Vid antagande av förordning (EG) nr 1347/2000 hade rådet tagit del av den förklarande rapport om konventionen som utarbetats av professor Alegría Borrás (EGT C 221, 16.7.1998, s. 27).

(4) Den 3 juli 2000 lade Frankrike fram ett initiativ inför antagandet av rådets förordning om ömsesidig verkställighet av domar i mål om umgängesrätt när det gäller barn⁶.

(5) För att säkerställa att alla barn behandlas lika omfattar denna förordning alla avgöranden om föräldraansvar, inklusive åtgärder för att skydda barnet, oberoende av eventuella anknytningar till ett äktenskapsmål.

(6) Eftersom tillämpningen av bestämmelserna om föräldraansvar ofta blir aktuella i samband med äktenskapsmål, är det lämpligare att ha en enda rättsakt om äktenskapskillnad och föräldraansvar.

(7) Tillämpningsområdet för denna förordning omfattar civilrättsliga frågor, oberoende av domstolstyp.

(8) Med avseende på äktenskapskillnad, hemskillnad eller annullering av äktenskap bör denna förordning endast tillämpas på äktenskapets upplösning och bör inte avse sådana frågor som orsakerna till äktenskapskillnaden, förmögenhetsrättsliga konsekvenser av äktenskapet eller andra frågor som har samband med dessa.

(9) När det gäller barnets egendom bör denna förordning endast tillämpas på åtgärder för att skydda barnet, det vill säga i) att utse och tilldela uppgifter till en person eller ett organ med ansvar för att förvalta barnets egendom samt företräda och bistå barnet, och ii) åtgärder för förvaltning av, bevarande av eller förfogande över barnets egendom. I detta sammanhang bör förordningen exempelvis tillämpas i fall där föräldrarna tvistar om förvaltningen av barnets egendom. De åtgärder avseende barnets egendom som inte rör skydd av barnet bör även i fortsättningen regleras av rådets förordning (EG) nr 44/2001 av den 22 december 2000 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område⁷.

(10) Denna förordning är inte avsedd att tillämpas på frågor som rör social trygghet, offentlighetsrättsliga åtgärder av allmän karaktär för utbildning och hälsa eller beslut om asylrätt och invandring. Dessutom tillämpas den varken på frågor som rör fastställande av börd, vilket är en annan fråga än tilldelning av föräldraansvar, eller på andra frågor om någons rättsliga status. Den tillämpas inte heller på åtgärder som vidtas till följd av brottsliga gärningar som har begåtts av barn.

(11) Frågor om underhållsskyldighet undantas från denna förordnings tillämpningsområde, eftersom de redan regleras av förordning (EG) nr 44/2001. Domstolar som har behörighet enligt den här förordningen är i allmänhet behöriga att döma i frågor om underhållsskyldighet med tillämpning av artikel 5.2 i förordning (EG) nr 44/2001.

⁶ EGT C 234, 15.8.2000, s. 7.

⁷ EGT L 12, 16.1.2001, s. 1. Förordningen senast ändrad genom kommissionens förordning (EG) nr 1496/2002 (EGT L 225, 22.8.2002, s. 13).

(12) De behörighetsregler som fastställs i denna förordning i fråga om föräldraansvar är utformade med hänsyn till barnets bästa, särskilt kriteriet om närhet. Det innebär att behörigheten i första hand ska ligga hos domstolarna i den medlemsstat där barnet har hemvist, med undantag av vissa fall då barnets vistelseort ändras eller efter en överenskommelse mellan de personer som har föräldraansvar.

(13) Med hänsyn till barnets bästa medger denna förordning att den behöriga domstolen i undantagsfall och på vissa villkor överför målet till en domstol i en annan medlemsstat om denna är bättre lämpad att pröva målet. I detta fall bör dock den andra domstol där talan har väckts inte tillåtas överföra målet till en tredje domstol.

(14) Verkningarna av denna förordning bör inte påverka tillämpningen av folkrätten när det gäller diplomatisk immunitet. Om den domstol som är behörig enligt denna förordning inte kan utöva sin behörighet på grund av att det föreligger diplomatisk immunitet enligt folkrätten, bör behörigheten i den medlemsstat där den berörda personen inte åtnjuter någon immunitet avgöras enligt lagen i den staten.

(15) Rådets förordning (EG) nr 1348/2000 av den 29 maj 2000 om delgivning i medlemsstaterna av handlingar i mål och ärenden av civil eller kommersiell natur⁸ bör gälla för delgivning av handlingar i rättsliga förfaranden som inleds i enlighet med den här förordningen.

(16) Den här förordningen bör inte hindra att domstolarna i en medlemsstat i brådskande fall vidtar interimistiska åtgärder, däribland säkerhetsåtgärder, som gäller personer eller egendom i den staten.

(17) Vid olovligt bortförande eller kvarhållande av ett barn bör barnet omedelbart återföras, och i det syftet bör Haagkonventionen av den 25 oktober 1980 fortsätta att tillämpas, med de kompletteringar som följer av bestämmelserna i denna förordning, särskilt artikel 11. Domstolarna i den medlemsstat dit barnet olovligt har förts eller där det kvarhålls bör kunna motsätta sig ett återförande i särskilda fall, om det finns vägande skäl. En sådan dom bör dock kunna ersättas med en senare dom av domstolen i den medlemsstat där barnet hade hemvist före det olovliga bortförandet eller kvarhållandet. Om den sistnämnda domen innebär att barnet ska återlämnas, bör återlämnandet verkställas utan att något särskilt förfarande för erkännande och verkställighet behöver anlitas i den medlemsstat där det bortförda barnet befinner sig.

(18) Vid en dom som innebär att barnet inte ska återlämnas, meddelad enligt artikel 13 i 1980 års Haagkonvention, bör domstolen underrätta den behöriga domstolen eller centralmyndigheten i den medlemsstat där barnet hade hemvist före det olovliga bortförandet eller kvarhållandet. Den domstolen, om ingen talan ännu väckts där, eller centralmyndig-

⁸ EGT L 160, 30.6.2000, s. 37.

heten bör underrätta parterna. Denna skyldighet bör inte hindra centralmyndigheten från att också underrätta berörda offentliga myndigheter enligt nationell rätt.

(19) Att barnet hörs spelar en viktig roll för tillämpningen av denna förordning, utan att detta instrument syftar till att ändra nationella förfaranden på detta område.

(20) När ett barn hörs i en annan medlemsstat kan detta ske enligt bestämmelserna i rådets förordning (EG) nr 1206/2001 av den 28 maj 2001 om samarbete mellan medlemsstaternas domstolar i fråga om bevisupptagning i mål och ärenden av civil eller kommersiell natur⁹.

(21) Erkännande och verkställighet av domar som har meddelats i en medlemsstat bör bygga på principen om ömsesidigt förtroende, och skälen för att vägra erkännande bör begränsas till ett minimum.

(22) Officiella handlingar och överenskommelser mellan parter som är verkställbara i en medlemsstat bör likställas med domar vid tillämpning av bestämmelser om erkännande och verkställighet.

(23) Europeiska rådet i Tammerfors ansåg i sina slutsatser (punkt 34) att avgöranden i familjerättsliga tvister borde ”erkännas automatiskt i hela unionen utan några mellanliggande förfaranden eller grunder för att vägra verkställighet”. Därav följer att domar om umgängesrätt och domar om barnets återlämnande vilka har försetts med intyg i ursprungsmedlemsstaten i enlighet med bestämmelserna i denna förordning bör erkännas och vara verkställbara i alla andra medlemsstater utan att något annat förfarande behövs. Formerna för verkställande av sådana domar bör även i fortsättningen bestämmas av nationell lag.

(24) Det intyg som utfärdas för att underlätta verkställandet av domen bör inte kunna överklagas. Endast sakfel bör kunna föranleda rättelser, dvs. om intyget inte korrekt avspeglar innehållet i domen.

(25) Centralmyndigheterna bör samarbeta både generellt och i enskilda ärenden om föräldransvar, bland annat för att främja att familjerättsliga tvister görs upp i godo. Därvid bör centralmyndigheterna delta i det europeiska rättsliga nätverk som inrättades genom rådets beslut 2001/470/EG av den 28 maj 2001 om inrättande av ett europeiskt rättsligt nätverk på privaträttens område¹⁰.

(26) Kommissionen bör offentliggöra och uppdatera de förteckningar över domstolar och rättsmedel som medlemsstaterna översänder.

(27) De åtgärder som behövs för att genomföra denna förordning bör antas i enlighet med rådets beslut 1999/468/EG av den 28 juni 1999 om

⁹ EGT L 174, 27.6.2001, s.1.

¹⁰ EGT L 174, 27.6.2001, s. 25.

de förfaranden som ska tillämpas vid utövandet av kommissionens genomförandebefogenheter¹¹.

Bilaga 1

(28) Förordning (EG) nr 1347/2000 ersätts med den här förordningen och upphävs följaktligen.

(29) För att denna förordning ska fungera väl, är det viktigt att kommissionen undersöker hur den tillämpas och vid behov föreslår nödvändiga ändringar.

(30) Förenade kungariket och Irland har, i enlighet med artikel 3 i det protokoll om Förenade kungarikets och Irlands ställning som är fogat till Fördraget om Europeiska unionen och Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen, meddelat sin önskan att delta i beslutet om och tillämpningen av denna förordning.

(31) I enlighet med artiklarna 1 och 2 i protokollet om Danmarks ställning, fogat till Fördraget om Europeiska unionen och Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen, deltar Danmark inte i antagandet av denna förordning, som därför inte är bindande för eller tillämplig i Danmark.

(32) Eftersom målen för denna förordning inte i tillräcklig utsträckning kan uppnås av medlemsstaterna och de därför bättre kan uppnås på gemenskapsnivå, kan gemenskapen vidta åtgärder i enlighet med subsidiaritetsprincipen i artikel 5 i fördraget. I enlighet med proportionalitetsprincipen i samma artikel går förordningen inte utöver vad som är nödvändigt för att uppnå dessa mål.

(33) Denna förordning står i överensstämmelse med de grundläggande rättigheter och principer som erkänns i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna. Den syftar särskilt till att säkerställa respekt för barnets grundläggande rättigheter enligt artikel 24 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna.

¹¹ EGT L 184, 17.7.1999, s. 23.

KAPITEL I

TILLÄMPNINGSOMRÅDE OCH DEFINITIONER

Artikel 1

Tillämpningsområde

1. Denna förordning skall, oberoende av domstolstyp, tillämpas på civilrättsliga frågor om
 - a) äktenskapsskillnad, hemskillnad och annullering av äktenskap,
 - b) tillerkännande, utövande, delegering, upphörande eller begränsande av föräldraansvar.

2. Frågorna enligt punkt 1 b kan bland annat röra
 - a) vårdnad och umgänge,
 - b) förmynderskap, godmanskap och motsvarande företeelser,
 - c) förordnande av och uppgifter för en person eller ett organ som skall ansvara för barnets person eller egendom, företräda eller bistå barnet,
 - d) placering av barnet i familjehem eller på en institution,
 - e) åtgärder till skydd för barnet i samband med förvaltning av, bevarande av eller förfogande över dess egendom.

3. Denna förordning skall inte tillämpas på
 - a) fastställande eller bestridande av börd,
 - b) beslut om adoption, åtgärder som utgör förberedelser för adoption, ogiltigförklaring eller upphävande av adoption,
 - c) barnets efternamn och förnamn,
 - d) myndighetsförklaring,
 - e) underhållsskyldighet,
 - f) trustar och arv,
 - g) åtgärder som vidtas till följd av brottsliga gärningar som har begåtts av barn.

Artikel 2

Definitioner

I denna förordning används följande beteckningar med de betydelser som här anges:

1. *domstol*: samtliga myndigheter i medlemsstaterna som är behöriga i frågor som omfattas av förordningens tillämpningsområde enligt artikel 1.

2. *domare*: domare eller en tjänsteman med befogenheter som motsvarar en domares i frågor som omfattas av förordningens tillämpningsområde.

3. *medlemsstat*: alla medlemsstater utom Danmark.

4. *dom*: varje avgörande rörande äktenskapsskillnad, hemskillnad eller annullering av äktenskap som har meddelats av en domstol i en medlemsstat, liksom varje avgörande i frågor som rör föräldraansvar som har meddelats av en sådan domstol, oavsett avgörandets benämning, såsom dom, förordnande eller beslut.

5. *ursprungsmedlemsstat*: den medlemsstat där den dom som skall verkställas meddelades.

6. *verkställande medlemsstat*: den medlemsstat där verkställighet begärs.

7. *föräldraansvar*: alla rättigheter och skyldigheter som en fysisk eller juridisk person har tillerkänts genom en dom, på grund av lag eller genom en överenskommelse med rättslig verkan, med avseende på ett barn eller dess egendom. Föräldraansvar omfattar bland annat vårdnad och umgänge.

8. *person med föräldraansvar*: varje person som har föräldraansvar för ett barn.

9. *vårdnad*: de rättigheter och skyldigheter som hänför sig till omvårdnaden om barnets person, särskilt rätten att bestämma var barnet skall bo.

10. *umgänge*: bland annat rätten att för en begränsad tid ta barnet till en annan plats än den där barnet har hemvist.

11. *olovligt bortförande eller kvarhållande av barn*: ett bortförande eller ett kvarhållande av ett barn

a) som strider mot den vårdnad som har anförtrotts en person genom dom, på grund av lag eller genom en överenskommelse med rättslig verkan enligt lagen i den medlemsstat där barnet hade hemvist omedelbart före bortförandet eller kvarhållandet,
och

b) under förutsättning att denna vårdnad verkligen utövades, antingen gemensamt eller för sig, vid den tidpunkt då barnet fördes bort eller hölls kvar eller skulle ha utövats om inte bortförandet eller kvarhållandet hade ägt rum. Vårdnaden skall anses utövas gemensamt när en av personerna med föräldraansvar, enligt en dom eller på grund av lag, inte får besluta var barnet skall bo utan medgivande från en annan person med föräldraansvar.

DOMSTOLS BEHÖRIGHET

AVSNITT 1

*Äktenskapsskillnad, hemskillnad och annullering av äktenskap**Artikel 3***Allmän behörighet**

1. Behörighet att ta upp frågor om äktenskapsskillnad, hemskillnad och annullering av äktenskap skall tillkomma domstolarna i den medlemsstat

a) inom vars territorium

– makarna har hemvist, eller

– makarna senast hade hemvist om en av dem fortfarande är bosatt där, eller

– svaranden har hemvist, eller

– om ansökan är gemensam, någon av makarna har hemvist, eller

– sökanden har hemvist om sökanden har varit bosatt där i minst ett år omedelbart innan ansökan gjordes, eller

– sökanden har hemvist om sökanden har varit bosatt där i minst sex månader omedelbart innan ansökan gjordes och sökanden antingen är medborgare i den berörda medlemsstaten eller, när det gäller Förenade kungariket och Irland, har ”domicil” där,

b) i vilken båda makarna är medborgare eller, när det gäller Förenade kungariket och Irland, båda makarna har ”domicil”.

2. Vid tillämpningen av denna förordning skall termen ”domicil” ges samma innebörd som den har enligt rättsordningarna i Förenade kungariket och Irland.

*Artikel 4***Genkärsmål**

Den domstol vid vilken ett mål pågår på grundval av artikel 3 skall även ha behörighet att ta upp ett genkärsmål, i den mån som det omfattas av denna förordnings tillämpningsområde.

*Artikel 5***Omvandlande av hemskillnad till äktenskapsskillnad**

Utän att det påverkar tillämpningen av artikel 3 skall den domstol i en medlemsstat som har meddelat en dom om hemskillnad även vara behörig att omvandla denna dom till en dom om äktenskapsskillnad, om den medlemsstatens lag medger det.

Exklusiv behörighet enligt artiklarna 3, 4 och 5

Talan mot en make som

- a) har hemvist inom en medlemsstats territorium, eller
 - b) är medborgare i en medlemsstat, eller, när det gäller Förenade kungariket och Irland, har "domicil" inom en av de senare medlemsstaternas territorium,
- får väckas vid en annan medlemsstats domstolar endast i enlighet med artiklarna 3, 4 och 5.

Artikel 7

Behörighet i övriga fall

1. Om ingen medlemsstats domstol är behörig enligt artiklarna 3, 4 och 5 skall behörigheten i varje medlemsstat bestämmas enligt den statens lag.

2. Mot en svarande som inte har hemvist inom en medlemsstats territorium och som varken är medborgare i medlemsstaten, eller, när det gäller Förenade kungariket och Irland, har "domicil" inom någon av dessa medlemsstaters territorium, får varje medlemsstats medborgare som har hemvist inom en annan medlemsstats territorium, liksom medborgarna i den staten, åberopa de behörighetsregler som gäller där.

AVSNITT 2

Föräldraansvar

Artikel 8

Allmän behörighet

1. Domstolarna i en medlemsstat skall vara behöriga i mål om föräldraansvar för ett barn som har hemvist i den medlemsstaten vid den tidpunkt då talan väcks.

2. Punkt 1 skall tillämpas med förbehåll för artiklarna 9, 10 och 12.

Artikel 9

Fortsatt behörighet där barnet tidigare hade hemvist

1. När ett barn lagligen flyttar från en medlemsstat till en annan och förvärvar nytt hemvist där skall, med avvikelse från artikel 8, domstolarna i den medlemsstat där barnet tidigare hade hemvist under en tid av tre månader efter flyttningen vara fortsatt behöriga att ta upp en fråga om ändring av en dom om umgänge som meddelats i den medlemsstaten innan barnet flyttade, om den som har rätt till umgänge

enligt denna dom om umgänge fortfarande har hemvist i den medlemsstat där barnet tidigare hade hemvist.

2. Punkt 1 skall inte tillämpas om den person med rätt till umgänge som avses i punkt 1 har godtagit att domstolarna i den medlemsstat där barnet har sitt nya hemvist är behöriga och detta har skett genom att han eller hon har deltagit i förfaranden vid dessa domstolar utan att bestrida deras behörighet.

Artikel 10

Domstols behörighet vid fall av bortförande av barn

Vid fall av olovligt bortförande eller kvarhållande av ett barn skall domstolarna i den medlemsstat där barnet hade hemvist omedelbart före det olovliga bortförandet eller kvarhållandet behålla sin behörighet tills barnet har fått hemvist i en annan medlemsstat, och

a) varje person, institution eller annat organ som har vårdnad om barnet har godtagit bortförandet eller kvarhållandet,

eller

b) barnet har varit bosatt i denna andra medlemsstat i minst ett år efter det att den person, den institution eller det organ av annat slag som har vårdnad om barnet har fått eller borde ha fått kännedom om var barnet befinner sig och barnet har funnit sig till rätta i sin nya miljö och något av följande villkor uppfylls:

i) Ingen begäran om återlämnande har lämnats in till de behöriga myndigheterna i den medlemsstat dit barnet har bortförts eller där barnet kvarhålls inom ett år efter det att den som har vårdnad om barnet har fått eller borde ha fått kännedom om var barnet befinner sig.

ii) En begäran om återlämnande som lämnats in av den som har vårdnad om barnet har återkallats, och ingen ny begäran har lämnats in inom den tidsfrist som avses i led i.

iii) Ett ärende vid domstolen i den medlemsstat där barnet hade hemvist omedelbart före det olovliga bortförandet eller kvarhållandet har avslutats i enlighet med artikel 11.7.

iv) En dom i vårdnadsfrågan som inte medför att barnet skall återlämnas har meddelats av domstol i den medlemsstat där barnet hade hemvist omedelbart före det olovliga bortförandet eller kvarhållandet.

Artikel 11

Återlämnande av barn

1. Om en person, en institution eller ett organ som har vårdnad om barnet ansöker hos de behöriga myndigheterna i en medlemsstat om att de skall meddela ett beslut på grundval av Haagkonventionen av den 25 oktober 1980 om de civila aspekterna på internationella bortföranden av barn (nedan kallad "1980 års Haagkonvention") i syfte att utverka återlämnande av ett barn som olovligt bortförts eller kvarhållits i en annan medlemsstat än den medlemsstat där barnet hade hemvist omedelbart

före det olovliga bortförandet eller kvarhållandet, skall punkterna 2–8 tillämpas.

2. Vid tillämpningen av artiklarna 12 och 13 i 1980 års Haagkonvention skall det säkerställas att barnet ges möjlighet att komma till tals under förfarandet, om detta inte förefaller olämpligt med hänsyn till barnets ålder eller mognad.

3. En domstol som erhållit en ansökan om återlämnande av ett barn enligt punkt 1 skall skyndsamt handlägga ansökningen enligt de snabbaste förfaranden som får tillämpas enligt den nationella lagstiftningen.

Utan att det påverkar tillämpningen av första stycket skall domstolen, såvida detta inte på grund av exceptionella omständigheter är omöjligt, meddela sitt beslut inom sex veckor efter det att den erhållit ansökningen.

4. En domstol kan inte vägra att återlämna ett barn på grundval av artikel 13 b i 1980 års Haagkonvention om det styrks att lämpliga åtgärder har vidtagits för att garantera barnets skydd efter återlämnandet.

5. En domstol kan inte vägra att återlämna ett barn om den person som har begärt att barnet återlämnas inte har fått möjlighet att yttra sig.

6. Om en domstol har meddelat ett beslut om att inte återlämna barnet enligt artikel 13 i 1980 års Haagkonvention, skall domstolen omedelbart, antingen direkt eller genom sin centralmyndighet, översända en kopia av domstolsbeslutet om att inte återlämna barnet och av andra relevanta handlingar, särskilt ett protokoll från förhandlingarna inför domstolen, till den behöriga domstolen eller centralmyndigheten i den medlemsstat där barnet hade hemvist omedelbart före det olovliga bortförandet eller kvarhållandet, enligt bestämmelserna i nationell lagstiftning. Nämnade handlingar skall lämnas till domstolen inom en månad efter beslutet om att inte återlämna barnet.

7. Om inte någon av parterna redan har vänt sig till domstolarna i den medlemsstat där barnet hade hemvist omedelbart före det olovliga bortförandet eller kvarhållandet, skall den domstol eller centralmyndighet som erhåller den information som avses i punkt 6 underrätta parterna och ge dem tillfälle att inom tre månader från den dag då de underrättades yttra sig inför domstolen enligt bestämmelserna i nationell lagstiftning, så att domstolen kan pröva frågan om vårdnaden om barnet.

Utan att det påverkar tillämpningen av behörighetsbestämmelserna i denna förordning skall domstolen avsluta ärendet om den inte har mottagit några yttranden inom denna tidsfrist.

8. Utan hinder av ett beslut om att inte återlämna barnet enligt artikel 13 i 1980 års Haagkonvention skall en senare dom som kräver att barnet återlämnas och som meddelas av en domstol som har behörighet enligt

denna förordning vara verkställbar i enlighet med kapitel III avsnitt 4 för att säkerställa att barnet återlämnas.

Bilaga 1

Artikel 12

Avtal om domstols behörighet

1. De domstolar i en medlemsstat som på grundval av artikel 3 utövar behörighet angående en ansökan om äktenskapsskillnad, hemskillnad eller annullering av äktenskap skall vara behöriga att ta upp frågor som rör föräldraansvaret i samband med denna ansökan om

a) åtminstone en av makarna har föräldraansvar för barnet,
och

b) dessa domstolars behörighet har godtagits uttryckligen eller på något annat entydigt sätt av makarna och personerna med föräldraansvar, vid den tidpunkt då talan väcks, och denna behörighet är till barnets bästa.

2. Den behörighet som utövas enligt punkt 1 skall upphöra så snart

a) antingen domen om beviljande eller avsläende av en ansökan om äktenskapsskillnad, hemskillnad eller annullering av äktenskapet har vunnit laga kraft,

b) eller, om ett förfarande om föräldraansvar ännu inte har avgjorts vid den tidpunkt som avses i a, så snart en dom om föräldraansvar har vunnit laga kraft,

c) eller, i de fall som avses i a och b, så snart förfarandet har avslutats av något annat skäl.

3. Domstolarna i en medlemsstat skall även vara behöriga i fråga om föräldraansvar när det gäller andra förfaranden än de som anges i punkt 1, om

a) barnet har en nära anknytning till den medlemsstaten, särskilt genom att någon av personerna med föräldraansvar har hemvist där eller att barnet är medborgare i den medlemsstaten,
och

b) deras behörighet har godtagits uttryckligen eller på något annat entydigt sätt av alla parter i förfarandet vid den tidpunkt då talan väcks och denna behörighet är till barnets bästa.

4. När barnet har hemvist i en tredje stat, som inte är avtalsslutande part i Haagkonventionen av den 19 oktober 1996 om behörighet, tillämplig lag, erkännande, verkställighet och samarbete i frågor om föräldraansvar och åtgärder till skydd för barn, skall den behörighet som grundas på denna artikel anses vara i barnets intresse, särskilt när ett förfarande visar sig vara omöjligt i den berörda tredje staten.

Behörighet grundad på barnets närvaro

1. Om barnets hemvist inte kan fastställas och behörighet inte kan bestämmas på grundval av artikel 12, skall domstolarna i den medlemsstat där barnet befinner sig vara behöriga.
2. Punkt 1 äger motsvarande tillämpning på flyktingbarn och barn som har fördrivits på grund av oroligheter i ursprungslandet.

Artikel 14

Behörighet i övriga fall

Om ingen medlemsstats domstol är behörig enligt artiklarna 8–13, skall behörigheten i varje medlemsstat bestämmas enligt den statens lag.

Artikel 15

Överföring till en domstol som är bättre lämpad att pröva målet

1. I undantagsfall får de domstolar i en medlemsstat som är behöriga att pröva målet i sak, om de anser att en domstol i en annan medlemsstat, som barnet har en särskild anknytning till, är bättre lämpad att pröva målet eller en specifik del av målet och om det är till barnets bästa,
 - a) låta handläggningen av målet eller den aktuella delen av målet vila och ge parterna tillfälle att väcka talan vid domstolen i den andra medlemsstaten, i enlighet med punkt 4, eller
 - b) anmoda domstolen i den andra medlemsstaten att utöva sin behörighet i enlighet med punkt 5.
2. Punkt 1 skall tillämpas
 - a) på begäran av någon av parterna, eller
 - b) på initiativ av domstolen, eller
 - c) på begäran av en domstol i en annan medlemsstat till vilken barnet har en särskild anknytning, i enlighet med punkt 3.

Överföring på initiativ av domstolen eller på begäran av en domstol i en annan medlemsstat får emellertid inte ske om det inte godtas av åtminstone en av parterna.

3. Barnet skall anses ha en särskild anknytning till en medlemsstat, enligt punkt 1, om
 - a) barnet, efter det att talan väckts vid den domstol som avses i punkt 1, har fått hemvist i den medlemsstaten, eller
 - b) barnet har haft hemvist i den medlemsstaten, eller
 - c) barnet är medborgare i den medlemsstaten, eller
 - d) någon av personerna med föräldransvar har hemvist i den medlemsstaten, eller

e) tvisten rör åtgärder till skydd för barnet i samband med förvaltning eller bevarande av eller förfogande över egendom som tillhör barnet och som finns i den medlemsstaten.

4. Den domstol i en medlemsstat som är behörig att pröva målet i sak skall föreskriva en tid inom vilken talan måste väckas vid domstol i den andra medlemsstaten enligt punkt 1. Om talan inte har väckts inom denna tid skall den domstol vid vilken talan väckts fortsätta att utöva behörighet, i enlighet med artiklarna 8–14.

5. Domstolarna i den andra medlemsstaten får, om det på grund av särskilda omständigheter i målet är till barnets bästa, förklara sig behöriga inom sex veckor från det att talan väcks på grundval av punkt 1 a eller 1 b. I så fall skall den domstol där talan först har väckts förklara att den inte är behörig. I annat fall skall den domstol där talan först har väckts fortsätta att utöva sin behörighet i enlighet med artiklarna 8–14.

6. Domstolarna skall samarbeta vid tillämpningen av denna artikel, antingen direkt eller via de centralmyndigheter som har utsetts i enlighet med artikel 53.

AVSNITT 3

Gemensamma bestämmelser

Artikel 16

Väckande av talan vid domstol

1. Talan skall anses ha väckts vid en domstol

a) när stämningsansökan eller motsvarande handling har ingivits till domstolen, förutsatt att sökanden inte därefter har underlåtit att vidta de åtgärder som krävs av honom för att få delgivningen med svaranden verkställd,

eller

b) om delgivning av handlingen skall äga rum innan handlingen ges in till domstolen, när den tas emot av den myndighet som är ansvarig för delgivningen, förutsatt att sökanden inte därefter har underlåtit att vidta de åtgärder som krävs av honom för att få handlingen ingiven till domstolen.

Artikel 17

Prövning av behörighetsfrågan

Om talan som väcks vid en domstol i en medlemsstat avser ett fall som domstolen inte är behörig att ta upp enligt denna förordning och en domstol i en annan medlemsstat är behörig enligt förordningen, skall den förstnämnda domstolen självmant förklara sig obehörig.

Prövning av frågan om målet kan tas upp

1. Om en svarande som har hemvist i en annan stat än den medlemsstat där talan väcktes inte går i svaromål, skall den behöriga domstolen förklara målet vilande till dess att det har klarlagts att svaranden har kunnat ta emot stämmningsansökan eller en motsvarande handling i tillräckligt god tid för att kunna förbereda sitt svaromål, eller att alla nödvändiga åtgärder i detta syfte har vidtagits.

2. I stället för bestämmelserna i punkt 1 i denna artikel skall artikel 19 i förordning (EG) nr 1348/2000 gälla, om stämmningsansökan eller en motsvarande handling skall översändas från en medlemsstat till en annan i enlighet med den förordningen.

3. När bestämmelserna i förordning (EG) nr 1348/2000 inte är tillämpliga, skall artikel 15 i Haagkonventionen av den 15 november 1965 om delgivning i utlandet av handlingar i mål och ärenden av civil eller kommersiell natur gälla, om stämmningsansökan eller en motsvarande handling skall översändas till utlandet i enlighet med den konventionen.

Artikel 19

Litispens och mål som har samband med varandra

1. Om talan väcks vid domstolar i olika medlemsstater rörande äktenskapsskillnad, hemskillnad eller annullering av äktenskap och målen gäller samma parter skall, till dess att det har fastställts att den domstol vid vilken talan först har väckts är behörig, den domstol vid vilken talan har väckts senare självant låta handläggningen av målet vila.

2. Om talan om föräldraansvar för ett barn, rörande samma sak, väcks vid domstolar i olika medlemsstater skall, till dess att det har fastställts att den domstol vid vilken talan först har väckts är behörig, den domstol vid vilken talan har väckts senare självant låta handläggningen av målet vila.

3. När det har fastställts att den domstol vid vilken talan först har väckts är behörig, skall den domstol vid vilken talan har väckts senare självant avvisa talan till förmån för den domstolen.

I så fall har den part som har väckt den senare talan rätt att väcka sin talan vid den domstol där talan först har väckts.

Artikel 20

Interimistiska åtgärder, däribland säkerhetsåtgärder

1. Bestämmelserna i denna förordning skall inte hindra att domstolarna i en medlemsstat i brådskande fall vidtar interimistiska åtgärder, däribland säkerhetsåtgärder, avseende personer eller tillgångar i den staten i

enlighet med medlemsstatens lagstiftning, även om en domstol i en annan medlemsstat är behörig att pröva målet i sak enligt denna förordning.

2. De åtgärder som vidtas enligt punkt 1 skall upphöra att gälla när den domstol i medlemsstaten som enligt denna förordning är behörig att pröva målet i sak har vidtagit de åtgärder den anser lämpliga.

KAPITEL III

ERKÄNNANDE OCH VERKSTÄLLIGHET

AVSNITT 1

Erkännande

Artikel 21

Erkännande av en dom

1. En dom som har meddelats i en medlemsstat skall erkännas i de andra medlemsstaterna utan att något särskilt förfarande behöver anlitas.

2. I synnerhet, och utan att det påverkar tillämpningen av punkt 3, skall inget särskilt förfarande behöva anlitas för att uppdatera uppgifter om civilstånd i relevanta register i en medlemsstat på grundval av en i en annan medlemsstat meddelad dom om äktenskapsskillnad, hemskillnad eller annullering av äktenskap, om denna dom inte längre kan överklagas enligt lagen i den medlemsstaten.

3. Utan att det påverkar tillämpningen av avsnitt 4 kan en berörd part, genom att anlita de förfaranden som föreskrivs i avsnitt 2, få fastställt att domen skall erkännas eller inte erkännas.

Den territoriella behörigheten för den domstol som anges i den förteckning som varje medlemsstat överlämnar till kommissionen i enlighet med artikel 68 skall bestämmas enligt lagen i den medlemsstat där frågan om erkännande eller icke-erkännande väcks.

4. Om frågan huruvida en dom skall erkännas uppkommer som en prejudiciell fråga vid en domstol i en medlemsstat, får den domstolen avgöra frågan om erkännande.

Artikel 22

Skäl för att vägra erkännande av domar om äktenskapsskillnad, hemskillnad eller annullering av äktenskap

En dom om äktenskapsskillnad, hemskillnad eller annullering av äktenskap skall inte erkännas

a) om ett erkännande uppenbart skulle strida mot grunderna för rättsordningen i den medlemsstat där domen görs gällande (*ordre public*),

b) om domen har meddelats mot en utebliven svarande och denne inte har delgivits stämningsansökan eller motsvarande handling i tillräckligt god tid och på ett sådant sätt att svaranden kunnat förbereda sitt svaromål, såvida det inte kan fastställas att svaranden otvetydigt har godtagit domen,

c) om den är oförenlig med en dom som har meddelats i ett mål mellan samma parter i den medlemsstat där domen görs gällande, eller

d) om den är oförenlig med en dom som tidigare har meddelats i en annan medlemsstat eller i en icke-medlemsstat mellan samma parter, såvida den först meddelade domen uppfyller de nödvändiga villkoren för erkännande i den medlemsstat där domen görs gällande.

Artikel 23

Skäl för att vägra erkännande av domar om föräldraansvar

En dom om föräldraansvar skall inte erkännas

a) om ett erkännande uppenbart skulle strida mot grunderna för rättsordningen i den medlemsstat där domen görs gällande (*ordre public*), med hänsyn tagen till barnets bästa,

b) om domen i strid med grundläggande rättegångsregler i den medlemsstat där den görs gällande har meddelats utan att barnet har fått möjlighet att komma till tals, såvida det inte är fråga om ett brådskande fall,

c) om domen har meddelats i någons utevaro och den uteblivne inte har delgivits stämningsansökan eller motsvarande handling i tillräckligt god tid och på ett sådant sätt att han kunnat förbereda sitt svaromål, såvida det inte kan fastställas att den uteblivne otvetydigt har godtagit domen,

d) om en person begär det och hävdar att domen hindrar honom eller henne att utöva sitt föräldraansvar, om domen har meddelats utan att personen i fråga har fått möjlighet att yttra sig,

e) om domen är oförenlig med en senare dom om föräldraansvar som har meddelats i den medlemsstat där domen görs gällande,

f) om domen är oförenlig med en senare dom om föräldraansvar som har meddelats i en annan medlemsstat eller i den icke-medlemsstat där barnet har hemvist, såvida den sist meddelade domen uppfyller de nödvändiga villkoren för erkännande i den medlemsstat där domen görs gällande,

eller

g) om förfarandet enligt artikel 56 inte har följts.

Artikel 24

Förbud mot omprövning av ursprungsdomstolens behörighet

Behörigheten för domstolen i ursprungsmedlemsstaten får inte omprövas. En prövning av huruvida en dom strider mot grunderna för rätts-

ordningen (ordre public) enligt artikel 22 a och artikel 23 a får inte avse behörighetsreglerna i artiklarna 3–14.

Bilaga 1

Artikel 25

Olikheter i tillämplig lag

Erkännande av en dom får inte vägras på den grunden att lagen i den medlemsstat där domen görs gällande inte tillåter äktenskapsskillnad, hemskillnad eller annullering av äktenskap under samma omständigheter.

Artikel 26

Förbud mot omprövning i sak

En dom får aldrig omprövas i sak.

Artikel 27

Vilandeförklaring av mål

1. Om det vid domstol i en medlemsstat görs gällande att en dom som har meddelats i en annan medlemsstat skall erkännas, får domstolen låta handläggningen av målet vila om ändring i domen har sökts genom anlitande av ordinära rättsmedel.

2. Om det vid en domstol i en medlemsstat görs gällande att en dom som har meddelats i Irland eller Förenade kungariket skall erkännas, får domstolen låta handläggningen av målet vila om verkställighet av domen har uppskjutits i ursprungsmedlemsstaten på grund av att ändring i domen har sökts.

AVSNITT 2

*Ansökan om verkställbarhetsförklaring**Artikel 28***Verkställbara domar**

1. En dom om utövande av föräldraansvar över ett barn, som har meddelats i en medlemsstat och som är verkställbar i den staten och har delgivits, skall verkställas i en annan medlemsstat sedan domen på ansökan av part förklarats vara verkställbar där.
2. I Förenade kungariket skall sådana domar dock verkställas i England och Wales, i Skottland eller i Nordirland först sedan domen på ansökan av part har registrerats för verkställighet i den delen av Förenade kungariket.

*Artikel 29***Lokala domstolars behörighet**

1. Ansökan om verkställbarhetsförklaring skall göras vid den domstol som anges i den förteckning som varje medlemsstat överlämnar till kommissionen i enlighet med artikel 68.
2. Den lokala behörigheten skall bestämmas efter hemvistet för den person mot vilken verkställighet begärs eller efter hemvistet för det barn som ansökan avser.

Om inget av de hemvist som avses i första stycket finns i den verkställande medlemsstaten, skall den lokala domstolens behörighet bestämmas efter den plats där verkställighet skall ske.

*Artikel 30***Förfarande**

1. Förfarandet vid ansökan skall regleras av lagen i den verkställande medlemsstaten.
2. Sökanden skall uppge en delgivningsadress inom domkretsen för den domstol där ansökan görs. Om lagen i den verkställande medlemsstaten inte föreskriver en sådan delgivningsadress, skall sökanden i stället utse ett ombud i saken.
3. De handlingar som anges i artiklarna 37 och 39 skall bifogas ansökan.

Domstolens avgörande

1. Den domstol som prövar ansökan skall avgöra frågan snarast. I detta skede av förfarandet skall varken den part mot vilken verkställighet begärs eller barnet ges tillfälle att yttra sig över ansökan.
2. Ansökan får avslås endast på någon av de i artiklarna 22, 23 och 24 angivna grunderna.
3. En dom får aldrig omprövas i sak.

Artikel 32

Underrättelse om ett avgörande

En behörig domstolstjänsteman skall snarast, på det sätt som föreskrivs enligt lagen i den verkställande medlemsstaten, underrätta sökanden om det avgörande som har meddelats med anledning av ansökan.

Artikel 33

Ansökan om ändring

1. Var och en av parterna får ansöka om ändring av avgörandet med anledning av ansökan om verkställbarhetsförklaring.
2. Ansökan om ändring skall göras vid den domstol som anges i den förteckning som varje medlemsstat överlämnar till kommissionen i enlighet med artikel 68.
3. Ansökan om ändring skall handläggas enligt de bestämmelser som gäller för kontradiktorisk process.
4. Om ansökan om ändring görs av den som ansökt om verkställbarhetsförklaring, skall den domstol som handlägger frågan efter det att ändring har sökts höra den part mot vilken verkställighet begärs. Om denne underlåter att förklara sig skall bestämmelserna i artikel 18 tillämpas.
5. Ansökan om ändring av en verkställbarhetsförklaring skall göras inom en månad efter delgivningen av denna. Om den part mot vilken verkställighet begärs har hemvist i en annan medlemsstat än den där verkställbarhetsförklaringen meddelades, skall fristen för att ansöka om ändring vara två månader och löpa från den dag då avgörandet delgavs honom, antingen personligen eller i hans bostad. Fristen får inte förlängas på grund av långt avstånd.

Instansordning och rättsmedel

Mot ett avgörande som meddelats med anledning av att ändring har sökts får talan endast föras enligt de förfaranden som avses i den förteckning som varje medlemsstat överlämnar till kommissionen i enlighet med artikel 68.

Artikel 35

Vilandeförklaring av mål

1. Den domstol som handlägger ansökan om ändring enligt artikel 33 eller 34 får på begäran av den part mot vilken verkställighet begärs låta målet vila, om talan mot domen har förts i ursprungsmedlemsstaten genom ordinära rättsmedel eller om fristen för sådan talan ännu inte har löpt ut. I sistnämnda fall får domstolen bestämma en tid inom vilken sådan talan skall föras.

2. Om domen meddelades i Irland eller i Förenade kungariket skall varje form av överklagande som står till buds i ursprungsmedlemsstaten anses som en sådan talan mot domen genom ordinära rättsmedel som avses i punkt 1.

Artikel 36

Delvis verkställighet

1. Om en dom omfattar flera yrkanden och verkställighet inte kan medges för alla, skall domstolen medge verkställighet för ett eller flera av dem.

2. Sökanden kan begära att domen verkställs delvis.

AVSNITT 3

Gemensamma bestämmelser för avsnitten 1 och 2

Artikel 37

Handlingar

1. En part som gör gällande att en dom skall erkännas eller inte erkännas eller som ansöker om verkställbarhetsförklaring skall ge in

- a) en kopia av domen som uppfyller de villkor som är nödvändiga för att dess äkthet skall kunna fastställas, och
- b) det intyg som avses i artikel 39.

2. När det rör sig om en dom som har meddelats i någons utevaro skall den part som ansöker om erkännande eller verkställbarhetsförklaring dessutom ge in

- a) originalet eller en bestyrkt kopia av den handling som visar att stämningsansökan eller motsvarande handling har delgivits den uteblivna parten,
- eller
- b) en handling som visar att svaranden otvetydigt har godtagit domen.

Artikel 38

Avsaknad av handlingar

1. Om de i artikel 37.1 b eller 37.2 angivna handlingarna inte har givits in, kan domstolen bestämma en tid inom vilken de skall ges in, godta likvärdiga handlingar eller, om tillgängliga uppgifter kan anses tillräckliga, befria sökanden från skyldigheten att ge in dem.

2. Om domstolen begär det, skall en översättning av handlingarna ges in. Översättningen skall vara bestyrkt av en person som är behörig därtill i någon av medlemsstaterna.

Artikel 39

Intyg om domar i äktenskapsmål och intyg om domar om föräldraansvar

Den behöriga domstolen eller myndigheten i ursprungsmedlemsstaten skall på begäran av part utfärda ett intyg enligt standardformuläret i bilaga I (domar i äktenskapsmål) eller bilaga II (domar om föräldraansvar).

AVSNITT 4

Verkställbarhet av vissa domar om umgänge och av vissa domar som kräver återlämnande av barn

Artikel 40

Tillämpningsområde

1. Detta avsnitt skall tillämpas på
 - a) umgänge
 - och
 - b) återlämnande av ett barn till följd av en dom som meddelats i enlighet med artikel 11.8.
2. Bestämmelserna i detta avsnitt skall inte hindra att en person med föräldraansvar ansöker om erkännande och verkställighet i enlighet med bestämmelserna i avsnitten 1 och 2 i detta kapitel.

Umgänge

1. Sådant umgänge som avses i artikel 40.1 a och som har beviljats genom en verkställbar dom i en medlemsstat skall erkännas och vara verkställbart i en annan medlemsstat utan att det behövs någon verkställbarhetsförklaring och utan möjlighet att invända mot erkännandet om domen har försetts med ett intyg i ursprungsmedlemsstaten i enlighet med punkt 2.

Även om det i nationell lag inte föreskrivs att en dom om beviljande av umgänge alltid skall vara verkställbar utan hinder av att den överklagats, kan ursprungsdomstolen förklara att domen skall vara verkställbar.

2. Domaren vid ursprungsdomstolen skall utfärda intyget enligt punkt 1, med användning av standardformuläret i bilaga III (intyg om umgänge), endast om

a) vid ett förfarande i någons utevaro stämningsansökan eller motsvarande handling har delgivits den uteblivna personen i tillräckligt god tid och på ett sådant sätt att den personen kunnat förbereda sitt svaromål, eller om det, om vederbörande har delgivits utan att dessa krav har respekterats, dock är styrkt att vederbörande otvetydigt har godtagit domen,

b) alla berörda parter har fått möjlighet att yttra sig,
och

c) barnet har fått möjlighet att komma till tals, om detta inte ansetts olämpligt med hänsyn till barnets ålder eller mognad.

Intyget skall utfärdas på samma språk som domen.

3. Om umgänget avser en situation som redan när domen meddelas är av gränsöverskridande art skall intyget utfärdas automatiskt när domen blir verkställbar, även interimistiskt. Om situationen först senare blir av gränsöverskridande art skall intyget utfärdas på begäran av någon av parterna.

*Artikel 42***Återlämnande av barn**

1. Ett barns återlämnande som avses i artikel 40.1 b och som följer av en verkställbar dom, som har meddelats i en medlemsstat, skall erkännas och vara verkställbart i en annan medlemsstat utan att det behövs någon verkställbarhetsförklaring och utan möjlighet att invända mot erkännandet, om domen har försetts med ett intyg i ursprungsmedlemsstaten i enlighet med punkt 2.

Även om det i nationell lag inte föreskrivs att en dom som kräver att barnet återlämnas enligt artikel 11.8 alltid skall vara verkställbar, utan hinder av att den överklagats, kan ursprungsdomstolen förklara att domen skall vara verkställbar.

2. Domaren vid ursprungsdomstolen som meddelat den dom som avses i artikel 40.1 b skall utfärda det intyg som avses i punkt 1 endast om

- a) barnet har fått möjlighet att komma till tals, om detta inte ansetts olämpligt med hänsyn till barnets ålder eller mognad,
- b) parterna fått möjlighet att yttra sig, och
- c) domstolen har meddelat domen med beaktande av de skäl och den bevisning som legat till grund för det beslut som meddelats enligt artikel 13 i 1980 års Haagkonvention.

Om domstolen eller en annan myndighet vidtar åtgärder för att garantera barnets skydd efter återlämnandet till den stat där det har hemvist, skall intyget innehålla närmare uppgifter om dessa åtgärder.

Domaren vid ursprungsdomstolen skall på eget initiativ utfärda intyget och då använda standardformuläret i bilaga IV (intyg om återlämnande av barn).

Intyget skall utfärdas på samma språk som domen.

Artikel 43

Talan om rättelse

1. Lagen i ursprungsmedlemsstaten skall tillämpas vid varje rättelse av intyget.
2. Beslutet om att utfärda intyg enligt artikel 41.1 eller artikel 42.1 kan i övrigt inte överklagas.

Artikel 44

Intygets verkan

Intyget skall inte få rättsverkningar utöver vad som följer av domens verkställbarhet.

Artikel 45

Handlingar

1. En part som ansöker om verkställighet av en dom skall ge in
 - a) en kopia av domen som uppfyller de villkor som är nödvändiga för att dess äkthet skall kunna fastställas, och
 - b) det intyg som avses i artikel 41.1 eller artikel 42.1.
2. Vid tillämpningen av den här artikeln
 - skall det intyg som avses i artikel 41.1 åtföljas av en översättning av punkt 12 om praktiska arrangemang för utövandet av umgänget,

– skall det intyg som avses i artikel 42.1 åtföljas av en översättning av punkt 14 om närmare uppgifter om åtgärder som vidtagits för att garantera barnets skydd efter återlämnandet.

Översättningen skall göras till det officiella språket eller något av de officiella språken i den verkställande medlemsstaten eller till något annat språk som den medlemsstaten uttryckligen godtar. Översättningen skall vara bestyrkt av en person som är behörig därtill i någon av medlemsstaterna.

AVSNITT 5

Officiella handlingar och överenskommelser

Artikel 46

Handlingar som har upprättats eller registrerats som officiella handlingar (*actes authentiques*) och är verkställbara i en medlemsstat samt överenskommelser mellan parter som är verkställbara i ursprungsmedlemsstaten skall erkännas och förklaras verkställbara under samma förutsättningar som domar.

AVSNITT 6

Övriga bestämmelser

Artikel 47

Verkställighetsförfarande

1. Verkställighetsförfarandet skall regleras av lagen i den verkställande medlemsstaten.

2. Varje dom som meddelats av domstol i en annan medlemsstat och har förklarats verkställbar i enlighet med avsnitt 2 eller försetts med intyg i enlighet med artikel 41.1 eller artikel 42.1 skall verkställas i den verkställande medlemsstaten på samma villkor som om den hade meddelats i den medlemsstaten.

Särskilt gäller att en dom som har försetts med intyg i enlighet med artikel 41.1 eller artikel 42.1 inte får verkställas om den är oförenlig med en senare, verkställbar dom.

Artikel 48

Praktiska arrangemang för utövande av umgänget

1. Domstolarna i den verkställande medlemsstaten får besluta om de praktiska arrangemangen för utövande av umgänget, om de nödvändiga arrangemangen inte eller endast otillräckligt regleras i den dom som har meddelats av den domstol i en medlemsstat som är behörig att pröva

målet i sak och under förutsättning att de väsentliga inslagen i den domen iaktas.

Bilaga 1

2. De praktiska arrangemang som beslutas enligt punkt 1 skall upphöra att gälla om det finns en senare dom som har meddelats av en domstol i en medlemsstat som är behörig att pröva målet i sak.

Artikel 49

Kostnader

Bestämmelserna i detta kapitel, utom de som avses i avsnitt 4, skall även gälla för fastställande av de rättegångskostnader som hänför sig till förfaranden som omfattas av denna förordning samt för verkställighet av varje förordnande om sådana rättegångskostnader.

Artikel 50

Rättshjälp

Om sökanden i ursprungsmedlemsstaten helt eller delvis hade rättshjälp eller var befriad från kostnader och avgifter, skall han vid det förfarande som avses i artiklarna 21, 28, 41, 42 och 48 vara berättigad till rättshjälp eller kostnads- och avgiftsbefrielse i största möjliga utsträckning enligt lagen i den verkställande medlemsstaten.

Artikel 51

Säkerhet, borgen eller deposition

Ingen säkerhet, borgen eller deposition, oavsett dess benämning, får krävas på följande grunder av den som i en medlemsstat begär verkställighet av en dom som har meddelats i en annan medlemsstat, nämligen

a) att han eller hon inte har hemvist i den medlemsstat där verkställighet begärs, eller

b) att han eller hon är utländsk medborgare eller, när verkställighet begärs i Förenade kungariket eller Irland, inte har domicil i någon av de medlemsstaterna.

Artikel 52

Legalisering eller annat liknande förfarande

Ingen legalisering eller annat liknande förfarande får krävas i fråga om de handlingar som avses i artiklarna 37, 38 och 45 eller i fråga om fullmakt för ombud i saken.

SAMARBETE MELLAN CENTRALMYNDIGHETER I FRÅGOR OM FÖRÄLDRAANSVAR

Artikel 53

Utseende av myndigheter

Varje medlemsstat skall utse en eller flera centralmyndigheter med uppgift att bistå vid tillämpningen av denna förordning och skall ange deras territoriella eller materiella befogenheter. Om en medlemsstat har utsett mer än en centralmyndighet skall meddelanden i princip skickas direkt till den behöriga centralmyndigheten. Om ett meddelande skickas till en centralmyndighet som inte är behörig, skall denna ansvara för att det sänds vidare till den behöriga centralmyndigheten och informera avsändaren om detta.

Artikel 54

Allmänna uppgifter

Centralmyndigheterna skall lämna information om nationell lagstiftning och nationella förfaranden och vidta allmänna åtgärder för att förbättra tillämpningen av denna förordning och stärka samarbetet sinsemellan. I detta syfte skall det europeiska rättsliga nätverket på privaträttens område, vilket inrättades genom beslut 2001/470/EG, anlitas.

Artikel 55

Samarbete i enskilda ärenden om föräldraansvar

Centralmyndigheterna skall på begäran av en centralmyndighet i en annan medlemsstat eller av en person med föräldraansvar samarbeta i enskilda ärenden för att uppnå syftena med denna förordning. I detta syfte skall centralmyndigheterna direkt eller via myndigheter eller andra organ vidta alla lämpliga åtgärder, i enlighet med den lagstiftning som gäller för medlemsstaten i fråga om skydd av personuppgifter, för att

- a) insamla och utbyta information
 - i) om barnets situation,
 - ii) om pågående förfaranden, eller
 - iii) om beslut som berör barnet,
- b) informera och biträda personer med föräldraansvar som söker erkännande och verkställighet av domar inom myndighetens område, i synnerhet rörande umgänge och återlämnande av barn,
- c) underlätta kontakter mellan domstolar, i synnerhet när det gäller tillämpning av artikel 11.6 och 11.7 samt artikel 15,
- d) lämna information och stöd som kan vara till nytta för domstolarna vid tillämpningen av artikel 56,

e) underlätta överenskommelser mellan personer med föräldraansvar genom medling eller andra metoder och underlätta gränsöverskridande samarbete i detta syfte.

Artikel 56

Placering av barnet i en annan medlemsstat

1. Om den domstol som är behörig i enlighet med artiklarna 8–15 avser att placera barnet på en institution eller i ett familjehem och denna placering skall ske i en annan medlemsstat, skall den i förväg samråda med centralmyndigheten eller en annan behörig myndighet i den senare medlemsstaten, om den medlemsstaten föreskriver ingripande av en offentlig myndighet vid placering av barn inom landet.
2. Beslutet om den placering som avses i punkt 1 får fattas i den anmodande medlemsstaten endast om den behöriga myndigheten i den anmodade staten har godkänt placeringen.
3. Formerna för det samråd eller det godkännande som avses i punkterna 1 och 2 skall regleras av den anmodade medlemsstatens nationella lag.
4. Om den domstol som är behörig i enlighet med artiklarna 8–15 beslutar att placera barnet i ett familjehem, och denna placering skall ske i en annan medlemsstat och den senare medlemsstaten inte föreskriver ingripande av en offentlig myndighet vid placering av barn inom landet, skall den underrätta centralmyndigheten eller en behörig myndighet i den medlemsstaten.

Artikel 57

Arbetsätt

1. En person med föräldraansvar kan lämna in en ansökan om biträde enligt artikel 55 till centralmyndigheten i den medlemsstat där han eller hon har hemvist eller till centralmyndigheten i den medlemsstat där barnet har hemvist eller befinner sig. Denna ansökan skall åtföljas av all tillgänglig information som kan underlätta dess verkställighet. Om ansökan om biträde rör erkännande eller verkställighet av en dom om föräldraansvar som omfattas av denna förordning skall personen med föräldraansvar bifoga de relevanta intyg som anges i artikel 39, artikel 41.1 eller artikel 42.1.
2. Medlemsstaterna skall underrätta kommissionen om vilket eller vilka av gemenskapens institutioners officiella språk utöver det eller de egna språken som kan godtas i meddelandena till centralmyndigheterna.
3. Centralmyndigheternas biträde i enlighet med artikel 55 skall vara kostnadsfritt.
4. Varje centralmyndighet skall bära sina egna kostnader.

Möten

1. Centralmyndigheterna skall för att underlätta tillämpningen av denna förordning sammanträda regelbundet.
2. Dessa möten skall sammankallas i enlighet med beslut 2001/470/EG om inrättande av ett europeiskt rättsligt nätverk på privaträttens område.

KAPITEL V

FÖRHÅLLANDET TILL ANDRA INSTRUMENT

Artikel 59

Förhållandet till andra instrument

1. Om inte annat följer av artiklarna 60, 63, 64 och punkt 2 i den här artikeln skall denna förordning, för medlemsstaterna, ersätta sådana vid förordningens ikraftträdande gällande konventioner som ingåtts mellan två eller flera medlemsstater och som avser frågor som regleras i förordningen.

2. a) Finland och Sverige har rätt att avge en förklaring om att konventionen av den 6 februari 1931 mellan Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige innehållande internationellt privaträttsliga bestämmelser om äktenskap, adoption och förmynderskap, tillsammans med slutprotokollet till den konventionen, skall gälla, helt eller delvis, i förbindelserna mellan dem, i stället för bestämmelserna i denna förordning. Sådana förklaringar skall bifogas denna förordning och offentliggöras i Europeiska unionens officiella tidning. Dessa medlemsstater kan när som helst återkalla förklaringarna, helt eller delvis.

b) Principen om förbud mot diskriminering på grund av nationalitet när det gäller unionens medborgare skall iakttas.

c) Bestämmelser om domstols behörighet, i varje framtida överenskommelse mellan de medlemsstater som anges i led a rörande frågor som regleras av denna förordning, skall vara i linje med de behörighetsregler som föreskrivs i förordningen.

d) En dom meddelad av en domstol i någon av de nordiska stater som har avgett en förklaring enligt a skall erkännas och verkställas i de andra medlemsstaterna i enlighet med bestämmelserna i kapitel III i denna förordning, om domstolen har grundat sin behörighet på en bestämmelse som har en motsvarighet i kapitel II i denna förordning.

3. Medlemsstaterna skall till kommissionen överlämna

- a) en kopia av de överenskommelser som avses i punkt 2 a och c och de enhetliga lagar varigenom dessa överenskommelser genomförs,
- b) varje uppsägning eller ändring av sådana överenskommelser eller enhetliga lagar.

Förhållandet till vissa multilaterala konventioner

När det gäller en fråga som omfattas av denna förordning skall förordningen, i förbindelserna mellan medlemsstaterna, gälla framför följande konventioner:

- a) Haagkonventionen av den 5 oktober 1961 om myndigheters behörighet och tillämplig lag i frågor om skydd för underåriga,
- b) Luxemburgkonventionen av den 8 september 1967 om erkännande av domar rörande äktenskaps giltighet,
- c) Haagkonventionen av den 1 juni 1970 om erkännande av äktenskapsskillnader och hemskillnader,
- d) Europeiska konventionen av den 20 maj 1980 om erkännande och verkställighet av avgöranden rörande vårdnad om barn samt om återställande av vård av barn,
och
- e) Haagkonventionen av den 25 oktober 1980 om de civila aspekterna på internationella bortföranden av barn.

Artikel 61

Förhållande till Haagkonventionen av den 19 oktober 1996 om behörighet, tillämplig lag, erkännande, verkställighet och samarbete i frågor om föräldraansvar och åtgärder till skydd för barn

I förhållande till Haagkonventionen av den 19 oktober 1996 om behörighet, tillämplig lag, erkännande, verkställighet och samarbete i frågor om föräldraansvar och åtgärder till skydd för barn skall denna förordning tillämpas

- a) när barnet i fråga har hemvist inom en medlemsstats territorium,
- b) när det är fråga om att en dom som meddelats av en medlemsstats behöriga domstol skall erkännas och verkställas på en annan medlemsstats territorium, även om barnet i fråga har hemvist i en icke-medlemsstat som är part i den konventionen.

Artikel 62

Giltighetens omfång

1. De överenskommelser och konventioner som avses i artikel 59.1 samt i artiklarna 60 och 61 skall fortsätta att gälla i frågor som inte regleras i denna förordning.

2. De konventioner som nämns i artikel 60, särskilt 1980 års Haagkonvention, skall fortsätta att gälla mellan de medlemsstater som är parter i de konventionerna, i överensstämmelse med artikel 60.

Fördrag med Heliga stolen

1. Denna förordning skall gälla utan att det påverkar tillämpningen av det den 7 maj 1940 i Vatikanstaten undertecknade internationella fördraget (konkordatet) mellan Heliga stolen och Portugal.

2. Ett dom om äktenskaps ogiltighet som meddelats i enlighet med det fördrag som anges i punkt 1 skall erkännas i medlemsstaterna enligt villkoren i kapitel III, avsnitt 1.

3. Bestämmelserna i punkterna 1 och 2 skall även gälla för följande internationella fördrag (konkordat) med Heliga stolen:

a) Lateranfödraget av den 11 februari 1929 mellan Italien och Heliga stolen, ändrat genom den överenskommelse och det tilläggsprotokoll som undertecknades i Rom den 18 februari 1984.

b) Överenskommelsen av den 3 januari 1979 mellan Heliga stolen och Spanien om rättsliga frågor.

4. Erkännande av domar enligt punkt 2 får i Italien och Spanien underkastas samma förfaranden och samma kontroller som är tillämpliga på sådana domar som har meddelats av kyrkliga domstolar i enlighet med de internationella fördrag med Heliga stolen som anges i punkt 3.

5. Medlemsstaterna skall till kommissionen överlämna

a) en kopia av de fördrag som anges i punkterna 1 och 3,

b) varje uppsägning eller ändring av dessa fördrag.

KAPITEL VI ÖVERGÅNGSBESTÄMMELSER

Artikel 64

1. Bestämmelserna i denna förordning skall tillämpas endast på rättsliga förfaranden som har inletts, på officiella handlingar (*actes authentiques*) som har upprättats eller registrerats och på överenskommelser mellan parter som har ingåtts efter den dag då förordningen började tillämpas enligt artikel 72.

2. Domar som efter den dag då denna förordning började tillämpas har meddelats i mål och ärenden som har anhängiggjorts före den dagen, men efter den dag då förordning (EG) nr 1347/2000 trädde i kraft, skall erkännas och verkställas enligt bestämmelserna i kapitel III i den här förordningen, om domstolen har grundat sin behörighet på bestämmelser som överensstämmer antingen med de bestämmelser som anges i kapitel II i den här förordningen eller i förordning (EG) nr 1347/2000 eller med bestämmelser i en konvention som gällde mellan ursprungsmedlemsstaten och den medlemsstat där domen görs gällande vid tiden för målets eller ärendets anhängiggörande.

3. Domar som före den dag då denna förordning började tillämpas har meddelats i mål och ärenden som har anhängiggjorts efter den dag då förordning (EG) nr 1347/2000 trädde i kraft, skall erkännas och verkställas enligt bestämmelserna i kapitel III i den här förordningen under förutsättning att de avser äktenskapsskillnad, hemskillnad eller annullering av äktenskap eller en fråga om föräldraansvar för makarnas gemensamma barn som har prövats i samband med sådana äktenskapsmål.

4. Domar som före den dag då denna förordning började tillämpas men efter den dag då förordning (EG) nr 1347/2000 trädde i kraft har meddelats i mål och ärenden som har anhängiggjorts före den dag då förordning (EG) nr 1347/2000 trädde i kraft, skall erkännas och verkställas enligt bestämmelserna i kapitel III i den här förordningen under förutsättning att de avser äktenskapsskillnad, hemskillnad eller annullering av äktenskap eller en fråga om föräldraansvar för makarnas gemensamma barn som har prövats i samband med sådana äktenskapsmål och domstolen har grundat sin behörighet på bestämmelser som överensstämmer antingen med de bestämmelser som anges i kapitel II i den här förordningen eller med bestämmelserna i förordning (EG) nr 1347/2000 eller med bestämmelser i en konvention som gällde mellan ursprungsmedlemsstaten och den medlemsstat där domen görs gällande vid tiden för målets eller ärendets anhängiggörande.

KAPITEL VII

SLUTBESTÄMMELSER

Artikel 65

Översyn

Senast den 1 januari 2012 och därefter vart femte år skall kommissionen, på grundval av information från medlemsstaterna, för Europaparlamentet, rådet och Europeiska ekonomiska och sociala kommittén lägga fram en rapport om tillämpningen av denna förordning, vid behov åtföljd av förslag i syfte att anpassa den.

Artikel 66

Medlemsstater med två eller flera rättssystem

Med avseende på en medlemsstat där två eller flera rättssystem eller regelverk tillämpas i olika territoriella enheter skall beträffande frågor som regleras av denna förordning

a) en hänvisning till hemvist i medlemsstaten avse hemvist inom en territoriell enhet,

b) en hänvisning till medborgarskap eller, när det gäller Förenade kungariket, till domicil, avse anknäytning till den territoriella enhet som anges i lagen i den medlemsstaten,

c) en hänvisning till en myndighet i en medlemsstat avse myndigheten i den berörda territoriella enheten i den staten,

d) en hänvisning till reglerna i den anmodade medlemsstaten avse reglerna i den territoriella enhet där en fråga om behörighet, erkännande eller verkställighet uppkommer.

Artikel 67

Uppgifter om centralmyndigheterna och språk

Medlemsstaterna skall inom tre månader efter ikraftträdandet av denna förordning meddela kommissionen

a) namn, adress och sätt att komma i kontakt med de centralmyndigheter som har utsetts enligt artikel 53,

b) vilka språk som godtas i meddelandena till centralmyndigheterna i enlighet med artikel 57.2,

och

c) vilka språk som godtas i intyget om umgänge i enlighet med artikel 45.2.

Medlemsstaterna skall meddela kommissionen alla ändringar av dessa uppgifter.

Kommissionen skall offentliggöra dessa uppgifter.

Artikel 68

Information om domstolar och rättsmedel

Medlemsstaterna skall till kommissionen överlämna de förteckningar över domstolar och rättsmedel som avses i artiklarna 21, 29, 33 och 34, samt de ändringar som görs i dessa.

Kommissionen skall uppdatera denna information och offentliggöra den genom publicering i *Europeiska unionens officiella tidning* och på andra lämpliga sätt.

Artikel 69

Ändring av bilagorna

Varje ändring i standardformulären i bilagorna I–IV skall antas i enlighet med det förfarande som avses i artikel 70.2.

Artikel 70

Kommitté

1. Kommissionen skall biträdas av en kommitté (nedan kallad ”kommittén”).
2. När det hänvisas till denna punkt skall artiklarna 3 och 7 i beslut 1999/468/EG tillämpas.
3. Kommittén skall själv anta sin arbetsordning.

Artikel 71

Upphävande av förordning (EG) nr 1347/2000

1. Förordning (EG) nr 1347/2000 skall upphöra att gälla från och med den dag då den här förordningen börjar tillämpas.
2. Hänvisningar till förordning (EG) nr 1347/2000 skall anses som hänvisningar till den här förordningen i enlighet med jämförelsetabellen i bilaga V.

Artikel 72

Ikraftträdande

Denna förordning träder i kraft den 1 augusti 2004. Denna förordning skall tillämpas från och med den 1 mars 2005, med undantag för artiklarna 67, 68, 69 och 70, som skall tillämpas från och med den 1 augusti 2004.

Denna förordning är till alla delar bindande och direkt tillämplig i medlemsstaterna i enlighet med Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen.

Utfärdat i Bryssel den 27 november 2003.

På rådets vägnar
R. CASTELLI
Ordförande

BILAGA I
INTYG OM DOMAR I ÄKTENSKAPSMÅL ENLIGT ARTIKEL
39¹²

1. Ursprungsmedlemsstat
2. Domstol eller myndighet som har utfärdat intyget
 - 2.1 Namn
 - 2.2 Adress
 - 2.3 Tfn, fax, e-postadress
3. Äktenskap
 - 3.1 Hustrun
 - 3.1.1 Fullständigt namn
 - 3.1.2 Adress
 - 3.1.3 Födelseland och födelseort
 - 3.1.4 Födelsedatum
 - 3.2 Mannen
 - 3.2.1 Fullständigt namn
 - 3.2.2 Adress
 - 3.2.3 Födelseland och födelseort
 - 3.2.4 Födelsedatum
 - 3.3 Land, ort (om uppgiften finns tillgänglig) och datum för vigsel
 - 3.3.1 Land för vigsel
 - 3.3.2 Ort för vigsel (om uppgiften finns tillgänglig)
 - 3.3.3 Datum för vigsel
4. Domstol som har meddelat domen
 - 4.1 Domstolens namn
 - 4.2 Domstolsort
5. Dom
 - 5.1 Datum
 - 5.2 Referensnummer
 - 5.3 Domens typ
 - 5.3.1 Äktenskapsskillnad
 - 5.3.2 Annullering av äktenskap
 - 5.3.3 Hemskillnad
 - 5.4 Rör det sig om en dom som har meddelats i någons utevaro?
 - 5.4.1 Nej
 - 5.4.2 Ja¹³
6. Namnen på de parter som beviljats rättshjälp
7. Kan domen överklagas enligt lagen i ursprungsmedlemsstaten?
 - 7.1 Nej
 - 7.2 Ja
8. Datum då domen vinner laga kraft i den medlemsstat där den meddelades
 - 8.1 Äktenskapsskillnad
 - 8.2 Hemskillnad

¹² Rådets förordning (EG) nr 2201/2003 av den 27 november 2003 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål och mål om föräldransvar samt om upphävande av förordning (EG) nr 1347/2000.

¹³ De handlingar som avses i artikel 37.2 skall bifogas.

Utfärdat i den

Namnteckning och/eller stämpel

INTYG OM DOMAR OM FÖRÄLDRAANSVAR
ENLIGT ARTIKEL 39¹⁴

1. Ursprungsmedlemsstat
2. Domstol eller myndighet som har utfärdat intyget
 - 2.1 Namn
 - 2.2 Adress
 - 2.3 Tfn, fax, e-postadress
3. Person(er) som tillerkänts umgänge
 - 3.1 Fullständigt namn
 - 3.2 Adress
 - 3.3 Födelsedatum och födelseort (om uppgifterna finns tillgängliga)
4. Andra personer med föräldraansvar än de som nämns i punkt 3¹⁵
 - 4.1
 - 4.1.1 Fullständigt namn
 - 4.1.2 Adress
 - 4.1.3 Födelsedatum och födelseort (om uppgifterna finns tillgängliga)
 - 4.2
 - 4.2.1 Fullständigt namn
 - 4.2.2 Adress
 - 4.2.3 Födelsedatum och födelseort (om uppgifterna finns tillgängliga)
 - 4.3
 - 4.3.1 Fullständigt namn
 - 4.3.2 Adress
 - 4.3.3 Födelsedatum och födelseort (om uppgifterna finns tillgängliga)
5. Domstol som har meddelat domen
 - 5.1 Domstolens namn
 - 5.2 Domstolsort
6. Dom
 - 6.1 Datum
 - 6.2 Referensnummer
 - 6.3 Rör det sig om en dom som har meddelats i någons utevaro?
 - 6.3.1 Nej
 - 6.3.2 Ja¹⁶
7. Barn som omfattas av domen¹⁷
 - 7.1 Fullständigt namn och födelsedatum
 - 7.2 Fullständigt namn och födelsedatum
 - 7.3 Fullständigt namn och födelsedatum
 - 7.4 Fullständigt namn och födelsedatum
8. Namnen på de parter som beviljats rättshjälp
9. Intyg om verkställbarhet och delgivning

¹⁴ Rådets förordning (EG) nr 2201/2003 av den 27 november 2003 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål och mål om föräldraansvar samt om upphävande av förordning (EG) nr 1347/2000.

¹⁵ Vid gemensam vårdnad kan den person som nämns i punkt 3 också nämnas i punkt 4.

¹⁶ De handlingar som avses i artikel 37.2 skall bifogas.

¹⁷ Om mer än fyra barn omfattas av domen skall ytterligare ett formulär användas.

9.1 Kan domen verkställas enligt ursprungsmedlemsstatens lag?

9.1.1 Ja

9.1.2 Nej

9.2 Har domen delgivits den part mot vilken verkställighet begärs?

9.2.1 Ja

9.2.1.1 Partens fullständiga namn

9.2.1.2 Adress

9.2.1.3 Delgivningsdatum

9.2.2 Nej

10. Särskild information om domar om umgänge när exekvatur begärs enligt artikel 28. Denna möjlighet föreskrivs i artikel 40.2:

10.1 Praktiska arrangemang för utövandet av umgänget (om och i den mån dessa uppgifter förekommer i domen)

10.1.1 Datum, klockslag

10.1.1.1 Början

10.1.1.2 Slut

10.1.2 Plats

10.1.3 Särskilda skyldigheter för den person som har föräldraansvar

10.1.4 Särskilda skyldigheter för den person som tillerkänts umgänge

10.1.5 Eventuella begränsningar i utövandet av umgänget

11. Särskild information om domar om återlämnande av barn när exekvatur begärs enligt artikel 28. Denna möjlighet föreskrivs i artikel 40.2:

11.1 Domen innebär att barnet skall återlämnas

11.2 Person till vilken barnet skall återlämnas (om och i den mån denna uppgift förekommer i domen)

11.2.1 Fullständigt namn

11.2.2 Adress

Utfärdat i den

Namnteckning och/eller stämpel

**INTYG OM DOMAR OM UMGÄNGE ENLIGT ARTIKEL
41.1¹⁸**

1. Ursprungsmedlemsstat
2. Domstol eller myndighet som har utfärdat intyget
 - 2.1 Namn
 - 2.2 Adress
 - 2.3 Tfn, fax, e-postadress
3. Person(er) med umgänge
 - 3.1 Fullständigt namn
 - 3.2 Adress
 - 3.3 Födelsedatum och födelseort (om uppgifterna finns tillgängliga)
4. Andra personer med föräldraansvar än de som nämns i punkt 3^{19 20}
 - 4.1
 - 4.1.1 Fullständigt namn
 - 4.1.2 Adress
 - 4.1.3 Födelsedatum och födelseort (om uppgifterna finns tillgängliga)
 - 4.2
 - 4.2.1 Fullständigt namn
 - 4.2.2 Adress
 - 4.2.3 Födelsedatum och födelseort (om uppgifterna finns tillgängliga)
 - 4.3 Andra
 - 4.3.1 Fullständigt namn
 - 4.3.2 Adress
 - 4.3.3 Födelsedatum och födelseort (om uppgifterna finns tillgängliga)
5. Domstol som har meddelat domen
 - 5.1 Domstolens namn
 - 5.2 Domstolsort
6. Dom
 - 6.1 Datum
 - 6.2 Referensnummer
7. Barn som omfattas av domen²¹
 - 7.1 Fullständigt namn och födelsedatum
 - 7.2 Fullständigt namn och födelsedatum
 - 7.3 Fullständigt namn och födelsedatum
 - 7.4 Fullständigt namn och födelsedatum
8. Är domen verkställbar i ursprungsmedlemsstaten?
 - 8.1 Ja
 - 8.2 Nej
9. Vid utevarodom har stämningsansökan eller motsvarande handling delgivits den uteblivna personen i tillräckligt god tid och på ett sådant

¹⁸ Rådets förordning (EG) nr 2201/2003 av den 27 november 2003 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål och mål om föräldraansvar samt om upphävande av förordning (EG) nr 1347/2000.

¹⁹ Vid gemensam vårdnad kan den person som nämns i punkt 3 också nämnas i punkt 4.

²⁰ Markera rutan för den person som vid verkställighet av domen blir den förpliktade parten.

²¹ Om mer än fyra barn omfattas av domen skall ytterligare ett formulär användas.

sätt att den personen kunnat förbereda sitt svaromål, eller, om den har delgivits utan att dessa villkor uppfyllts, är det styrkt att vederbörande otvetydigt har godtagit domen

10. Alla berörda parter har fått möjlighet att yttra sig

11. Barnen har fått möjlighet att komma till tals, om detta inte ansetts olämpligt med hänsyn till deras ålder eller mognad

12. Praktiska arrangemang för utövandet av umgänget (om och i den mån dessa uppgifter förekommer i domen)

12.1 Datum, klockslag

12.1.1 Början

12.1.2 Slut

12.2 Plats

12.3 Särskilda skyldigheter för den person som har föräldraansvar

12.4 Särskilda skyldigheter för den person som har umgänge

12.5 Eventuella begränsningar i utövandet av umgänget

13. Namnen på de parter som beviljats rättshjälp

Utfärdat i den

Namnteckning och/eller stämpel

BILAGA IV
INTYG OM ÅTERLÄMNANDE AV BARN ENLIGT ARTIKEL
42.1²²

Bilaga 1

1. Ursprungsmedlemsstat
2. Domstol eller myndighet som har utfärdat intyget
 - 2.1 Namn
 - 2.2 Adress
 - 2.3 Tfn, fax, e-postadress
3. Person till vilken barnet skall återlämnas (om denna uppgift förekommer i domen)
 - 3.1 Fullständigt namn
 - 3.2 Adress
 - 3.3 Födelsedatum och födelseort (om uppgifterna finns tillgängliga)
4. Personer med föräldraansvar²³
 - 4.1 Moder
 - 4.1.1 Fullständigt namn
 - 4.1.2 Adress (om uppgiften finns tillgänglig)
 - 4.1.3 Födelsedatum och födelseort (om uppgifterna finns tillgängliga)
 - 4.2 Fader
 - 4.2.1 Fullständigt namn
 - 4.2.2 Adress (om uppgiften finns tillgänglig)
 - 4.2.3 Födelsedatum och födelseort (om uppgifterna finns tillgängliga)
 - 4.3 Annan
 - 4.3.1 Fullständigt namn
 - 4.3.2 Adress (om uppgiften finns tillgänglig)
 - 4.3.3 Födelsedatum och födelseort (om uppgifterna finns tillgängliga)
5. Svarande (om uppgiften finns tillgänglig)
 - 5.1 Fullständigt namn
 - 5.2 Adress (om uppgiften finns tillgänglig)
6. Domstol som har meddelat domen
 - 6.1 Domstolens namn
 - 6.2 Domstolsort
7. Dom
 - 7.1 Datum
 - 7.2 Referensnummer
8. Barn som omfattas av domen²⁴
 - 8.1 Fullständigt namn och födelsedatum
 - 8.2 Fullständigt namn och födelsedatum
 - 8.3 Fullständigt namn och födelsedatum
 - 8.4 Fullständigt namn och födelsedatum
9. Domen innebär att barnet skall återlämnas
10. Är domen verkställbar i ursprungsmedlemsstaten?
 - 10.1 Ja
 - 10.2 Nej

²² Rådets förordning (EG) nr 2201/2003 av den 27 november 2003 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål och mål om föräldraansvar samt om upphävande av förordning (EG) nr 1347/2000.

²³ Denna punkt är inte obligatorisk.

²⁴ Om mer än fyra barn omfattas av domen skall ytterligare ett formulär användas.

11. Barnen har fått möjlighet att komma till tals, om detta inte ansetts olämpligt med hänsyn till deras ålder eller mognad
12. Parterna har fått möjlighet att yttra sig
13. Domen medför att barnet skall återlämnas, och domstolen har i sin dom beaktat de skäl och det bevismaterial som ligger till grund för det beslut som har fattats enligt artikel 13 i Haagkonventionen av den 25 oktober 1980 om de civila aspekterna på internationella bortföranden av barn
14. I förekommande fall närmare uppgifter om åtgärder som vidtagits av domstolar eller myndigheter för att garantera barnets skydd efter återlämnandet till den medlemsstat där det har hemvist
15. Namnen på de parter som beviljats rättshjälp

Utfärdat i den

Namnteckning och/eller stämpel

BILAGA V
**JÄMFÖRELSETABELL MED FÖRORDNING (EG) nr
 1347/2000**

Bilaga 1

Upphävda artiklar	Motsvarande artiklar i den nya texten
1	1, 2
2	3
3	12
4	
5	4
6	5
7	6
8	7
9	17
10	18
11	16, 19
12	20
13	2, 49, 46
14	21
15	22, 23
16	
17	24
18	25
19	26
20	27
21	28
22	21, 29
23	30
24	31
25	32
26	33
27	34
28	35
29	36
30	50
31	51
32	37
33	39
34	38
35	52
36	59
37	60, 61
38	62
39	

40

63

Bilaga 1

41

66

42

64

43

65

44

68, 69

45

70

46

72

Bilaga I

68

Bilaga II

68

Bilaga III

68

Bilaga IV

Bilaga I

Bilaga V

Bilaga II

Förklaringar från Sverige och Finland enligt artikel 59.2 a i rådets förordning om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål och mål om föräldraansvar samt om upphävande av förordning (EG) nr 1347/2000.

Förklaring från Sverige

I enlighet med artikel 59.2 a i rådets förordning om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål och mål om föräldraansvar samt om upphävande av förordning (EG) nr 1347/2000 förklarar Sverige härmed att konventionen av den 6 februari 1931 mellan Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige innehållande internationellt privaträttsliga bestämmelser om äktenskap, adoption och förmynderskap, tillsammans med slutprotokollet till konventionen, skall gälla i sin helhet i förbindelserna mellan Sverige och Finland i stället för bestämmelserna i förordningen.

Förklaring från Finland

I enlighet med artikel 59.2 a i rådets förordning om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål och mål om föräldraansvar samt om upphävande av förordning (EG) nr 1347/2000 förklarar Finland att konventionen av den 6 februari 1931 mellan Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige innehållande internationellt privaträttsliga bestämmelser om äktenskap, adoption och förmynderskap, tillsammans med slutprotokollet till konventionen, skall gälla i sin helhet i förbindelserna mellan Finland och Sverige i stället för bestämmelserna i förordningen.

Bryssel II-förordningarna

Den s.k. Bryssel II-förordningen, dvs. rådets förordning (EG) nr 1347/2000 av den 29 maj 2000 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål och mål om föräldraansvar för makars gemensamma barn, har varit i kraft sedan den 1 mars 2001. Förordningen innehåller bl.a. regler om att en part genom ett särskilt ansökningsförfarande (exekvaturförfarande) kan få fastställt att en dom som har meddelats i en medlemsstat får verkställas i en annan medlemsstat. Den 27 november 2003 antog rådet förordning (EG) nr 2201/2003 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål och mål om föräldraansvar samt om upphävande av förordning (EG) nr 1347/2000. Den nya förordningen, som liksom sin föregångare benämns Bryssel II-förordningen, skall med några få undantag börja tillämpas den 1 mars 2005.

Den nya Bryssel II-förordningens tillämpningsområde är utvidgat jämfört med den äldre förordningens på så sätt att den nya förordningen är tillämplig på alla avgöranden om föräldraansvar, oberoende av eventuella anknytningar till ett äktenskapsmål. Förordningen innehåller även andra viktiga nyheter. En av dessa nyheter är att en umgängesdom under vissa förutsättningar kan verkställas direkt i en annan medlemsstat, om domen är försedd med ett intyg som garanterar att vissa grundläggande rätts-säkerhetskrav har iakttagits under förfarandet. En annan nyhet är att förordningen inför regler som kompletterar 1980 års Haagkonvention om de civila aspekterna på internationella bortföranden av barn, vilken konvention införlivats med svensk rätt genom lagen (1989:14) om erkännande och verkställighet av utländska vårdnadsavgöranden m.m. och om överflyttning av barn. Som exempel kan nämnas sådana regler som medför att ett ärende om återförande av ett olovligt bortfört barn skall handläggas snabbare samt att ett återlämnande av ett barn under vissa speciella förutsättningar inte får vägras. En dom i fråga om vårdnad, som har meddelats efter det att en domstol har avslagit en begäran om återlämnande av barn enligt 1980 års Haagkonvention, kan under vissa förutsättningar bli direkt verkställbar utan exekvaturförfarande. Ett krav är att domen är försedd med ett intyg. Den nya Bryssel II-förordningen förutsätter också att medlemsstaterna utser en eller flera centralmyndigheter, som skall bistå vid tillämpningen av förordningen.

Uppdraget

Utredningen har fått i uppdrag att senast den 1 juli 2005 lämna förslag om ett svenskt tillträde till 1996 års Haagkonvention om behörighet, tillämplig lag, erkännande, verkställighet och samarbete i frågor om föräldraansvar och åtgärder till skydd för barn. I utredningens uppdrag ligger vidare att i det nu aktuella delbetänkandet föreslå de kompletterande bestämmelser som behövs till den nya Bryssel II-förordningen. De

intyg som introduceras skall uppmärksammas särskilt, liksom det förhållandet att förordningen avskaffar exekvaturförfarandet för vissa avgöranden. Utredningen skall vidare överväga om de kompletterande bestämmelserna skall finnas i en särskild lag. I uppdraget ingår även att föreslå vilken myndighet som bör utses till centralmyndighet enligt Bryssel II-förordningen.

Utredningens överväganden

Domstols behörighet

Den nya Bryssel II-förordningen omfattar alla avgöranden om föräldransvar. Dessa frågor kan avse bl.a. vårdnad, förmynderskap och placering av barn i familjehem. Beteckningen ”domstol” avser samtliga behöriga myndigheter i frågor som omfattas av förordningens tillämpningsområde. Enligt utredningens mening kan det uppstå situationer där svensk domstol eller socialnämnd är behörig enligt förordningen, men där svensk lag inte anger vilken domstol eller socialnämnd i landet som är behörig. Det föreslås därför att en bestämmelse införs om reservforum för tingsrätt i förmynderskapsfrågor samt för socialnämnd i frågor om vårdnad och andra frågor där en socialnämnd kan vara behörig.

Förfaranden i Haagkonventionsärenden

Den nya Bryssel II-förordningen kräver i princip att ett beslut angående överflyttning av ett barn som olovligen bortförts från en medlemsstat till en annan eller hålls kvar i en annan medlemsstat skall fattas inom sex veckor och att återlämnande inte får vägras om den som har begärt barnets återlämnande inte har fått möjlighet att yttra sig. Domstolens skyldighet att beakta dessa omständigheter följer direkt av förordningen. Domstolen skall vidare säkerställa barnets möjligheter att komma till tals, i vilket avseende svensk rätt redan tidigare ställer strängare krav än som följer av 1980 års Haagkonvention. Slutligen får återlämnande inte vägras i de fall som avses i artikel 13 b i 1980 års Haagkonvention om det styrks att åtgärder har vidtagits för att garantera barnets skydd efter återlämnandet. Svenska domstolar måste således ta hänsyn till sådana åtgärder som vidtas i en annan medlemsstat där barnet har sitt hemvist. Utredningen finner dock att förordningen inte innefattar krav på att svenska domstolar skall kunna besluta om sådana åtgärder, och det saknas anledning att i detta sammanhang föreslå att svenska domstolar skall få sådana möjligheter. Det kan dock nämnas att frågan övervägs inom ramen för den pågående översynen av lagen (1989:14) om erkännande och verkställighet av utländska vårdnadsavgöranden m.m. och om överflyttning av barn (se promemorian Stärkt rättsskydd för barn i gränsöverskridande fall, Ds 2003:5). Det kan även finnas anledning för utredningen att återkomma till frågan i det fortsatta arbetet.

När återlämnande vägras skall vissa handlingar skickas till centralmyndigheten eller domstolen i den stat där barnet hade sitt hemvist före det olovliga bortförandet eller kvarhållandet. Domstolen eller central-

myndigheten skall underrätta parterna och ge dem tillfälle att inom tre månader väcka talan inför domstolen så att frågan om vårdnad kan prövas. Utredningen föreslår att domstolen eller centralmyndigheten skall delge parterna denna information.

Erkännande och verkställighet

När det gäller erkännande och verkställighet av domar och beslut är huvudregeln fortfarande att ett exekvaturförfarande skall användas. I detta avseende överensstämmer reglerna i den nya Bryssel II-förordningen med den äldre förordningen. I Sverige är det Svea hovrätt som är behörig domstol i exekvaturförfarandet enligt den äldre förordningen. Utredningen föreslår att Svea hovrätt skall vara behörig domstol för exekvaturförfarandet också enligt den nya Bryssel II-förordningen.

Om domstolen i en medlemsstat med stöd av artikel 13 i 1980 års Haagkonvention avslår en begäran om återlämnande av ett barn, kan frågan om vårdnad om barnet prövas av domstolen i barnets hemviststat. Om en talan om vårdnad väcks inom tre månader från underrättelsen och domen innebär att barnet skall återlämnas är den direkt verkställbar om den har försetts med ett intyg. Även vissa domar om umgänge är direkt verkställbara om de har försetts med intyg. Utredningen anser inte att dessa förhållanden medför något behov av kompletterande regler för de allmänna domstolarnas del.

När utländska domar med intyg skall verkställas i Sverige, sker detta på samma villkor som om domarna hade meddelats i Sverige, dvs. enligt 21 kap. föräldrabalken. Enligt utredningens bedömning finns det inte heller något behov av kompletterande bestämmelser för de allmänna förvaltningsdomstolarnas del. Det kan dock noteras att den nya Bryssel II-förordningen ger domstolarna i den verkställande medlemsstaten befogenhet att besluta om praktiska arrangemang för utövande av umgänge i vissa fall.

Intyg

Enligt den äldre Bryssel II-förordningen skall domstolarna i vissa fall utfärda intyg om domar i äktenskapsmål och domar om föräldransvar enligt till förordningen bifogade standardformulär. Förutom dessa formulär innehåller den nya förordningen dessutom särskilda formulär för intyg avseende domar om umgänge och om återlämnande av barn. De sistnämnda intygen är en förutsättning för att domarna skall vara direkt verkställbara utan exekvaturförfarande. Lagen i ursprungsmedlemsstaten skall tillämpas vid rättelse av sådana intyg. Utredningen anser att det finns anledning att införa en särskild bestämmelse om rättelse som skall gälla för både domstolar och övriga myndigheter som utfärdar intyg enligt förordningen.

Den nya Bryssel II-förordningen föreskriver att en centralmyndighet skall utses för att bistå vid tillämpningen av förordningen. Utrikesdepartementet är i dagsläget centralmyndighet enligt 1980 års Haagkonvention. Uppgifterna för centralmyndigheten enligt Bryssel II-förordningen är av likartad karaktär. Utrikesdepartementet har såväl stor erfarenhet på området som ett väl utvecklat nätverk av kontakter. Utredningen anser därför att Utrikesdepartementet bör utses till centralmyndighet även enligt Bryssel II-förordningen.

Lagteknisk utformning

Kompletterande bestämmelser till den äldre Bryssel II-förordningen finns i lagen (2001:394) med kompletterande bestämmelser till Bryssel II-förordningen. Bestämmelser som rör verkställighet av utländska domar m.m. finns även i annan lagstiftning, se främst lagen (2002:460) med kompletterande bestämmelser om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av vissa utländska avgöranden. Utredningen anser att det finns starka skäl för att behålla de kompletterande bestämmelserna till Bryssel II-förordningen i 2001 års lag tills vidare.

1 Förslag till lag om ändring i lagen (2001:394) med kompletterande bestämmelser till Bryssel II-förordningen

Härigenom föreslås i fråga om lagen (2001:394) med kompletterande bestämmelser till Bryssel II-förordningen

dels att 1–4 §§ skall ha följande lydelse,

dels att det i lagen skall införas fem nya paragrafer, 1 a §, 1 b § och 5–7 §§ av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Denna lag kompletterar rådets förordning (EG) nr 1347/2000 av den 29 maj 2000 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål och mål om föräldraansvar för makars gemensamma barn (Bryssel II-förordningen).

Föreslagen lydelse

1 §

Denna lag kompletterar rådets förordning (EG) nr 2201/2003 av den 27 november 2003 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål och mål om föräldraansvar samt om upphävande av förordning (EG) nr 1347/2000 (Bryssel II-förordningen).

1 a §

Svea hovrätt är behörig domstol vid förfaranden enligt 2 §.

1 b §

Om behörighet föreligger enligt Bryssel II-förordningen och annan behörig socialnämnd saknas, är socialnämnden i Stockholms kommun behörig.

2 §

Vid den handläggning som avses i artiklarna 22–24 skall hovrätten bestå av en lagfaren domare.

För det förfarande som avses i artikel 26 gäller rättegångsbalkens regler om överklagande av tingsrätts beslut i tillämpliga delar, om inte förordningen föreskriver något annat. En sådan ansökan om ändring som avses i artikel 26.4

Vid den handläggning som avses i artiklarna 29–31 skall hovrätten bestå av en lagfaren domare.

För det förfarande som avses i artikel 33 gäller rättegångsbalkens regler om överklagande av tingsrätts beslut i tillämpliga delar, om inte förordningen föreskriver något annat. En sådan ansökan om ändring som avses i artikel 33.4

skall göras skriftligen. Den skall ha kommit in till hovrätten inom fyra veckor från den dag då beslutet meddelades.

En domare som har handlagt ett mål enligt artiklarna 22–24 är jävig att handlägga mål om samma sak enligt artikel 26.

skall göras skriftligen. Den skall ha kommit in till hovrätten inom fyra veckor från den dag då beslutet meddelades.

En domare som har handlagt ett mål enligt artiklarna 29–31 är jävig att handlägga mål om samma sak enligt artikel 33.

3 §

För det förfarande som avses i artikel 27 gäller rättegångsbalkens regler om överklagande av hovrätts beslut i tillämpliga delar, om inte förordningen föreskriver något annat. Talan får inte komma under Högsta domstolens prövning utan att Högsta domstolen har meddelat sökanden prövnings-tillstånd enligt 54 kap. 10 § rättegångsbalken.

För det förfarande som avses i artikel 34 gäller rättegångsbalkens regler om överklagande av hovrätts beslut i tillämpliga delar, om inte förordningen föreskriver något annat. Talan får inte komma under Högsta domstolens prövning utan att Högsta domstolen har meddelat sökanden prövnings-tillstånd enligt 54 kap. 10 § rättegångsbalken.

4 §

Om en ansökan om verkställbarhetsförklaring bifalls, får det utländska avgörandet verkställas enligt 21 kap. föräldrabalken. Ett avgörande om rättegångskostnader verkställs dock enligt utsokningsbalken.

Om en ansökan om verkställbarhetsförklaring bifalls, får det utländska avgörandet verkställas enligt 21 kap. föräldrabalken. Ett avgörande om rättegångskostnader verkställs dock enligt utsokningsbalken.

Verkställigheten får ske först när den frist för att ansöka om ändring som avses i artikel 26.5 har löpt ut eller när ett beslut har meddelats med anledning av att ändring har sökts.

Verkställigheten får ske först när den frist för att ansöka om ändring som avses i artikel 33.5 har löpt ut eller när ett beslut har meddelats med anledning av att ändring har sökts.

För verkställigheten gäller vad som är föreskrivet om verkställighet av svensk domstols avgörande i motsvarande fall.

För verkställigheten gäller vad som är föreskrivet om verkställighet av svensk domstols avgörande i motsvarande fall.

5 §

En sådan underrättelse som avses i artikel 11.7 Bryssel II-förordningen skall delges parterna.

6 §

Om en domstol eller en annan myndighet finner att ett intyg som

den har utfärdat med stöd av Bryssel II-förordningen innehåller någon uppenbar oriktighet till följd av ett skrivfel, räknefel eller liknande förbiseende, får domstolen eller myndigheten besluta om rättelse.

Innan beslut om rättelse fattas skall parterna ha fått tillfälle att yttra sig, om det inte är obehövligt.

Beslutet skall om möjligt antecknas i varje exemplar av det intyg som rättats.

7 §

Regeringen utser en centralmyndighet med uppdrag att fullgöra de uppgifter som följer av Bryssel II-förordningen.

Denna lag träder i kraft den 1 mars 2005.

Härigenom föreslås att 10 kap. 13 § föräldrabalken skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

10 kap.

13 §¹

Frågor om förordnande eller entledigande av förmyndare tas upp av tingsrätten i den ort där den underårige har sitt hemvist.

Frågor om förordnande eller entledigande av förmyndare tas upp av tingsrätten i den ort där den underårige har sitt hemvist, *eller, om han eller hon inte har hemvist i Sverige, av Stockholms tingsrätt.*

Denna lag träder i kraft den 1 mars 2005.

¹ Senaste lydelse 1994:1433.

3 Förslag till lag om ändring i lagen (1904:26 s. 1) om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap och förmynderskap

Bilaga 3

Härigenom föreslås att 7 kap. 6 § lagen (1904:26 s. 1) om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap och förmynderskap skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

7 kap.

6 §²

Särskilda bestämmelser finns i rådets förordning (EG) nr 1347/2000 av den 29 maj 2000 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål och mål om föräldraansvar för makars gemensamma barn.

Särskilda bestämmelser finns i rådets förordning (EG) nr 2201/2003 av den 27 november 2003 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål och mål om föräldraansvar samt om upphävande av förordning (EG) nr 1347/2000.

Denna lag träder i kraft den 1 mars 2005.

² Senaste lydelse 2001:395.

4 Förslag till lag om ändring i lagen (1973:943) om
erkännande av vissa utländska äktenskapsskillnader
och hemskillnader

Bilaga 3

Härigenom föreslås att 12 § lagen (1973:943) om erkännande av vissa utländska äktenskapsskillnader och hemskillnader skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

12 §³

Särskilda bestämmelser finns i rådets förordning (EG) nr 1347/2000 av den 29 maj 2000 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål och mål om föräldraansvar för makars gemensamma barn.

Särskilda bestämmelser finns i rådets förordning (EG) nr 2201/2003 av den 27 november 2003 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål och mål om föräldraansvar samt om upphävande av förordning (EG) nr 1347/2000.

Denna lag träder i kraft den 1 mars 2005.

³ Senaste lydelse 2001:396.

5 Förslag till lag om ändring i lagen (1977:595) om erkännande och verkställighet av nordiska domar på privaträttens område

Bilaga 3

Härigenom föreslås att 7 a § lagen (1977:595) om erkännande och verkställighet av nordiska domar på privaträttens område skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

7 a §⁴

Särskilda bestämmelser finns i rådets förordning (EG) nr 1347/2000 av den 29 maj 2000 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål och mål om föräldraansvar för makars gemensamma barn.

Särskilda bestämmelser finns i rådets förordning (EG) nr 2201/2003 av den 27 november 2003 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål och mål om föräldraansvar samt om upphävande av förordning (EG) nr 1347/2000.

Denna lag träder i kraft den 1 mars 2005.

⁴ Senaste lydelse 2001:399.

6 Förslag till lag om ändring i lagen (1989:14) om erkännande och verkställighet av utländska vårdnadsavgöranden m.m. och om överflyttning av barn

Bilaga 3

Härigenom föreslås att 1 § lagen (1989:14) om erkännande och verkställighet av utländska vårdnadsavgöranden m.m. och om överflyttning av barn skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §⁵

Bestämmelserna i 2–10, 13–21 och 23 §§ tillämpas i förhållande till stater som har tillträtt den i Luxemburg d. 20 maj 1980 dagtecknade konventionen om erkännande och verkställighet av avgöranden rörande vårdnad om barn samt om återställande av vård av barn (Europarådskonventionen). Bestämmelserna tillämpas dock ej i förhållande till Danmark, Finland, Island eller Norge i den mån särskilda bestämmelser gäller.

Bestämmelserna i 2–4 och 11–23 §§ tillämpas i förhållande till stater som har tillträtt den i Haag d. 25 okt. 1980 dagtecknade konventionen om de civila aspekterna på internationella bortföranden av barn (Haagkonventionen).

Regeringen får, under förutsättning av ömsesidighet, föreskriva att lagens bestämmelser om erkännande och verkställighet av vårdnadsavgöranden m.m. eller lagens bestämmelser om överflyttning av barn skall tillämpas även i förhållande till en stat som inte har tillträtt Europarådskonventionen eller Haagkonventionen.

Särskilda bestämmelser finns i rådets förordning (EG) nr 1347/2000 av den 29 maj 2000 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av

Bestämmelserna i 2–10, 13–21 och 23 §§ tillämpas i förhållande till stater som har tillträtt den i Luxemburg d. 20 maj 1980 dagtecknade konventionen om erkännande och verkställighet av avgöranden rörande vårdnad om barn samt om återställande av vård av barn (Europarådskonventionen). Bestämmelserna tillämpas dock ej i förhållande till Danmark, Finland, Island eller Norge i den mån särskilda bestämmelser gäller.

Bestämmelserna i 2–4 och 11–23 §§ tillämpas i förhållande till stater som har tillträtt den i Haag d. 25 okt. 1980 dagtecknade konventionen om de civila aspekterna på internationella bortföranden av barn (Haagkonventionen).

Regeringen får, under förutsättning av ömsesidighet, föreskriva att lagens bestämmelser om erkännande och verkställighet av vårdnadsavgöranden m.m. eller lagens bestämmelser om överflyttning av barn skall tillämpas även i förhållande till en stat som inte har tillträtt Europarådskonventionen eller Haagkonventionen.

Särskilda bestämmelser finns i rådets förordning (EG) nr 2201/2003 av den 27 november 2003 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av

⁵ Senaste lydelse 2001:397.

domar i äktenskapsmål och mål om föräldraansvar för makars gemensamma barn. av *domar i äktenskapsmål och mål om föräldraansvar samt om upphävande av förordning (EG) nr 1347/2000.*

Denna lag träder i kraft den 1 mars 2005.

Efter remiss har yttrande över betänkandet avgetts av Svea hovrätt, Stockholms tingsrätt, Göteborgs tingsrätt, Kammarrätten i Jönköping, Länsrätten i Stockholms län, Länsrätten i Skåne län, Domstolsverket, Rättshjälpsmyndigheten, Rikspolisstyrelsen, Skatteverket, Socialstyrelsen, Barnombudsmannen, Juridiska fakultetsstyrelsen vid Lunds universitet, Juridiska fakultetsnämnden vid Stockholms universitet, Svenska Kommunförbundet, Sveriges Domareförbund, Sveriges advokatsamfund och Familjerättssociomernas Riksförening.

Föreningen Sveriges kommunala familjerådgivare har beretts tillfälle till yttrande, men har avstått från att yttra sig.